

IPARD jučer / danas / sutra

Izveštaj iz sjene o provedbi
programa IPARD u Hrvatskoj
2010.–2012.

IPARD

jučer / danas / sutra

Izvještaj iz sjene o provedbi programa
IPARD u Hrvatskoj 2010.–2012.

Suizdavači: Hrvatska mreža za ruralni razvoj - HMRR
ODRAZ - Održivi razvoj zajednice

Uredile:

Višnja Jelić Mück i Lidija Pavić-Rogošić

Autorice teksta:

Višnja Jelić Mück i Suzanne Bakker

Obrada podataka:

Ksenija Vidović Vorberger

Suradnici / suradnice:

Marina Koprivnjak, Marina Marić Turk,
Robert Pintarić i Dinko Odak

Prijevod: Christina Sekeres

Uredništvo:

Gordana Forčić, Višnja Jelić Mück,
Marina Koprivnjak, Slađana Novota i Lidija Pavić-Rogošić

Grafičko oblikovanje: Bestias

Tisak: Bestias

Zagreb, 2013., I. izdanje

Tiskano u 450 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 847491

Europsku uniju čini 27 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturalnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

ZAJEDNO
*za održivi
razvoj u
Hrvatskoj*

Izvještaj **IPARD jučer/danas**
/sutra priređen je u okviru
projekta "Zajedno za održivi
razvoj u Hrvatskoj"

Projekt sufinancira EU

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost izdavača te se ni na koji način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

ISBN 978-953-56005-2-7

IPA 2008 (komponenta I) - Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva za sustavno praćenje i javno zagovaranje politika održivog razvoja i integriranih pristupa upravljanju otpadom i vodom, transportom, regionalnim razvojem, održivom upotrebom prirodnih resursa i sigurnosti okoliša.

IPARD

jučer / danas / sutra

Izvještaj iz sjene o provedbi
programa IPARD u Hrvatskoj
2010.–2012.

Priredivači ovog Izvještaja zahvaljuju:

- Agenciji za plaćanja u poljoprivredi i ribarstvu što je dostavom zatraženih pregleda podataka omogućila točno i kvalitetno informiranje šireg kruga dionika ruralnog razvoja o provedbi IPARD-a u razdoblju od 2010. do 2012.
- stručnjakinjama i stručnjacima za pojedina pitanja ruralnog razvoja koji su svojim tumačenjem, pisanim priložima i prijedlozima dali doprinos razumijevanju provedbe IPARD-a i predlaganju poboljšanja
- Suzanni Bakker, „dobrom duhu“ ovog izvještaja iz sjene koja nas je učila, vodila i hrabrila u njenoj izradi, razjasnila položaj hrvatskog IPARD-a u europskom kontekstu te otvorila raspravu o ruralnom razvoju u Hrvatskoj putem društvene mreže Yammer za koji se nadamo da će se nastaviti razvijati uključivanjem novih sudionika i svježih promišljanja
- Udruzi općina i Udruzi gradova Republike Hrvatske koje su distribuirale upitnik o provedbi mjere 301 i poticale njegovo popunjavanje
- svim ispitanicima (ukupno 128) koji su popunili upitnike te s nama i drugim korisnicima podijelili svoja zapažanja, iskustva i želje.

SADRŽAJ

0. Uvod	1
1. Europska dimenzija IPARD programa	7
1.1. Uvod	9
1.2. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)	10
1.3. Priprema Hrvatske za pristupanje	12
1.4. Koncept IPARD-a	12
1.5. Opća zapažanja	15
1.6. Zaključci	16
2. IPARD u Hrvatskoj	19
2.1. Osnovne informacije	20
2.2. Provedba	20
2.3. Financiranje	22
2.4. Informiranje	22
2.5. Praćenje	23
3. Ocjena provedbe IPARD-ovih mjera u razdoblju 2010.–2012.	25
3.1. Opis istraživanja	26
3.2. Mjere 101 - Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva i 103 - Ulaganje u preradu i trženje poljo privrednih i ribljih proizvoda	27
3.3. Mjera 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	36
3.4. Mjera 302 - Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	52
3.5. Kako konzultanti ocjenjuju provedbu IPARD-a	60
3.6. Zaključci	73
4. Osvrt na mjere IPARD-a koje nisu provedene do kraja 2012.	77
4.1. Ususret provedbi mjere LEADER	78
4.2. Ostale mjere	89
5. Uloga organizacija civilnog društva u provedbi IPARD-a	91
6. Zaključci	95
7. Prijedlozi i preporuke	101
8. Prilozi	105
8.1. Hrvatski LAG-ovi	106
8.2. Pregled provedbe IPARD-a 2010.–2012. - APPRRR	108
8.3. Analiza zakonskog okvira EU - IPARD	132
Popis kratica	144
9. Literatura i izvori	147

0. Uvod

IPARD – jučer / danas / sutra - izvještaj o provedbi pretpristupnog programa IPARD u razdoblju 2010.–2012., izrađen je u okviru projekta “Zajedno za održivi razvoj u Hrvatskoj” koji je proveden između ožujka 2011. i ožujka 2013. Nositelj projekta je ODRAZ-Održivi razvoj zajednice, a projektni partneri su Hrvatska mreža za ruralni razvoj-HMRR, Udruga za razvoj civilnog društva SMART i nizozemska organizacija Milleukontakt International. Projekt je sufinanciran sredstvima Europske unije kroz I. komponentu programa IPA 2008 Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva za sustavno praćenje i javno zagovaranje politika održivog razvoja. Cilj mu je osnažiti utjecaj civilnog sektora u oblikovanju, praćenju i vrednovanju provedbe održivog razvoja na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini kroz umrežavanje, međusektorsko partnerstvo i razvoj sposobnosti.

Izrada Izvještaja iz sjene¹ o provedbi programa IPARD u Hrvatskoj jedan je od alata za jačanje kapaciteta dionika ruralnog razvoja. Početna namjera projektnih partnera bila je pratiti i ocijeniti provedbu pristupa LEADER u Hrvatskoj temeljem implementacije IPARD-ove mjere 202 - „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja“. Kako provedba te mjere nije započela ni u 2012. godini, a projekt završava početkom 2013., partneri su odlučili Izvještajem iz sjene obuhvatiti čitav IPARD program.

Ciljevi izrade izvještaja IPARD – jučer / danas / sutra su:

- osvijetliti i analizirati provedbu programa IPARD u Hrvatskoj, prvenstveno s gledišta korisnika mjera potpore te predložiti poboljšanja koja mogu pridonijeti programiranju i provedbi nacionalnog programa ruralnog razvoja 2014.–2020.
- ohrabriti predstavnike ruralnih zajednica, u prvom redu organizacije civilnog društva i lokalna razvojna partnerstva u ruralnim područjima², na aktivan doprinos kreiranju, praćenju, analizi i ocjeni javnih politika čija provedba utječe na razvoj njihovog kraja i kvalitetu života u njemu
- pokazati tijelima državne uprave da je prikupljanje komentara i prijedloga različitih dionika, koji se bave određenim područjem ili na koje utječe provedba određene politike, put do kvalitetnije javne politike koja odgovara potrebama zajednice.

Tijekom rada na Izvještaju, navedenim ciljevima dodan je i cilj općeg informiranja o IPARD-u i njegovoj provedbi. Ustanovljeno je, naime, da je opća razina znanja o programu IPARD niska i ograničena na mali broj stručnjaka, korisnika i konzultanata koji su bili u izravnoj vezi s njegovim programiranjem ili provedbom. Susreću se i potpuno pogrešne predodžbe o IPARD-u i drugim pretpristupnim programima potpore EU-a.

¹ eng. Shadow report, u nas slabo poznat i korišten način komentiranja javne politike od strane organizacija civilnog društva kako bi ukazivanje na učinke provedbe određene politike potaknulo poduzimanje mjera poboljšanja

² lokalne akcijske grupe – LAG-ovi, međusektorska razvojna partnerstva koja nastaju u ruralnim područjima primjenom europskog pristupa LEADER

Što je IPARD za Hrvatsku?

Program IPARD – Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.–2013. Republike Hrvatske³ odobrila je Europska komisija početkom 2008. Za tri prioriteta određena su tri strateška cilja koji se provode kroz šest mjera. Treba im pribrojiti i sedmu mjeru tehničke pomoći koja bi trebala podupirati ostvarenje sva tri strateška cilja. Mjere su u različitim stadijima provedbe ili pripreme za provedbu. Provedba je započela 2010. kada su aktivirane prve dvije mjere, provedba drugih dviju započela je 2011., a u 2013. očekuje se provedba još dviju mjera. Jedna se mjera IPARD-a neće provesti⁴. Mjere se provode temeljem pravilnika za njihovu primjenu. Nove obveze u smislu provedbe programa IPARD mogu se ugovarati do konca 2013.

Kako smo analizirali provedbu IPARD-a?

Dokumenti koji su korišteni u izradi ovog Izvještaja su program IPARD, koji je pretrpio pet izmjena te godišnji izvještaji o njegovoj provedbi u 2010. i 2011. godini. Nažalost, godišnji izvještaj za 2012. još nije bio dostupan u vrijeme završetka izrade ovog Izvještaja iz sjene, no od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju dobivene su pregledne tablice s podacima o provedbi IPARD-a u promatranom razdoblju 2010.–2012. Korišteni su i drugi dokumenti, primjerice materijali sa sastanaka Odbora za praćenje provedbe IPARD-a te podaci s internetske stranice Ministarstva poljoprivrede.

Odbor predstavnika projektnih partnera koji je usmjeravao izradu izvještaja iz sjene odlučio je izraditi analizu provedbe IPARD-a sa stajališta korisnika i potencijalnih korisnika, oslanjati se na vlastite izvore i ispitnike, prvenstveno na lokalnoj i regionalnoj razini i usredotočiti se na provedbene elemente plana te ocjenjivati rezultate provedbe / prakse. Osnovni materijal za analizu čine komentari korisnika pojedinih mjera. Priređeni su jednostavni upitnici po mjerama IPARD-a kako bi se anketom obuhvatio što veći broj korisnika. Zanimljive bi bile i izjave skupine potencijalnih korisnika, posebno onih koji su odustali od prijave, no problem su predstavljali kontaktni podaci i opće slabosti komunikacije sa stanovnicima ruralnog prostora. Najbolji odaziv ostvaren je u skupini korisnika mjere 301 – Poboljšanje i razvoj lokalne infrastrukture koju čine općine i gradovi do 10.000 stanovnika.

Pored 74 korisnika, kvalitetan i važan doprinos izradi izvještaja dala su 22 konzultanta koji su dostavili opsežne komentare temeljene na iskustvima koja su stekli pomažući u pripremi prijave na mjere IPARD-a. Posebnu skupinu ispitanika čine 32 LAG-a koji su u vrijeme provođenja anketiranja bili registrirani u pravnom obliku udruge. U vrijeme dovršavanja izvještaja raspisan je prvi natječaj za dodjelu potpore IPARD-ove mjere 202 koja je namijenjena LAG-ovima. Anketa provedena među LAG-ovima imala je za cilj prikupiti podatke o njihovim trenutnim sposobnostima, potrebama, slabostima i očekivanjima. Situacija će se bitno izmijeniti nakon dobivanja prvih namjenskih sredstava potpore. Za žaliti je što ova mjera, čija bi realizacija povoljno utjecala na korištenje ostalih mjera potpore IPARD-a, nije ranije operacionalizirana.

³ IPARD – Instrument za prepristupnu pomoć u ruralnom razvoju; eng. Instrument for Pre-accession Assistance for Rural Development je dio prepristupnog fonda IPA

⁴ Mjera 201 – Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika

Što smo saznali?

Glavni dio ovog Izvještaja temeljen je na zapažanjima korisnika i konzultanata. U komentarima se neki put zamjećuje ljutnja ili protest koji možda nisu sasvim opravdani; neka ograničenja ili zahtjeve anketirani korisnici pripisuju Europskoj komisiji što također ne mora biti točno. No jednako tako, većina ispitanika ne šteti pohvale poboljšanjima koja Ministarstvo poljoprivrede i APPRRR provode kroz izmjene programa IPARD i njegovih pravilnika od 2011. godine. Želimo li poboljšati apsorpcijsku sposobnost potencijalnih korisnika europskih fondova, moramo im približiti IPARD i buduće programe, pripremiti ih za provedbu, odgovoriti na pitanja i razjasniti sve nejasnoće.

Iz komentara ispitanika može se iščitati mnogo zanimljivih pitanja koja su ovdje samo naznačena, poput odnosa IPARD-a i drugih nacionalnih politika, horizontalne i vertikalne koordinacije u provedbi, pitanja opće istraženosti hrvatskog ruralnog prostora i procesa koji se odvijaju u tom prostoru i sl. Budući da će se dodjela potpore IPARD-a ugovarati do kraja 2013. i provoditi do završetka provedbe projekata te da je dobar dio prošlogodišnjih prijava još u obradi, težište istraživanja bilo je na početnim fazama pripreme, prijave i početka provedbe projekata.

Pribavljena mišljenja ispitanika u priličnoj se mjeri podudaraju sa stavovima prikupljenim u terenskim istraživanjima za potrebe provedbe „on-going evaluacije IPARD-a provedene u 2011. godini⁵, no vjerojatno su nešto otvorenije iznesena što se može pripisati načinu na koji je provedeno ovo Istraživanje.

Koncepcija Izvještaja

Nakon uvodnog dijela, Izvještaj započinje analitičkim prikazom programa IPARD u europskom kontekstu kojeg je pripremila stručna suradnica Suzanne Bakker. Taj prikaz dopunjuje tablica 8.3 u Prilozima u kojoj se odredbe hrvatskog IPARD-a uspoređuju s odgovarajućim dijelovima europskog pravnog okvira. Nakon opisa hrvatskog programa IPARD slijedi glavni dio Izvještaja, analitički prikaz provedbe mjera u razdoblju 2010.–2012. U nastavku Izvještaj donosi prikaz situacije uoči početka provedbe mjere LEADER⁶, osvjetljen anketom u kojoj su sudjelovale 32 lokalne akcijske grupe (LAG). Svrha ispitivanja bila je stjecanje okvirnog uvida u spremnost LAG-ova za korištenje potpore. Potom se Izvještaj ukratko osvrće na ulogu organizacija civilnog društva u ruralnom razvoju, a posebno na njihov doprinos provedbi pristupa LEADER. Usprkos tome udruge nemaju mogućnost korištenja potpore programa IPARD. U završnom dijelu Izvještaja sažeti su zaključci i prijedlozi poboljšanja. Prilozi sadrže već spomenutu usporedbu europskog i hrvatskog zakonodavstva i tablične prikaze provedbe IPARD-a u razdoblju 2010.–2012. što ih je pripremila Agencija.

Proces pripreme

Uz gore naveden tekstualni i tablični doprinos izradi Izvještaja, nizozemska stručnjakinja Suzanne Bakker priredila je i vodila dvije radionice o izradi izvještaja iz sjene, motivirala sudionike na doprinos i povezala ih Yammerom, društvenom mrežom za razmjenu iskustava i raspravu o ruralnom razvoju u Hrvatskoj. Sudionici radionica upoznali su mogućnosti izvještaja iz sjene kao alata kojim organizacije civilnog društva mogu doprinositi poboljšanju javnih politika kroz nezavisno praćenje i analizu. U odnosu na IPARD, dogovorena

⁵ On-going Report 2011: <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=228>

⁶ Uvriježeni naziv za IPARD-ovu mjeru 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja

je struktura Izvještaja i način njegove izrade. Na prvoj radionici održanoj u studenom 2011. uočeno je kako je opća informiranost o IPARD-u na niskoj razini te je odlučeno da izvještaj iz sjene obuhvati i sažeti opis IPARD-a s pregledom njegove provedbe. Na drugoj radionici u studenom 2012. pozornost je poklonjena drugim odgovarajućim pitanjima - kako i kome distribuirati Izvještaj, kako postići da se ključne preporuke uzmu u obzir pri izradi sljedećih programa ruralnog razvoja i dr. Kako bi širem krugu predstavnika civilnog društva omogućio korištenje iskustva izrade izvještaja iz sjene, ODRAZ je priredio priručnik „Kako do boljih javnih politika“. Priručnik opisuje izradu izvještaja u 13 koraka ilustriranih prikazima izrade ovog Izvještaja.

Poruka partnera

- važan je doprinos civilnog društva

Izrada Izvještaja iz sjene na tragu je strateških usmjerenja partnera i želje da dadu doprinos kreiranju djelotvornih politika i programa s kojima Hrvatska ulazi u EU. Izrađivači posebno žele upozoriti na važnu ulogu organizacija civilnog društva u tom procesu. OCD-i se brže prilagođuju potrebama i novim usmjerenjima, bliži su terenu i brži u zamjećivanju lokalnih uvjeta, lakše dopiru do lokalnih dionika i uvjerljiviji su u komuniciranju s njima. Trenutno su udruge / mreže koje se bave ruralnim razvojem formalno zastupljene u odborima, povjerenstvima i drugim instancama u kojima se odlučuje o kreiranju politike ili praćenju provedbe ruralnog razvoja u skladu s europskim kriterijima multi-sektorske zastupljenosti. No njihov je utjecaj ograničen, s jedne strane naslijeđenim načinom odlučivanja u tim tijelima, a s druge strane neodgovarajućim uvjetima, u prvom redu ograničenim financijskim uvjetima. Projekt „Zajedno za održivi razvoj u Hrvatskoj“ rijetki je primjer projekta u kojeg se mogla smjestiti izrada Izvještaja iz sjene.

- potrebno je jačanje kapaciteta za razumijevanje ruralnog razvoja

Politika ruralnog razvoja nova je u Hrvatskoj. Premda se više od 90% hrvatskog teritorija svrstava u ruralno područje, u Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011.–2015. o ruralnom razvoju se govori gotovo isključivo u okviru poljoprivredne politike uz tek nekoliko naznaka o povećanju dohotka i zaposlenosti, gradnji infrastrukture na selu, seoskom turizmu i sl. Ne koriste se suvremeni izrazi vezani uz dokumente i propise ruralnog razvoja na području EU. Predstoji nam dug put koji uključuje jačanja znanja, sposobnosti i razumijevanja problematike, puno bolje i istančanije poznavanje i razumijevanje ruralnog područja Hrvatske, njegovih prednosti, slabosti i potencijala, kao podloge za određivanje učinkovitih mjera poboljšanja kvalitete života u tim prostorima. Izazove vezane uz održivi razvoj ruralnog prostora trebamo zajedno rješavati, ne zato što to zahtijeva članstvo u Europskoj uniji, nego zbog vrijednosti i važnosti tog prostora za nas same.

Poglavlje 1

Europska dimenzija IPARD programa

Ovo poglavlje opisuje podlogu i koncept programa IPARD. Nakon kratkog uvoda o pozadini IPARD-a slijedi prikaz politika ruralnog razvoja koje su trenutno na snazi u državama članicama EU-a. Nakon toga slijedi usporedba navedene politike i IPARD-a, uključujući “prijelaznu” Uredbu koja predstavlja izravnu pravnu osnovu programa IPARD. Poglavlje završava iznošenjem zaključaka o konceptu IPARD-a.

1.1. Uvod

Glavni cilj programa IPARD kojeg je izradila i usvojila Vlada Republike Hrvatske, a odobrila Europska komisija je pružiti potporu Hrvatskoj u području ruralnog razvoja povodom njezina ulaska u EU 1. srpnja 2013. Zahvaljujući provedbi IPARD-ovih mjera, sektor za poljoprivredu i ruralni razvoj će moći zadovoljiti standarde EU i pripremiti se za ulazak na zajedničko tržište nakon pristupa. Pored navedenog, uspostaviti će se upravljačke strukture u skladu sa zahtjevima i praksom EU-a što će pomoći Hrvatskoj u pripremi za pravilno upravljanje europskim programima nakon pristupanja.

IPARD je potreban jer za razliku od petog vala pristupanja Europskoj uniji 2004. godine (zaključno s ulaskom Rumunjske i Bugarske u siječnju 2007.), države kandidatkinje moraju usvojiti pravnu stečevinu Europske unije prije samog pristupanja. To znači da cjelokupno nacionalno zakonodavstvo mora biti usklađeno s europskim zakonodavstvom i sudskom praksom Europskog suda pravde prije nego što država postane članica EU-a, što je ogroman pothvat. Kako bi pružila pomoć (potencijalnim) zemljama kandidatkinjama, EU je razvila sveobuhvatni i intenzivni pristup koji obuhvaća pružanje tehničke i financijske pomoći u procesu harmonizacije uz redovito praćenje na godišnjoj osnovi. IPARD je sastavni dio takvog pristupa.

Zakonsku osnovu programa IPARD čine Uredba EU 1085/2006 o uspostavi instrumenta pretpristupne pomoći - IPA i Uredba 718/2007 o provedbi Uredbe o IPA-i.

Glava IV., članci 170.–194. provedbene Uredbe 718/2007 opisuju komponentu ruralnog razvoja instrumenta pretpristupne pomoći. Pojedini članci jasno upućuju na definicije i mjere Uredbe 1698/2005 o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) koja je na snazi u zemljama članicama. No, čak i u člancima gdje se takve reference izravno ne navode, tekst članaka kao i razrađene mjere i mehanizmi su uglavnom identični onima u Uredbi o EAFRD-u. Jasno, namjera Glave IV. Uredbe o provedbi IPA-e je uvesti mjere i mehanizme za ruralni razvoj koji su na snazi u EU u realno mogućoj mjeri u zemlje korisnice te Uredbe. Ova pretpostavka je u potpunosti u skladu s opsegom instrumenta IPA prema članku 2–2 Uredbe o IPA-i koji navodi da će se “Pomoć koristiti radi pružanja podrške [...] usvajanju i provedbi pravne stečevine Europske unije [i] radi održavanja [...] razvoja politika kao i pripreme za provedbu i upravljanje zajedničkom poljoprivrednom i kohezijskom politikom Zajednice.

Činjeničnu osnovu IPARD-a čini temeljita analiza početnog stanja, SWOT analiza, analiza postojećeg zakonodavstva i lekcije naučene iz prijašnjih programa. Svi ovi elementi su propisani Uredbom 718/2007⁷ i slični su, ako ne i istovjetni onome što države članice moraju učiniti kako bi razvile program ruralnog razvoja u skladu s Uredbom 1698/2005⁸.

7 EC 718/2007, art. 184–2.

8 EC 1698/2005, art. 11–3 i art. 16.

Uredba 718/2007 zemljama korisnicama nudi smjernice za primjenu mehanizama programiranja, provedbe te praćenja i evaluacije.

1.2. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)

Kao što je navedeno, zemlje kandidatkinje su danas obvezne usvojiti pravnu stečevinu prije nego pristupe Uniji. Cjelokupna pravna stečevina koja je već 2007. brojala više od 80.000 stranica podijeljena je u tematske cjeline. Poglavlje o poljoprivredi je prepoznato kao najveće pregovaračko poglavlje za potrebe pristupanja⁹. Ono sadrži “veliki broj obvezujućih pravila, od kojih su mnoga izravno primjenjiva. Ispravna primjena ovih pravila i njihova učinkovita provedba od strane djelotvorne javne uprave neophodni su za funkcioniranje zajedničke poljoprivredne politike”¹⁰. To je, dakle, područje u kojemu je potrebno ne samo usvojiti velik dio pravne stečevine, nego i područje na kojemu se od zemalja kandidatkinja očekuje da uspostave sustave upravljanja i institucionalni okvir za njenu učinkovitu primjenu. Stoga je sposobnost preuzimanja obveza članstva u ovom poglavlju puno složenija od pukog prenošenja zakonodavstva i njegovog prevođenja na nacionalne jezike. Poljoprivredna pravna stečevina je podijeljena u dva stupa, od kojih se drugi odnosi na ruralni razvoj. Ovaj stup je prilično nov, a doživio je značajne promjene tijekom razdoblja kada su zemlje kandidatkinje iz petog vala proširenja provodile harmonizaciju. To pokazuje da se zemlje kandidatkinje moraju prilagoditi cilju koji se kreće i mijenja, a ne statičnom pravnom okviru.

Države članice provode i primjenjuju ZPP temeljem dogovorenih zajedničkih politika. Zajednica igra ulogu samo onda kada države članice nisu u mogućnosti samostalno i u dostatnoj mjeri ostvariti ciljeve propisa ili politike uzimajući u obzir načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. To osobito vrijedi za stup ruralnog razvoja¹¹. Vijeće smatra primjerenijim da ono preuzme brigu o ciljevima potpore ruralnom razvoju “s obzirom na odnose između Vijeća i ostalih instrumenata ZPP-a, [ciljevi] se stoga mogu bolje ispuniti na razini Zajednice zahvaljujući višegodišnjem financijskom jamstvu Zajednice i usredotočujući se na vlastite prioritete”¹².

Za provedbu Uredbe EC 1698/2005 o potpori EAFRD-a ruralnom razvoju, Vijeće je moralo donijeti strateške smjernice¹³ kao osnovu za nacionalne strategije ruralnog razvoja koje će izraditi države članice, imajući u vidu da “države članice i Komisija imaju dužnost izvještavati o praćenju nacionalne strategije i strategije Zajednice”¹⁴. Strategije će biti temelj programa ruralnog razvoja koji bi trebali biti “u skladu s prioritetima Zajednice i nacionalnim prioritetima te komplementarni drugim politikama Zajednice, naročito politici poljoprivrednog tržišta, kohezijskoj politici i zajedničkoj ribarskoj politici”¹⁵. Programi bi trebali obuhvatiti razdoblje od sedam godina te odražavati odgovarajuću ravnotežu između četiri osi politike¹⁶: 1) Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora, 2) Poboljšanje stanja okoliša i krajolika, 3) Kvaliteta života u ruralnim područjima i diversifikacija ruralnog gospodarstva te 4) LEADER. Os 1 sadrži i

⁹ McMahon 2002, p. 405.

¹⁰ SEC(2003) 1208, p. 22.

¹¹ Vidi EC 445/2002, EC 963/2003, EC 817/2004 i EC 1689/2005, considerations 4 i 5.

¹² EC 1689/2005, considerations 5.

¹³ EC 1689/2005, considerations 8.

¹⁴ EC 1689/2005, considerations 8.

¹⁵ EC 1689/2005, considerations 10.

¹⁶ EC 1689/2005, considerations 12.

prijelazne mjere za nove države članice koje podržavaju polu-samodostatna poljoprivredna gospodarstva koja prolaze kroz proces restrukturiranja. Ostale mjere uključuju pružanje pomoći poljoprivrednicima kako bi se prilagodili zahtjevnim standardima koji se temelje na zakonodavstvu Zajednice, stručnom osposobljavanju i akcijama informiranja (os 1); plaćanju poljoprivrednicima u planinskim područjima s težim uvjetima gospodarenja, u ostalim problematičnim područjima i plaćanju u vezi s utjecajem poljoprivrede na okoliš (os 2); diversifikaciji u nepoljoprivrednim djelatnostima, podršci stvaranju i razvoju mikro-poduzeća s ciljem promicanja poduzetništva i razvoja gospodarskih struktura, poticanju turističke djelatnosti, osnovnim uslugama za gospodarstvo i ruralno stanovništvo te obnovi i razvoju sela (os 3). Cilj pristupa LEADER je izraditi lokalne razvojne strategije kroz multi-sektorsko sudjelovanje u njihovoj pripremi i provedbi baziranoj na pristupu odozdo (bottom-up). Inovacija i umrežavanje su ostale ključne riječi LEADER-a.

S obzirom na potrebno sudjelovanje Zajednice i prilagođenost nacionalnih strategija i programa situaciji u određenoj zemlji, potrebno je uspostaviti ravnotežu između provedbe i prilagođivanja mjera lokalnoj situaciji i nadzoru koji provodi Zajednica nad načinom i razmjerima učinkovitog korištenja sredstava sukladno načelima Zajednice.

Vijeće je stoga odredilo granice, kako visini financijske potpore tako i kvaliteti upravljanja potporom. Primjerice, navodi se kako bi “sredstva koja se dodjeljuju državi članici [...] trebala biti ograničena gornjom granicom koja se utvrđuje ovisno o apsorpcijskoj sposobnosti države članice”¹⁷ i kako je “stopu doprinosa koju EAFRD osigurava u cilju programiranja ruralnog razvoja potrebno odrediti u odnosu na javnu potrošnju u državama članicama, uzimajući u obzir značaj prioriteta u domeni upravljanja zemljištem i okolišem, situaciji u regijama koje ispunjavaju uvjete [...] i prioritetu danom pristupu LEADER”¹⁸. Time se financijska potpora ograničava na apsorpcijsku sposobnost i dovodi u vezu s vlastitim doprinosom i razinom postupanja sukladno prioritetima EU-a, u ovom slučaju s participativnim i transparentnim pristupom odozdo - LEADER-om. To ne čudi, jer Uredba u čl. 6. propisuje da pomoć od strane EAFRD-a zajedno provode Komisija i država članica, uključujući i gospodarske i socijalne partnere i “sve ostale relevantne organizacije koje predstavljaju civilno društvo, uključujući i organizacije koje se bave zaštitom okoliša te organizacije za promicanje jednakosti između muškaraca i žena”¹⁹. Partneri bi također trebali biti uključeni u izradu nacionalne strategije. Metoda LEADER također podrazumijeva partnerstvo za pripremu strategije ruralnog razvoja, ali na drugoj razini (regionalnoj, a ne nacionalnoj).

S druge strane, Vijeće propisuje zahtjeve za sustav upravljanja i pristup koji će se koristiti u svrhu provedbe programa ruralnog razvoja u državama članicama: “Decentraliziranu provedbu radnji u skladu s EAFRD-om trebaju pratiti jamstva koja se prije svega odnose na kvalitetu provedbe, rezultate, zdravo i pouzdano financijsko upravljanje i nadzor”²⁰. Države članice su dužne “poduzimati mjere kako bi jamčile ispravno i pouzdano funkcioniranje sustava upravljanja i nadzora. U tu svrhu, potrebno je utvrditi opća načela i osnovne funkcije koje bi svaki sustav upravljanja i nadzora trebao osigurati. Potrebno je stoga uspostaviti jedinstveno Upravljačko tijelo i odrediti njegove odgovornosti”²¹. Osim toga, Vijeće je uredilo da “svaki ruralni razvojni program treba podlijevati odgovarajućem praćenju od strane Odbora za praćenje te-

17 EC 1698/2005, considerations 55.

18 EC 1698/2005, considerations 59.

19 EC 1698/2005, art. 6.

20 EC 1698/2005, considerations 63.

21 EC 1698/2005, considerations 64.

meljem zajedničkog okvira za praćenje i evaluaciju, koji je uspostavljen i provodi se u suradnji s državama članicama kako bi se na uspješan način ispunile specifične potrebe ruralnog razvoja”²². Vijeće je također naglasilo potrebu provođenja evaluacije budući da “učinkovitost i utjecaj aktivnosti prema EAFRD-u također ovise o poboljšanoj evaluaciji temeljem zajedničkog okvira za praćenje i evaluaciju. Konkretno, programe je potrebno ocjenjivati s obzirom na njihovu pripremu, provedbu i završetak”²³. Vijeće u Uredbi detaljno obrazlaže sadržaj i proces pripreme nacionalnih strategija i programa. Vijeće uključuje potrebu koordiniranja potpore za programe iz različitih izvora²⁴.

Sve u svemu, ovaj sustav uvelike podsjeća na sustav koji su zemlje kandidatkinje koristile za primjenu programa SAPARD i IPARD, ističući važnost takvih programa potpore u razvoju potrebne razine upravljanja i kontrole kao i usklađivanju radnih metoda s onima koje su uvelike zastupljene u Uniji.

1.3. Priprema Hrvatske za pristupanje

U svom sveobuhvatnom izvještaju o praćenju Hrvatske u jesen 2012.²⁵, Komisija navodi sljedeće: “Pripreme u području ruralnog razvoja su umjereno uznapredovale. Hrvatska je nastavila provoditi instrument pretpriprustne pomoći za ruralni razvoj (IPARD). Unatoč poboljšanjima, potrebno je ubrzati apsorpcijsku sposobnost. U skladu s odobrenim prijelaznim sporazumom, Hrvatska se obvezala nastaviti provoditi program IPARD tijekom 2013. kao i Program ruralnog razvoja od 2014. nakon što pristupi Uniji. Hrvatska će morati ubrzati pripremu i izradu budućeg Programa ruralnog razvoja i partnerskog ugovora kojim se reguliraju sredstva obuhvaćena Zajedničkim strateškim okvirom. Posebnu pozornost će trebati posvetiti razvoju agro-okolišnih mjera i mjera u domeni organske poljoprivrede, kao i shemi plaćanja za područja s karakterističnim prirodnim ograničenjima. Hrvatska će morati osigurati kontinuitet zaposlenika te njihovu edukaciju”²⁶.

Komisija zaključuje da “Hrvatska uglavnom ispunjava obveze i zahtjeve koji proizlaze iz pristupnih pregovora u području poljoprivrede i ruralnog razvoja te bi trebala moći provesti pravnu stečevinu od dana pristupanja. Potrebno je uložiti povećane napore u području [...] ruralnog razvoja, kako bi Hrvatska dovršila pripreme za članstvo do datuma pristupanja”²⁷.

1.4. Koncept IPARD-a

Kao što je već spomenuto, koncept IPARD-a u Hrvatskoj temelji se na Uredbama 1085/2006 i 718/2007 koje se pozivaju na Uredbu 1698/2005 koja je na snazi u državama članicama.

²² EC 1698/2005, considerations 65.

²³ EC 1698/2005, considerations 66., radi detalja pogledaj i čl. 84–87

²⁴ EC 1698/2005, artl. 11 i 12.

²⁵ COM (2012) 601

²⁶ COM(2012) 601, p. 22.–23.

²⁷ COM(2012) 601, p. 23.

1.4.1. Uredba 718/2007 – 1698/2005

Glavna razlika između Uredbe 718/2007 (IPA) i 1698/2005 (EAFRD) je u organiziranju osi oko kojih su mjere grupirane. Uredba 1698/2005 se sastoji od četiri osi, od kojih je 4. os odnosno os LEADER ona vodeća koja je povezana s preostalim trima osima. U Uredbi o programu IPA razlikujemo tek tri osi: 1) Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedba standarda Zajednice, 2) Pripreme radnje za provedbu agro-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja i 3) Razvoj ruralne ekonomije. Mjera LEADER se jednim dijelom krije u osi 2, ali postoji uputa na poveznicu između lokalnih strategija ruralnog razvoja i ostalih osi u programu IPA²⁸.

Težište osi je slično u obje Uredbe, iako se čini neobičnim da su prijelazne mjere osi 1 - Poboljšanje konkurentnosti Uredbe 1698/2005²⁹ samo djelomično uključene u IPA-u³⁰ te da su izostavljene mjere koje služe promicanju znanja i poboljšanju ljudskih potencijala³¹, kao i mjere za poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima³² uključujući i osnovne usluge za gospodarstvo i ruralno stanovništvo.

Konačna razlika se sastoji u tome da se Uredbom o programu IPA propisuje da je predstavnik Komisije dužan sudjelovati u radu Odbora za praćenje³³, dok sukladno Uredbi 1698/2005 predstavnik Komisije može sudjelovati u radu navedenog Odbora, ali pritom ima samo savjetodavnu ulogu³⁴. To je razlika u odnosu između Komisije i država članica s jedne strane te između Komisije i država nečlanica: uloga Komisije može, a možda i mora biti veća u zemlji kandidatkinji koja se priprema prilagoditi pravnoj stečevini.

1.4.2. IPARD – 718/2007

Uspoređujući IPARD u Hrvatskoj s Uredbom 718/2007, jasno je da ne uključuje sve moguće mjere te Uredbe. Ti ispušteni dijelovi nisu (naročito dobro) objašnjeni pa je nejasno je li razlog izostavljanja mjera taj što se iste smatra nepotrebnima ili pak suviše naprednima u usporedbi sa stanjem na terenu. Primjer navedenoga je da IPARD ne omogućuje podršku uspostavi grupe proizvođača³⁵.

Drugo, mogla bi se javiti pitanja oko primjerenog prijenosa pojedinih mjera iz Uredbe o programu IPA u IPARD. Primjerice, Mjera 201 - Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika na prvi pogled kao da nisu u potpunom suglasju s plaćanjima na području agro-okoliša ili dobrobiti životinja predviđenim Uredbom o IPA-i, posebice stoga što izgleda da je fokus IPARD-a bliži pristupu odozgo (top down) nego dobrovoljnom pristupu odozdo kojeg zagovaraju uredbe o programu IPA i o EAFRD-u³⁶.

Uzimajući u obzir pripremu i provedbu lokalnih strategija ruralnog razvoja u okviru Uredbe o programu IPA (čl. 178), IPARD pojašnjava da se "izabrana strategija [...] treba usmjeriti na ograničene, ali dostupne resurse koji mogu pomoći u uspostavi LAG-ova te na pripremu provedbe lokalnih strategija ruralnog razvoja izgradnjom kapaciteta i resursa na lokalnoj razini putem edukacije, radionica te informativnih i

28 EC 718/2007, p. 178.

29 EC 1698/2005, p. 34 i 35.

30 Uključena je samo potpora za skupine proizvođača, 718/2007 čl. 175, a izostala je potpora polu-dostatnim poljoprivrednim gospodarstvima koja su u mogućnosti zadovoljiti tek one osnovne potrebe

31 EC 1698/2005, art. 20–25

32 EC 1698/2005, art. 56 i 57

33 EC 718/2007, art. 192–2

34 EC 1698/2005, art. 77–2

35 EC 718/2007, art. 175

36 EC 718/2007 art. 177 (izravno se odnosi na EC 1698/2005, art. 39–40)

promotivnih aktivnosti”³⁷. Razlog donošenja ove odluke ukratko leži u raznim izazovima uspješne provedbe metode LEADER, a također i u mišljenju da se temeljne potrebe ruralnih područja ne daju riješiti tek primjenom LEADER-a. S obzirom da IPARD u ovom poglavlju spominje da je potrebno izgraditi povjerenje i partnerstvo u ruralnim područjima i s obzirom na činjenicu da je 2010. već došlo do uspješne uspostave pojedinih lokalnih partnerstava³⁸, o tom bi se strateškom izboru moglo raspravljati. Povjerenje se ne može graditi na prepričavanju i raspravljanju o planovima, a narušiti ga se može ukoliko izrađene planove nije moguće provesti zbog nedostatka sredstava za njihovu provedbu. Drugim riječima, možemo reći kako bi nedostatak perspektive u smislu postizanja stvarne promjene na terenu zahvaljujući realizaciji planova (koji će se) izraditi za već postojeća partnerstva, kao i za ona koji će se tek uspostaviti unutar IPARD-a, mogao biti jednako štetan za pravilnu primjenu članka 178. Uredbe o programu IPA, kao uostalom i uočena ograničenja i izazovna situacija u ruralnim područjima.

U opisu Mjere 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja³⁹, IPARD ponovno ističe i naglašava prvu fazu pristupa LEADER: stjecanje vještina i animiranje lokalnog stanovništva. Nadalje, IPARD navodi da je provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja prema LEADER-u “ograničena na prihvatljive radnje koje podržavaju mjere iz Osi 3 u okviru IPARD programa”⁴⁰. Ovo je zapravo suprotno odredbama Uredbe o EAFRD-u⁴¹.

Zanimljivo je da su sredstva predviđena samo za 2010. i 2011. te da ih je potrebno podijeliti na tri podmjere koje uključuju stjecanje vještina i animiranje, provedbu lokalnih strategija ruralnog razvoja i projekte suradnje⁴².

Konačno, IPARD navodi da će “metoda LEADER do trenutka akreditiranja Mjere 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja, biti financirana kroz mjeru Tehničke pomoći”⁴³. To zbunjuje zato što prema poglavlju 5.4 IPARD-a Mjera 501 - Tehnička pomoć nigdje u svojim ciljevima ne spominje metodu LEADER⁴⁴. Osim toga, ovu je mjeru također potrebno akreditirati prije nego što ju se može početi koristiti u opisane svrhe.

Sve u svemu, čini se da mjera LEADER nije u potpunosti usklađena s odgovarajućim odredbama Uredbe o EAFRD-u⁴⁵ na koju se odnosi Uredba o programu IPA⁴⁶ te se čini da ju ne bi bilo moguće niti izdaleka uskladiti s pravnom stečevinom EU, čak i kad bi ju se savršeno provelo.

Poglavlje 8. IPARD-a - Informiranje i promidžba opisuje obvezu⁴⁷ informiranja javnosti, a naročito krajnjih korisnika “o svrsi, ciljevima i načinima korištenja pomoći u okviru programa IPARD”⁴⁸. Poglavlje opisuje potrebu uključivanja različitih državnih aktera i socijalnih partnera u ovaj posao te navodi neke od planiranih aktivnosti. One se poglavito odnose na prezentacije, tiskane publikacije te televizijske i radijske emisije koje se čine ograničenima čak i za 2010. u kontekstu korištenja društvenih medija na kojima je u

37 IPARD, chapter 2.2.8.2, p. 30–31

38 IPARD Report 2010, chapter 5.5., p. 31.

39 IPARD, chapter 5.2.2.2, p. 255–256

40 Ibidem

41 EC 1698/2005, art. 63: “provodeći strategije lokalnog razvoja [...] s ciljem postizanja ciljeva jedne ili više od preostale tri osi”.

42 Komentar se odnosi na prethodnu verziju programa IPARD koja je kasnije modificirana.

43 IPARD, chapter 5.2.2.2, p. 256

44 IPARD, chapter 5.4.1.2. i 5.4.1.4., p. 281–282

45 EC 1698/2005, art. 61–65

46 EC 718/2007, art. 178–1

47 Proizlazi iz 718/2007, art. 62

48 IPARD, chapter 8, p. 297

to vrijeme veliki broj hrvatskih građana bio aktivan. Čini se da ne postoji strategija za ciljanje određenih skupina koje se navode u Uredbi o EAFRD-u⁴⁹.

U poglavlju 3.2.11.1 se pod naslovom Lekcije naučene iz programa SAPARD navodi da je korisnicima bila potrebna edukacija kako bi uspješno i u cijelosti ispunili svoje prijave⁵⁰. Ova vrsta aktivnosti nije jasno vidljiva u planiranim aktivnostima u poglavlju 8. što je šteta, s obzirom na činjenicu da SAPARD u konačnici nije do kraja iskorišten⁵¹, a isto bi se moglo dogoditi s programom IPARD ukoliko korisnici ponovno ne budu znali pravilno ispuniti svoje prijave.

1.5. Opća zapažanja

Jasno je da je u program IPARD uloženo puno rada. On sadrži mnoštvo informacija i podataka, a može poslužiti i kao odgovarajući referentni inventar koji opisuje situaciju u domeni ruralnog razvoja u Hrvatskoj u vrijeme sastavljanja dokumenta.

Neke su promjene nastale kao rezultat obvezne ex ante evaluacije u okviru koje je primijećeno da je dokument bio prilično opisne prirode, a manje analitičke ili strateške naravi⁵². Ipak, konačna verzija se doima poprilično opisnom. Nedostaje težište koje se zasniva na dubinskoj analizi i strateškim orijentacijama. Budući da je ovo zaključak ex ante evaluacije, čini se da je Hrvatska propustila svoju priliku da joj se omogući dodatna potpora u cilju poboljšanja orijentacije ovog važnog dokumenta. Njime se u konačnici utvrđuje okvir za ruralni razvoj u zemlji do datuma pristupanja, što znači da bi sve potrebne promjene koje je potrebno provesti u kontekstu primjene pravne stečevine nakon pristupanja, u načelu trebalo izraditi temeljem ovog programa.

Istu primjedbku možemo iznijeti usporedimo li dva djelomično povezana pitanja: razvoj i uključivanje socijalnih partnera te funkcioniranje mehanizama praćenja, evaluacije i nadzora.

Kada je riječ o socijalnim partnerima i uključivanju dionika i partnera u programiranje, provedbu i praćenje, IPARD uglavnom iznosi osvrt na učinjeno, ali ne daje strategiju, pristup ili plan za buduće sudjelovanje i proširenje prethodnog uključivanja partnerstava⁵³. Nema analize o (mogućoj) ulozi i značaju dionika i civilnog društva niti o tome kako njihov angažman može biti koristan u postizanju ciljeva IPARD-a. Partnersko načelo koje se u članku 6. Uredbe 1698/2005 opisuje u smislu “potpune i učinkovite uključenosti” nije reducirano nego je ostalo vjerno izvornom obliku i gotovo je čudesno kako ovaj segment nije uzet u obzir u okviru ex ante evaluacije.

Odredbe IPARD-a o upravljanju, praćenju i evaluaciji su pažljivo formulirane u skladu s Uredbom o programu IPA. Ipak, teško je vidjeti kako će se navedeno realizirati obzirom da nedostaju strateški/operativni planovi ili pojedinosti. Tako primjerice Poglavlje 9 koje se bavi praćenjem i evaluacijom naglašava

49 EC 1698/2005, art. 76–2, sub a: “potencijalni korisnici, strukovne organizacije, ekonomski i socijalni partneri, tijela koja sudjeluju u promicanju jednakosti između muškaraca i žena i nevladine organizacije kojih se to tiče, uključujući organizacije za zaštitu okoliša”.

50 IPARD, chapter 3.2.11.1, p. 208

51 SAPARD Annual Report 2009, SEC(2010) 1202, p.4: Hrvatska je potrošila 51% dodijeljene svote od 25 milijuna EUR

52 IPARD, chapter 11.1 Ex ante evaluation, p. 307–315

53 IPARD, chapter 10 Partnership, p. 302–306

značaj praćenja i evaluacije u domeni aktualnih poboljšanja provedbe⁵⁴, ali nedostaje strategija o načinu na koji rezultati ovakvih evaluacija mogu osigurati povratne informacije o provedbenom procesu, dok potpoglavlje o prikupljanju podataka ne pojašnjava na koji način, kada i u koju svrhu će se prikupljati podaci⁵⁵. Kontrolni mehanizmi su jedva opisani, a stavci o izbjegavanju dvostrukog financiranja se čine neprimjerenima⁵⁶. Iznenaduje da je ovaj ključni dio IPARD-a također mogao proći ex ante evaluaciju i dobiti odobrenje od strane Komisije bez pratećih mjera i uvjeta za realizaciju sljedećih koraka.

1.6. Zaključci

Cilj programa IPARD je bio pomoći Hrvatskoj da se pripremi pristupiti Uniji u području ruralnog razvoja, pružajući podršku ruralnim područjima i (potencijalnim) ekonomskim akterima u ovim područjima u postizanju odgovarajuće razine razvoja kako bi se zadovoljilo standarde i zahtjeve Europske unije te održalo dobru kvalitetu života u ruralnom prostoru i nakon ulaska na zajedničko tržište i u Uniju.

Međutim, nacrt IPARD-a se ne temelji izravno na pravnoj stečevini, kao što je navedeno u Uredbi 1698/2005 o EAFRD-u, već na prijelaznoj Uredbi 718/2007 IPA-i⁵⁷. Ova Uredba ne sadrži sve elemente Uredbe 1698/2005. Ona je zapravo uvelike izmijenila sveobuhvatne značajke osi LEADER iz Uredbe 1698/2005 koja simbolizira važnost koju Europska unija pridaje potpori za uključivanje socijalnih partnera i dionika u planiranje i provedbu ruralnog razvoja te potpori pristupu odozdo i participativnim pristupima u rješavanju složenih, multisektorskih izazova. Osim toga, djelomično su izostavljene prijelazne mjere za nove države članice koje su mogle biti od koristi za Hrvatsku. Kao rezultat toga, čak i da je IPARD pratio Uredbu o programu IPA slovo po slovo, Hrvatska bi teško mogla u potpunosti ispoštovati pravnu stečevinu EU-a na kraju programskog razdoblja zato što ova uredba ne utjelovljuje do kraja pravnu stečevinu.

Naizgled manja razlika između Uredbe 1698/2005 i 718/2007 tiče se uključivanja Komisije u rad Odbora za praćenje. Prema Uredbi o programu IPA, Komisija će sudjelovati u radu ovog Odbora, dok Uredba o EAFRD-u propisuje da Komisija može sudjelovati u njegovu radu u savjetodavnom svojstvu. Ovo prilagođavanje činjenici da korisnici Uredbe o programu IPA zapravo nisu države članice čini se opravdanim i moglo bi pridonijeti kako ispravnom upravljanju, praćenju i evaluaciji IPARD-a, tako i izgradnji kapaciteta u zemljama korisnicima, čime se osigurava povećana spremnost za primjenu pravne stečevine u kasnijoj fazi. Ostaje za vidjeti jesu li te prednosti uistinu ostvarene u Hrvatskoj.

Premda se IPARD temelji na Uredbi o programu IPA, ipak ju nije u potpunosti slijedio. Tako su djelomično izostavljene neke moguće mjere ili su se razvodnile bez izričitog pojašnjenja o razlozima takve prilagodbe, a dijelom su tekstovi kopirani, ali nisu popraćeni strategijom, pristupom ili operativnim provedbenim planom. Neuključivanje pojedinih mogućih mjera, naravno, ostavljeno je na odabir korisniku u komunikaciji s Europskom komisijom. Ono treba ovisiti o stanju i potrebama na terenu i odnositi se na to stanje i potrebe. Ukoliko ne postoji potreba za određenom mjerom ili ako je mjera suviše napredna da bi mogla

54 IPARD, chapter 9.1 Monitoring, p. 299, i chapter 9.2. Evaluation, p. 300–301

55 IPARD, chapter 9.1.2 Data collecting, p. 300 - između ostalog se odnosi na "skupinu tablica", pri čemu nisu specificirani parametri koji će se koristiti.

56 IPARD, chapter 6.2. Administrative measures aimed at avoiding double financing, p. 290–293. Čini se da je težište na činjenici da nacionalni programi potpore imaju posve različite zahtjeve, opsege i ciljne skupine u odnosu na IPARD, što se čini neobičnim uzimajući u obzir razinu usklađenosti koja bi trebala biti zastupljena.

57 EC 1085/2006 nije vrlo određena u pogledu ruralnog razvoja i pruža tek opći okvir za EC 718/2007, ali ne i konkretne mjere koje se mogu izravno programirati temeljem njezinih odredaba.

koristiti u određenoj situaciji, zemlja korisnica bi trebala imati odriježene ruke u odluci da mjeru ne uključi u svoj nacionalni program. Međutim, trebalo bi razjasniti koji su razlozi tih ispuštanja kako bi se mogle pratiti njihove posljedice. Upitno je bi li izbor provedenog ograničavanja mjere LEADER prošao javni uvid.

U pogledu obaveze izvještavanja šire javnosti, a naročito korisnika, Uredba 718/2007 ne daje puno pojedinosti, pogotovo ne u usporedbi s Uredbom o EAFRD-u. IPARD se čini nedovoljno kompatibilan s nešto specifičnijim zahtjevima Uredbe o EAFRD-u koja je ustvari trebala biti cilj i meta procesa usklađivanja.

Što se tiče dijela u kojemu su relevantni članci gotovo doslovce uključeni u program IPARD, ali u kojima još uvijek nedostaju strategija, pristup i operativni planovi, Komisija je možda odigrala nešto vidljiviju ili značajniju ulogu u konkretiziranju važnih aktivnosti poput diseminacije informacija, prikupljanja podataka u svrhu praćenja, evaluacije itd. Štoviše, Komisiju se može smatrati jedinom strankom u ovom procesu harmonizacije, zato što ona posjeduje bitno ranije iskustvo.

Sve u svemu, prevladava zaključak da su neke važne mogućnosti i prilike u domeni finog usklađivanja koncepta Uredbe o IPA-i i programa IPARD u Hrvatskoj, u vidu postizanja krajnjeg cilja koji se odnosi na usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a na pravovremen, pravilan i konstruktivan način možda propuštene, premda su sve strane u to uložile velik trud s najboljim namjerama. Izveštaj poput ovog može još uvijek pomoći u poboljšanju provedbe programa IPARD tijekom 2013. i unaprjeđenju učinkovitog i djelotvornog programiranja za razdoblje nakon 2013.

Priredila: Suzanne Bakker, Changing Tides

Napomena: Prilog 8.3 Analiza zakonskog okvira EU - IPARD kojeg je također priredila Suzanne Bakker sadrži usporedni tablični prikaz odredaba analiziranih u ovom poglavlju.

Poglavlje 2

IPARD u Hrvatskoj

2.1. Osnovne informacije

Europska komisija odobrila je početkom 2008. IPARD program - Plan ruralnog razvoja za razdoblje 2007.–2013. za Hrvatsku. IPARD je operativni program IPA-e pokrenut s ciljem pružanja pomoći državi kandidatkinji u usklađivanju nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU na području ruralnog razvoja i razvoju kapaciteta za provedbu novih propisa.

Prema Odluci Vlade Republike Hrvatske od 26. ožujka 2008. godine⁵⁸, Programom upravlja Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ruralnog razvoja, EU i međunarodne suradnje kao Upravna direkcija programa (UD), a provedbeno tijelo programa je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (AP-PRRR). Za upravljanje financijskim sredstvima odgovara Nacionalni fond Ministarstva financija.

Provedba programa IPARD u Hrvatskoj temelji se na ugovorima koje je Republika Hrvatska zaključila s Europskom komisijom i to:

- 27. kolovoza 2007. - Okvirni sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Komisije europskih zajednica o pravilima za suradnju u vezi s financijskom pomoći Europske zajednice Republici Hrvatskoj u provedbi pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA)⁵⁹
- 13. listopada 2008. - Sporazum između Vlade RH i Komisije europskih zajednica o pravilima za suradnju u vezi s financijskom pomoći Europske komisije Republici Hrvatskoj i provedbi pomoći u okviru komponente V. (IPARD) Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), odnosno Sektorski sporazum⁶⁰
- 24. srpnja 2009. - Višegodišnji sporazum o financiranju 2007.–2010. između Komisije europskih zajednica i Vlade RH.

Programom IPARD moguće je stvarati obveze do početka provedbe novog Programa ruralnog razvoja kojeg će Hrvatska koristiti kao punopravna članica EU. IPARD je mijenjan u pet navrata⁶¹ kako bi se poboljšala njegova provedba, a šesta izmjena je u vrijeme pisanja Izvještaja bila u pripremi. Prve su izmjene vršene kako bi se poboljšala formalna usklađenost hrvatskog koncepta s europskim. Nakon početka provedbe IPARD-a u 2010. godini uslijedile su izmjene sa svrhom poboljšanja provedbe odnosno postizanja većeg i kvalitetnijeg korištenja sredstava potpore.

2.2 Provedba

Provedba je koncipirana kroz ostvarivanje sedam provedbenih mjera. Po dvije mjere grupirane su u tri strateška prioriteta, a izvan prioriteta predviđena je mjera tehničke pomoći koja bi trebala podupirati provedbu svih ostalih mjera. Mjere se provode na osnovi pravilnika, a prijenos ovlasti za njihovu provedbu na Republiku Hrvatsku odobrava Europska komisija.

58 NN 34/08

59 www.vlada.hr/hr/content/download/6220/48514/file/156-8.pdf

60 Zakon o potvrđivanju Sporazuma: <http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/dokumenti/Sektorski%20sporazum%2013.10.2008.pdf>

61 <http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/dokumenti/IPARD/IPARD%202012/IPARD%20V%202012%20HR%20FINAL.pdf>

Pravna osnova za provedbu mjera su pravilnici koji su mijenjani i poboljšavani u više navrata u skladu s izmjenama programa IPARD. Provedba započinje raspisom javnog natječaja za podnošenje prijave za dodjelu sredstava programa IPARD za određenu mjeru. Obradu prijave, rangiranje prijavitelja, praćenje i nadzor nad provedbom odobrenog ulaganja te isplatu sredstava potpore obavlja Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Provedba je započela 2010. godine raspisom natječaja za prijavu za korištenje dviju mjera 1. prioriteta. U razdoblju od 2010. do 2012. koje obuhvaća ovaj Izveštaj provodile su se četiri od sedam mjera. U 2013. je predviđen početak provedbe još dviju mjera. Jedna se mjera pretpripravnog programa IPARD neće provesti.

Pregled provedbe IPARD-ovih mjera u razdoblju 2010.–2012. izgleda kako slijedi:

Prioritet 1. Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice

Mjera 101 - Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva – M101

Mjera 103 - Ulaganje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda – M103

- 2010.–2012. provedeno je osam zajedničkih natječaja za M101 i M103, a dva su planirana u 2013.

Prioritet 2. Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja

Mjera 201 - Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika – M201

Mjera 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja – M202

- M201 neće biti provedena
- prvi natječaj za M202 raspisan je početkom 2013.; u 2013. se očekuje još jedan natječaj

Prioritet 3. Razvoj ruralne ekonomije

Mjera 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture - M301

Mjera 302 - Diversifikacija i razvoj ruralnih ekonomskih aktivnosti - M302

- u razdoblju 2011.–2012. provedena su tri natječaja za M301; novi se natječaji neće raspisivati
- u razdoblju 2011.–2012. provedena su četiri natječaja za M302; predviđen je jedan natječaj u 2013.

Mjera Tehnička pomoć

- početak provedba očekuje se u 2013.
-

Poglavlje 3. Ocjena provedbe IPARD-ovih mjera opisuje provedbu pojedinih mjera u uvodnim dijelovima točaka, a sumarni tablični pregledi provedbe IPARD-a koje je priredila Agencija nalaze se u dodatku 8.2.

2.3. Financiranje

Sredstva za sve komponente IPA-e u razdoblju od 2007.–2013. godine dodjeljuju se na godišnjoj razini u skladu s Višegodišnjim indikativnim financijskim okvirom (VIFO)⁶² u kojem su određeni maksimalni udjeli sredstava po prioritetima IPARD-a. Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom (VIPD)⁶³, strateškim dokumentom IPA-e, određuju se prioriteti EU-a za pomoć svakoj državi korisnici. Izrađuje ga Europska komisija u suradnji s državom korisnicom. Obuhvaća trogodišnje razdoblje, a revidira se na godišnjoj osnovi. VIPD određuje indikativne alokacije za glavne prioritete u svakoj komponenti IPA-e.

Ukupni udio sredstava javne potpore koju osiguravaju EU i RH razlikuje se po mjerama i kreće između 50% i 100%. I udio sredstava EU u javnoj potpori razlikuje se po mjerama te iznosi 75% za mjere u okviru 1. i 3. prioriteta, a 80% za mjere 2. prioriteta i tehničku pomoć. Ostatak sredstava javne potpore osigurava RH. Predviđeni godišnji doprinos EU u razdoblju 2010.–2012. kreće se između 25,5 i 26,5 milijuna EUR. Neutrošena sredstva godišnje potpore EU-a vraćaju se nakon isteka tri godine od vremena u kojem je bilo predviđeno njihovo trošenje. Od alokacije za 2008. godinu izvršen je povrat neutrošenih sredstva u iznosu nešto većem od 25 milijuna EUR.

U 2013. godini Hrvatska će nastaviti koristiti IPARD program, za koji će iz EU proračuna u toj godini biti osigurano 27,7 milijuna EUR. Nakon ispunjenja svih uvjeta Hrvatska će biti korisnica EU proračuna za ruralni razvoj u godišnjem iznosu koji je gotovo trinaest puta veći od potpore programa IPARD. Treba se dobro pripremiti za učinkovito korištenje godišnjeg iznosa od 333 milijuna EUR iz sredstava EAFRD-a⁶⁴ kojem treba pribrojiti sredstva nacionalnog proračuna.

2.4. Informiranje

Program IPARD propisuje informiranje svih sudionika u provedbi što uključuje predavanja, prezentacije i seminare usmjerene na krajnje korisnike, informativne materijale u elektroničkom i pisanom obliku te medijsku promidžbu.

Informativno-promidžbeni skupovi najčešće su organizirani u suradnji s HGK po županijskim središtima u radnom vremenu. Ostaje za ocjenu koliko su poruke s tih skupova dopirale do konačnih korisnika, posebice do malih poljoprivrednih proizvođača. Tematske radionice s ciljanim sudionicima koje su prakticirane kako bi se ublažili uočeni problemi u provedbi mjera, npr. nakon prvog natječaja za mjeru 301, sigurno su bile uspješnije. O tome svjedoče rezultati odaziva na sljedeće natječaje i ocjene korisnika navedene u ovom Izvještaju.

U izvještajima o provedbi IPARD-a samo se iznimno spominje doprinos civilnog sektora informiranju i pripremi za korištenje IPARD-a, a posebice razmatranju nacrtu pravilnika o provedbi mjere LEADER, prem-

62 engl.: Multi-annual Indicative Planning Framework

63 engl.: Multi-annual Indicative Planning Document

64 European Agricultural Fund for Rural Development (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj)

da su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i Agencije na poziv OCD-a koji su organizirali te skupove sudjelovali, izlagali i odgovarali na pitanja sudionika.

Internetske stranice Ministarstva poljoprivrede i Agencije najcjelovitiji su izvori podataka o IPARD-u i njegovoj provedbi u Hrvatskoj. Obje stranice bitno su poboljšane, posebice na području informiranja potencijalnih korisnika mjera potpore. Treba pozdraviti izradu vodiča za provedbu pojedinih mjera. Ipak, još ima prostora za unaprjeđenje, npr. na internetskoj stranici Ministarstva zbnjuju naslovi odvojenih rubrika glavnog izbornika „IPARD“ i „Ruralni razvoj“.

2.5. Praćenje

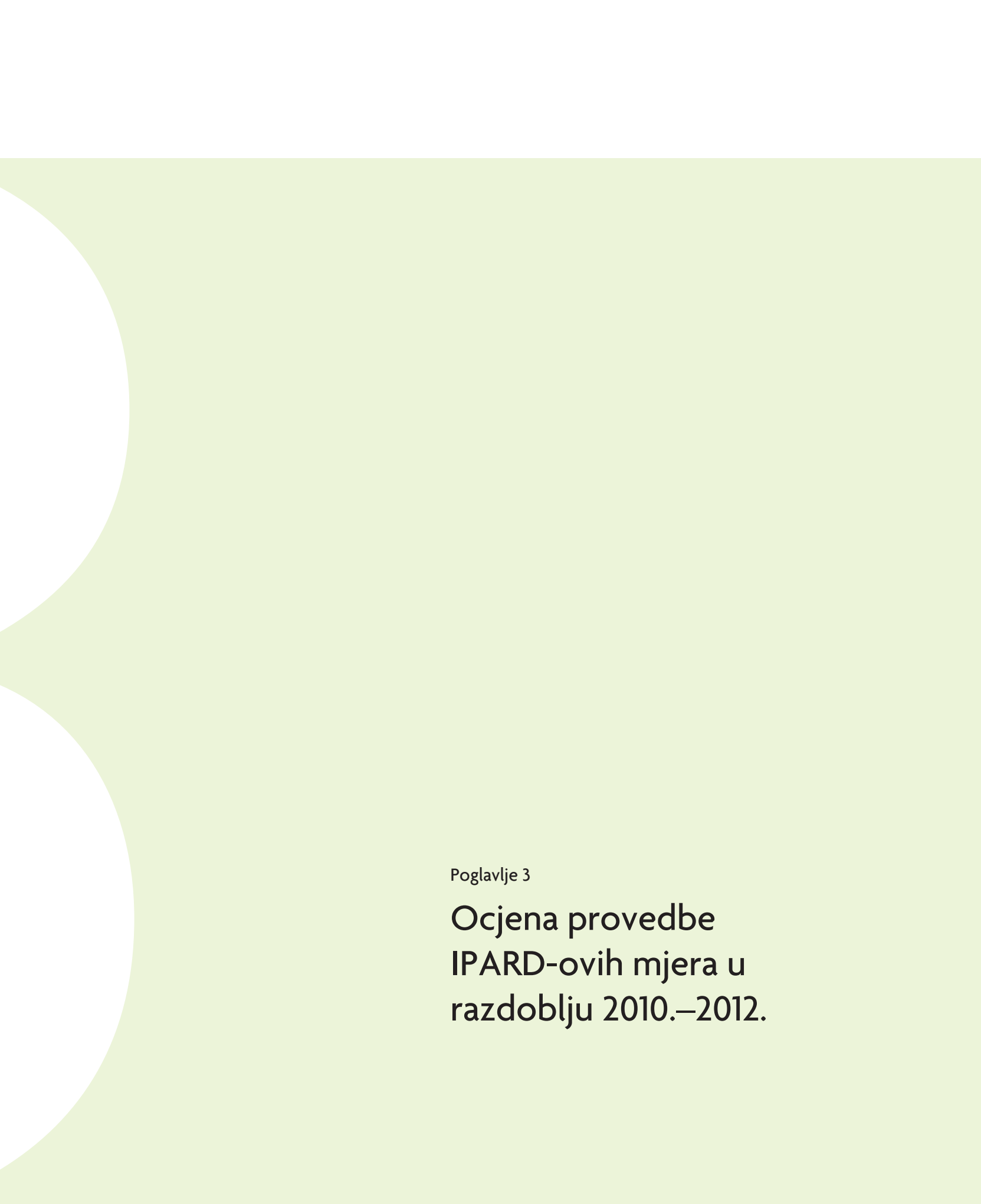
Napredak provedbe prati i ocjenjuje Odbor za praćenje provedbe programa IPARD koji je uspostavljan koncem 2007. godine u skladu s odredbom Sektorskog sporazuma⁶⁵. Članovi su predstavnici ministarstava i drugih državnih organizacija i institucija, udruga koje djeluju na području poljoprivrede i ruralnog razvoja, poslovnih organizacija i udruženja i drugih relevantnih organizacija. Sastaje se dva puta godišnje. Odbor prati provedbu programa temeljem izvještaja Ministarstva poljoprivrede i Agencije te odobrava sve dokumente prije njihovog upućivanja Komisiji na odobrenje – godišnje izvještaje, izmjene programa IPARD, akcijske planove u vezi s provedbom IPARD-a, periodične izvještaje, planove promotivnih aktivnosti i sl.

Odbor danas broji 39 članova i to: predstavnike/ice različitih ministarstava (12), predstavnike/ice nacionalnih saveza, udruga ili zajednica vezanih uz pojedine sektore poljoprivredne djelatnosti (7), znanstvenih ustanova (3), Hrvatske gospodarske komore (3), Hrvatske obrtničke komore (2), po jednog predstavnika/icu Hrvatskog sabora, Hrvatske zajednice županija, Udruge općina, Hrvatske poljoprivredne komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske udruge banaka, Hrvatske banke za obnovu i razvitak, Poljoprivredne savjetodavne službe, Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo, Hrvatske udruge mladih poljoprivrednika, udruge za zaštitu okoliša (Zelena akcija) i udruge koja djeluje na području ruralnog razvoja (Hrvatska mreža za ruralni razvoj-HMRR).

U radu Odbora bez prava glasa sudjeluju: nacionalni dužnosnik za ovjeravanje, APPRRR, Agencija za reviziju sustava provedbe programa EU i Europska komisija.

Tijekom godina rad Odbora postao je transparentniji, sjednice su bolje pripremljene, materijal se dostavlja pravodobno i elektroničkom poštom, smanjuje se broj točaka dnevnog reda o kojima se samo usmeno izvještava. No na donošenje važnijih odluka utječe obveza njihove pravodobne dostave Komisiji na odobrenje. Posljedica je da se na sjednicama Odbora dogovaraju samo manje izmjene materijala predloženih za usvajanje. Također, provedba IPARD-a otvara velik broj specifičnih pitanja vezanih uz pojedine mjere, sektore i uvjete provedbe, o čemu se bez dodatnih pojašnjenja i obrazloženja ne mogu zauzimati stavovi na sjednici, a za to više nema vremena.

⁶⁵ <http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/dokumenti/Sektorski%20sporazum%2013.10.2008.pdf>

Poglavlje 3

Ocjena provedbe IPARD-ovih mjera u razdoblju 2010.–2012.

3.1. Opis istraživanja

IPARD unosi velike promjene u tradicionalni pravni okvir poljoprivrede i ruralnog razvoja. Veći dio tih promjena tek je formalno usklađen s europskom pravnom stečevinom, posebice na području ruralnog razvoja. IPARD, koji se naziva i programom i planom, više opisuje nego što određuje. Deklarativno se naslanja na iskustva prethodnog SAPARD-a, no nije vidljivo koje su lekcije naučene u provedbi SAPARD-a, kako su ta iskustva ugrađena u IPARD i koji su koraci poduzeti kako bi se otklonile ili ublažile uočene slabosti i problemi.

U tri godine provedbe programa IPARD u Hrvatskoj stečena su nova dragocjena iskustva koja bi trebalo koristiti u pripremi sljedećih programa ruralnog razvoja sa svrhom njihovog poboljšanja, učinkovitijeg korištenja sredstava potpore iz europskih i domaćih izvora te postizanja pozitivnih pomaka u kvaliteti života ruralnih zajednica. U tu svrhu u ovom su Izvještaju prikupljeni komentari, ocjene i prijedlozi korisnika i potencijalnih korisnika potpore u okviru IPARD-ovih mjera te konzultanata koji su podupirali pripremu i provedbu projekata. I korisnici i konzultanti ukazuju na određene nedostatke u definiciji i obuhvatu IPARD-ovih mjera i propisanim provedbenim procedurama te opisuju i komentiraju probleme na koje su nailazili u praktičnoj provedbi. Ističu i pozitivne pomake koje su se dogodili u prve tri godine provedbe IPARD-a – povećani raspon prihvatljivih ulaganja, uklanjanje nekih nepotrebnih ograničenja, poboljšane i jasnije procedure te veću susretljivost službenika Agencije i Ministarstva poljoprivrede.

Mišljenja korisnika i konzultanata o provedbi mjera 101, 103, 301 i 302 prikupljena su temeljem upitnika koji su im dostavljeni e-mailom. Postavljena pitanja te iznesene ocjene i komentari prikazani su slijedom kojim su bili navedeni u upitniku. U obradi rezultata grupirani su slični odgovori i komentari bez izostavljanja, osim u slučajevima sasvim istovjetnih poruka. Neki su odgovori kraćeni zbog jasnoće, ali bez zadiranja u njihov sadržaj i smisao. U manjem broju komentara mogu se pronaći opisi nedostataka koji su u međuvremenu otklonjeni ili tvrdnje koje nisu sasvim točne. Priređivači Izvještaja rukovodili su se stavom da prikupljene ocjene i prijedloge treba prikazati onako kako su ih ispitanici iznijeli ne ulazeći u ocjenu njihove utemeljenosti.

Najveći dio ocjena, komentara i prijedloga korisnika i konzultanata zavrjeđuje pozornost svih sudionika u provedbi IPARD-a uz preporuku da ih se uzme u obzir pri izradi Programa ruralnog razvoja za sljedeće razdoblje. Ovdje prikazan glas korisnika upotpunjuje službene evidencije koje priređuje Agencija, ocjene evaluatora, odgovornih nacionalnih tijela i EK, a uvažavanje njihovih komentara i prijedloga sigurno može pridonijeti otklanjanju ili barem ublažavanju mnogih problema vezanih uz praktičnu provedbu mjera te time i boljem korištenju sredstava europskih potpora.

U nastavku se prikazuju rezultati istraživanja mišljenja, komentara i prijedloga korisnika i konzultanata o provedbi mjera IPARD programa.

3.2. Mjere 101 - Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva i 103 - Ulaganje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda

3.2.1. Uvodni podaci

Republika Hrvatska dobila je prijenos ovlasti za provedbu Mjere 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice i Mjere 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice“ odlukom Europske komisije od 30. Studenog 2009.⁶⁶ Prvi natječaj trajao je od 4. siječnja do 4. ožujka 2010. Do konca 2012. provedeno je po osam natječaja za mjere 101 i 103.

Mjera 101

• broj provedenih natječaja 2010.–2012.	8
• broj planiranih natječaja u 2013.	2
• zaprimljeno prijava	233
• odbijeni / odustali / raskinuti ugovori	72
• u obradi	43
• broj važećih ugovora	118
• iznos ulaganja (iznos ugovorenih projekata - HRK)	357.230.157,48
• ukupno planirana sredstva potpore IPARD-a (HRK)	413.674.231,95
• ukupno ugovorena sredstva potpore (HRK)	188.288.742,95
• udio ugovorenih sredstava	45,52 %

Izvor: APPRRR

Mjera 103

• broj provedenih natječaja 2010.–2012.	8
• broj planiranih natječaja u 2013.	2
• zaprimljeno prijava	84
• odbijeni / odustali / raskinuti ugovori	26
• u obradi	9
• broj važećih ugovora	49
• iznos ulaganja (iznos ugovorenih projekata - HRK)	496.110.360,84
• ukupno planirana sredstva potpore IPARD-a (HRK)	410.894.374,80
• ukupno ugovorena sredstva potpore	248.053.732,01
• udio ugovorenih sredstava	60,37 %

Izvor: APPRRR

3.2.2. Rezultati istraživanja

Zajednički upitnik o provedbi mjera 101 i 103 obuhvatio je 18 korisnika ove IPARD-ove potpore što je nizak odaziv u odnosu na 167 ugovorenih projekata u razdoblju 2010.–2012. Razlog tome najvećim dijelom leži u otežanoj komunikaciji s korisnicima u ruralnom području. Komentari o provedbi prikupljeni su i od konzultanata. Slijedi prikaz rezultata istraživanja po pitanjima iz upitnika:

1. Cilj mjera 101 i 103 je poboljšati tržišnu učinkovitost i provedbu standarda Zajednice na području zaštite okoliša, javnog zdravstva, zdravlja životinja i biljaka, dobrobiti životinja i sigurnosti na radu. Smatrate li da se taj cilj ostvaruje?

Ostvaruju li se ciljevi M101 i M103?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	3	16,7%
Da, djelimično	11	61,1%
Nije ostvaren	3	16,7%
Bez odgovora	1	5,6%
Ukupno	18	100,0%

Cilj mjera je (samo) djelimice ostvaren jer:

- odobreni i isplaćeni projekti zadovoljavaju standarde Zajednice; no problem je nedovoljan broj takvih projekata u odnosu na broj poljoprivrednih gospodarstava
- niz potrebnih ulaganja koja bi privukla potencijalne korisnike nije obuhvaćen ponuđenim sadržajima ulaganja
- programske sadržaje treba (re)definirati prema prioritetnim potrebama razvoja poljoprivrede uz uvažavanje realne gospodarske situacije, položaja proizvođača i drugih aktera
- uvjeti za ulaganja u većem dijelu programa su prestrogi, a tražena dokumentacija preopsežna.
- Cilj mjera nije ostvaren jer mnogi potencijalni korisnici potpore ne ispunjavaju tražene uvjete

2. Odgovaraju li sektori, prihvatljiva ulaganja i izdaci u mjeri 101 prioritetnim potrebama poljoprivrednih gospodarstava?

Odgovaraju li ponuđene mogućnosti M101 potrebama poljoprivrednih gospodarstava?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	4	22,2%
Da, djelimično	9	50,0%
Nije ostvaren	2	11,1%
Bez odgovora	3	16,7%
Ukupno	18	100,0%

Uz odgovore, ispitanici navode sljedeće:

- nedostaje kriterij podupiranja onih poljoprivrednih djelatnosti i proizvoda koji imaju komparativne prednosti i baznu konkurentsku prednost u odnosu na Europu i svijet
- prioritet poljoprivrednih gospodarstava je uređeno tržište za njihove proizvode što se nažalost ne podupire
- minimalni proizvodni kapaciteti kao i ograničenja u području vinogradarstva i maslinarstva nisu primjereni uvjetima na istarskom području
- mjere IPARD-a i ranije SAPARD-a ne uključuju cvjećarstvo, a više od 100 proizvođača cvijeća s obiteljima traži životnu egzistenciju i rješava problem zapošljavanja u tom sektoru (Ludbreg)
- sektori, prihvatljiva ulaganja i izdaci ne odgovaraju potrebama otoka (Brač).

3. Odgovaraju li sektori, prihvatljiva ulaganja i izdaci u mjeri 103 prioritetnim potrebama potencijalnih korisnika (obrti, trgovačka društva, zadruge)?

Odgovaraju li ponuđene mogućnosti M103 potrebama poljoprivrednih gospodarstava?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	5	27,8%
Da, djelimično	11	61,1%
Nije ostvaren	2	11,1%
Ukupno	18	100,0%

Prema navodima većine ispitanika, sektori, prihvatljiva ulaganja i izdaci u M103 djelimično odgovaraju potrebama korisnika iz sljedećih razloga:

- prerađivačke aktivnosti ne obuhvaćaju cjelokupnost bazne poljoprivredne proizvodnje kao osnove za njihovu preradu i razvoj preradbenih kapaciteta
- fizički obimi proizvodnje u preradi poljoprivrednih proizvoda su vrlo slični, od OPG-a do poljoprivrednih poduzeća; pravni status je različit, a proizvodni potencijali gotovo isti
- preradu poljoprivrednih proizvoda treba u osnovi shvatiti kao viši stupanj finalizacije proizvoda i povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda
- potencijalni korisnik trebao bi biti svatko tko može provesti ulaganje kojima se postižu ciljevi potpore
- u sektoru vinarstva i maslinarstva prihvatljiva ulaganja i izdaci ne odgovaraju potrebama
- sektori, prihvatljiva ulaganja i izdaci nisu definirani prema stvarnim potrebama proizvođača u odnosu na njihove proizvodne kapacitete i mogućnosti.

4. Na pitanje o razlozima odbijanja prijave na natječaj za mjere 101 ili 103 ispitanici navode sljedeće:

- nedovoljni skladišni kapaciteti na kraju ulaganja (M101, sektor govedarstva, nabava opreme) što kontrola prije ugovaranja nije komentirala
- prijava nam je skoro odbijena zbog propusta konzultanta, no APPRRR je tražila očitovanje.

5. Na pitanje o razlozima odustajanja od prijave na natječaj za mjere 101 ili 103 ispitanici navode sljedeće:

- neprihvatljivost u odnosu na programske sadržaje, opće i specifične kriterije te nemogućnost zatvaranja financijske konstrukcije i ostvarenja kreditnih jamstava
- nitko ne brine o pomoći malim poljoprivrednim gospodarstvima u prijavi - konzultantima nisu financijski interesantni, broj im se intenzivno smanjuje, a upravo oni čine najveći dio naše poljoprivredne proizvodnje
- u slučaju kad korisnici udovoljavaju uvjetima, česti razlozi odustajanja od prijave su duga i komplicirana procedura te nespremnost banaka na osiguranje sredstava
- pretjeranost zahtjeva u pogledu dokumenata koje treba priložiti (npr., za nabavku traktora: rješenje o odobrenju objekta uz zapisnik, mišljenje o usklađenosti dokumentacije s propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima te ekološki elaborat)
- neispunjavanje specifičnog kriterija – min proizvodni kapacitet (M103, vinarstvo)
- loš odnos s konzultantom.

6. Odgovaraju li uvjeti i opći kriteriji u mjerama 101 i 103 uvjetima i potrebama u Hrvatskoj?

Odgovaraju li uvjeti i opći kriteriji M101 i M103 uvjetima i potrebama u Hrvatskoj?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	4	22,2%
Da, djelimično	10	55,6%
Ne	2	11,1%
Bez odgovora	2	11,1%
Ukupno	18	100,0%

Negativni odgovori obrazloženi su kako slijedi:

- velik broj nelegalnih objekata i kasni početak rješavanja tog problema
- administrativna barijera pri prijavi na natječaje nepremostiva je za veliku većinu poljoprivrednih gospodarstava; dokumenti kojima velika većina poljoprivrednika ni uz najbolju volju ne može udovoljiti odgovaraju potrebama, ali ne i stvarnim uvjetima (npr. dokumentacija koju treba dostaviti Upravi veterinarstva za odobravanje objekta)

7. Jesu li specifični kriteriji po sektorima ulaganja u mjerama 101 i 103 (kapacitet, uvjeti za podnositelja i korisnika) određeni u skladu s uvjetima i potrebama u Hrvatskoj?

Jesu li specifični kriteriji po sektorima ulaganja u M101 i M103 u skladu s uvjetima i potrebama u Hrvatskoj?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	4	22,2%
Da, djelimično	7	38,9%
Ne	4	22,2%
Bez odgovora	3	16,7%
Ukupno	18	100,0%

Negativni odgovori obrazloženi su kako slijedi:

- preteški uvjeti, posebice veličina zemljišta na otocima: nitko od malih poljoprivrednika nema dovoljno obrađene zemlje, o zaposlenom poljoprivrednom tehničaru ili agronomu da se i ne govori
- zahtjeve bi trebalo uskladiti s realnim uvjetima kako bi se na IPARD-ove mjere mogli javljati i mali OPG-ovi; oni koji određuju uvijete ne poznaju stvarno stanje na terenu
- ovisno o sektoru; specifični kriteriji često su prezahtjevni za korisnike, pogotovo za Istarsku županiju
- stavljena su višestruka ograničenja: financijska (ukupna vrijednost prihvatljivih izdataka) i kapaciteti / površine - bilo bi dovoljno samo financijsko ograničenje
- minimalni kapacitet proizvedenog kvalitetnog / vrhunskog vina je 20.000 l, a mi proizvodimo oko 10.000 što je i realnost za manje vinarije koje su u podređenom položaju na tržištu
- nisu uvažene specifičnosti neke proizvodnje - npr. količinski kriteriji za tov svinja za uobičajenu konzumaciju u odnosu na tovljenike od kojih se proizvodi kulen
- specifični kriteriji više su pogodovali manjim tvrtkama; srednje tvrtke svojim proizvodnim kapacitetima nisu u mogućnosti sudjelovati u većini mjera.

Izdvajamo:

M103, vinarstvo: kriterij od 200 hl mogao bi se zadovoljiti udruživanjem proizvođača, no problem je gdje naći odgovarajući podrum, naročito na otocima. Vis ima nekoliko vojnih potkopa pogodnih za podrum koji ni 20 godina nakon odlaska vojske nisu osposobljeni za potrebe proizvodnje vina ili u nekoj drugoj funkciji. Koristi se samo potkop u vlasništvu grada. Kopanje podruma i izgradnja na otocima su dvostruko skuplji nego na kopnu, naročito na udaljenijim otocima, kako zbog kamena u tlu, tako i zbog cijene trajektnog prijevoza. Svaki kraj ima svoje specifične probleme, otok te probleme multiplicira.

8. S kojim ste se problemima susreli kao korisnik potpore iz mjera 101 i 103?

Niti jedan korisnik potpore nije odgovorio na ovo pitanje, vjerojatno iz razloga što su to već učinili u odgovorima na prethodna pitanja.

Konzultanti ocjenjuju probleme u vezi s korištenjem potpore u M101 i M103 kako slijedi:

- usitnjeni OPG-i nemaju dovoljan financijski i ljudski kapacitet za uključivanje u projekte, a s druge strane postoji prevelik otpor i zaziranje od udruživanja u bilo kojem obliku
- stanje naših OPG-a je takvo da im za zadovoljenje procedure treba još jako puno toga (legalizacija objekata, financijski kapaciteti jer se dosta toga realizira u sivoj zoni, vlasnički odnosi unutar obitelji - ugovori o najmu, koncesije, nedostatak znanja, nepripremljenost za IPARD)
- problem je dokumentacija o podrijetlu materijala i opreme (poslovni subjekti u RH nemaju naviku ažurno brinuti o takvoj dokumentaciji)
- problem je dokaz legalnosti vlasništva (vlasnički list)
- problem su projektna dokumentacija i elaborati zaštite okoliša; nije opravdano tražiti elaborat utjecaja na okoliš za projekte za koje prema osnovnom propisu nije potreban
- dio željenih ulaganja nije prihvatljiv prema sadržajnim uvjetima programa
- prezaduženost je prepreka za ostvarenja kreditne podrške, nije osigurano pred-financiranje
- korisnici čekaju da se nabava osnovne opreme za obradu poljoprivrednih površina uvrsti kao prihvatljivi trošak
- problem je s pokazateljima dosadašnjeg poslovanja koji ne udovoljavaju uvjetima (koeficijenti poslovnih parametara)
- problem je nemogućnost zatvaranja financijske konstrukcije (jamstva)

9. Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanja ulažu stalni napor u poboljšanje korištenja potpore u mjerama 101 i 103.

Opis poboljšanja:

- smanjen broj dokumenata
- produženo vrijeme važenja određenih dokumenata
- bitno jasniji uvjeti u odnosu na prvi natječaj
- bolja komunikacija s APRRR-om i Ministarstvom poljoprivrede
- proširen popis dozvoljenih ulaganja u više navrata (u 2013. - povećane mogućnosti ulaganja u sektorima žitarica i uljarica te u mehanizaciju)
- smanjen rok za izdavanje dokumentacije i potvrda kod prijave (bolja usuglašenost propisa)

Ima i kritičkih ocjena:

- ima poboljšanja (nova mogućnost nabavke mehanizacije), ali još uvijek se traži previše
- premala poboljšanja / ništa krucijalno / u pripremi za drugi natječaj na mjeru 103 nisam primijetio razliku u postupku između ranijeg i današnjeg zahtjeva

Izdvajamo:

Dobili smo uporabnu dozvolu, objekt je upisan u zemljišnik i katastarski plan. U postupku izdavanja uporabne dozvole uočeno je da investitor nije zatražio nikakve izmjene potvrde glavnog projekta te da je sve izgrađeno u skladu s izdanom potvrdom. Podnijeli smo zahtjev za isplatu i priložili sve dokumente. Komisija je izašla na teren i započela novi postupak nadzora gradnje mjerenjem svega. Da je bilo kakvih odstupanja od projekta, ne bismo bili dobili uporabnu dozvolu. Takva je kontrola na terenu suvišna i ponižavajuća, i za investitora i za komisiju.

Što još treba poboljšati u rasponu mogućih ulaganja i u postupku?

- proširiti raspon ulaganja te omogućiti javnom sektoru (npr. razvojnim agencijama s više od 25% udjela u javnom vlasništvu) sudjelovanje u nekim novim mjerama za opće dobro
- ukinuti dvostruka ograničenja - po kapacitetu i površini; promijeniti specifične kriterije kako bi što više potencijalnih ulagača imalo mogućnost sudjelovati na natječajima, odnosno povećati ili, ako je to moguće, izbjeći određivanje maksimalnog broja krava, goveda, svinja, veličine silosa, veličine staklenika, veličine voćnjaka; prema sadašnjim kriterijima, srednje velike tvrtke ne mogu ulagati u proizvodnju, već samo u ekološko postupanje sa stajskim gnojem, pomoćne alate i opremu
- usuglasiti praksu provedbe propise s EU i među ministarstvima
- ubrzati postupak ocjenjivanja prijavljenih projekata, uzeti u obzir da ulaganja u poljoprivredi često ovise o sezoni; zbog kašnjenja odgovora APPRRR projekti se odgađaju za godinu dana te dolazi do organizacijskih problema; brže rješavati / odobravati izmjene projekta
- olakšati proceduru i učiniti je jasnijom poljoprivrednim proizvođačima
- bitno pojednostaviti prijavu na natječaj, konkretno za nabavu mehanizacije – traktora.

10. Smatrate li da uvjeti drugih upravnih tijela i organizacija odnosno uvjeti koji proizlaze iz propisa drugih nadležnosti bitno otežavaju provedbu mjera 101 i 103?

Otežavaju li uvjeti i propisi drugih nadležnosti provedbu M101 i M103?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	6	33,3%
Ne	9	50,0%
Bez odgovora	3	16,7%
Ukupno	18	100,0%

Ispitanici komentiraju kako slijedi:

- treba ubrzati izdavanje građevinske dozvole
- kod ulaganja u odlagalište teže je doći do lokacijske dozvole; građevinsku dozvolu bi trebalo priložiti na kraju ulaganja
- Zakon o gradnji, čl.51. propisuje česticu od 3 ha za gradnju 200 m² gospodarskog objekta za potrebe OPG-a; a što je s obrtima i d.o.o.-ima? 200 m² je premalo za imalo ozbiljniji podrum s 3 ha vinograda
- nadam se da ću 2014. imati 3,5 ha nasada vinograda, ali ne „u komadu“ već na više parcela; a i da je u komadu, zar graditi podrum na plodnoj zemlji?
- zahtjevi zaštite okoliša ne odgovaraju mogućnostima na terenu.

11. Dodatni komentari:

- u početnom razdoblju primjene mjera 101 i 103, postojanje paralelne potpore Ministarstva poljoprivrede u vidu kapitalnih ulaganja rezultiralo je smanjenim interesom za korištenje mjera IPARD-a
- neprofesionalni konzultanti uvelike su otežali provedbu IPARD-a
- premda očekujemo da će nas ulaskom u EU 'ugrožavati' uvozna vina, velik problem stvaraju i domaći 'garažni' proizvođači čija se vina, proizvedena bez ikakve kontrole i nadzora te bez odobrenja za promet, mogu kupiti bilo gdje u RH po povoljnijoj cijeni nego kod legalnih proizvođača.

Prijedlozi poboljšanja:

- puno je zemlje koju poljoprivrednici obrađuju, a nije imovinski / pravno riješena, nemaju nikakav ugovor za korištenje tih čestica; predlažem da Ministarstvo odredi poseban račun na koji bi se plaćao zakup te da se nakon dovršenja imovinsko-pravnog postupka novac proslijedi vlasniku (tako se to rješava u Nizozemskoj i Njemačkoj)
- pri određivanju uvjeta prihvatljivosti treba uzeti u obzir bitne razlike u uvjetima poljoprivredne proizvodnje u kontinentalnom i priobalnom području, posebice na otocima
- ima već dovoljno iskustva; treba okupiti sve relevantne stručnjake, posebno praktičare, i temeljito revidirati programe potpora
- problemi su poznati, poznata su i rješenja; organizirajmo se i napravimo ono što će omogućiti kvalitetniji razvoj poljoprivrede i ruralnih područja
- koristimo tuđa iskustva, ali ona koja su adekvatna našim temeljnim potrebama i cilju jačanja konkurentnosti potrebne za prilagodbu uvjetima u EU!

3.3. Mjera 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture**3.3.1. Uvodni podaci**

Republika Hrvatska dobila je prijenos ovlasti za provedbu Mjere 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture odlukom Europske komisije od 17. ožujka 2011. godine⁶⁷. Prvi natječaj proveden je u razdoblju 6. prosinca 2011. do 31. siječnja 2012. Zaprimljenih 67 prijava rezultiralo je sa samo sedam ugovorenih projekata što je najlošiji rezultat svih IPARD-ovih natječaja. No izvučena je pouka te je zalaganjem Ministarstva, Agencije i ostalih dionika na sljedećem natječaju postignut omjer prolaznosti od 50%. Trećim i posljednjim natječajem provedenim sredinom 2012., zaključene su prijave na korištenje potpore u mjeri 301. Koncem 2012. prijave na posljednji natječaj još su bile u obradi te nisu uključene u tablični pregled u nastavku.

67 2011/C 85/04

• broj provedenih natječaja 2010.–2012.	3
• broj planiranih natječaja u 2013.	-
• zaprimljeno prijava	210
• odbijeni / odustali / raskinuti ugovori	89
• u obradi	91
• broj važećih ugovora	30
• iznos ulaganja (uzet je iznos ugovorenih projekata) (HRK)	96.101.603,59
• ukupno planirana sredstva potpore IPARD-a (HRK)	303.385.311,75
• ukupno ugovorena sredstva potpore	96.101.603,59
• udio ugovorenih sredstava	31,68 %

Izvor: APPRRR

Pregled korištenja potpore u mjeri 301 po sektorima ulaganja		
	Ugovoreni projekti	Ukupni iznos potpore ⁶⁶
sustav kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda	17	75,619.243,47
lokalne nerazvrstane ceste	13	20,482.360,12
toplane	0	0,00
protupožarni prosjeci	0	0,00

Izvor: APPRRR

Od četiri ponuđena sektora ulaganja u mjeri 301, ugovorene potpore obuhvaćaju samo kanalizaciju / pročišćavanje otpadnih voda i lokalne ceste.

3.3.2. Rezultati istraživanja

Upitnik o provedbi mjere 301 popunilo je 46 korisnika i to 14 gradova i 32 općine što je 8,5 % ukupnog broja jedinica lokalne samouprave manjih od 10.000 stanovnika koje mogu koristiti potporu u mjeri 301 odnosno 22% od ukupnog broja podnositelja prijava na mjeru 301.

Rezultate istraživanja navodimo u nastavku po pitanjima iz upitnika.

⁶⁸ U mjeri 301 iznos potpore bio je jednak iznosu ulaganja. Omjer potpore EU i domaće potpore u IPARDU je 75%: 25%.

1. Cilj mjere 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture je razviti i poboljšati osnovnu infrastrukturu kao preduvjeta za življu gospodarsku i socijalnu aktivnost, bolje životne i radne uvjete te zadržavanje stanovnika u ruralnim krajevima. Smatrate li da se taj cilj ostvaruje?

Ostvaruje li se cilj M301?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	8	17,4
Da, djelimično	24	52,2
Nije ostvaren	14	30,4
Ukupno	46	100,0%

Više od polovice ispitanika smatra kako je cilj mjere djelomično ostvaren, dok njih 30,4% ocjenjuje da cilj mjere 301 nije ostvaren. Manji dio (17,4%) ocjenjuje da je cilj postignut. U pojašnjenju svojih ocjena navode sljedeće:

- mjera je dobro zamišljena, no mnogo je otežavajućih uvjeta: neriješeni imovinsko-pravni odnosi (gruntnovnica i katastar), neusklađeni propisi, neisplativost kreditnih aranžmana, komplicirana i duga procedura ostvarivanja prava na kredit uz spor i upitan povrat uložених sredstava; za općinu s malim vlastitim prihodom koji se iz godine u godinu smanjuje, riskantna je odluka o bankovnom zaduženju za ukupnu vrijednost projekta
- akreditacija i priprema su kasnile, nije bilo vremena za stjecanje iskustva i bolje korištenje sredstva, premalo je sredstava odobreno, nismo uspjeli iskoristiti sredstva koja su nam bila na raspolaganju;
- obuhvaćen je samo mali dio komunalne infrastrukture
- na nisku stopu korištenja potpore utjecalo je i nerazumijevanje ili needuciranost službenika-izvršitelja i neusklađenosti institucija
- premalo je sredstava odobreno, posljednji popis stanovnika pokazuje odljev stanovnika iz ruralnih područja
- realizirani projekti povoljno će utjecati na poboljšanje životnih i radnih uvjeta, ali neće zaustaviti odljev stanovnika iz ruralnih krajeva;
- poboljšanje osnovne infrastrukture preduvjet je za zadržavanje stanovnika u ruralnim krajevima, no dug je put do ostvarenja tog cilja
- cilj nije ostvaren: u tri natječaja APPRRR je zaprimio 210 prijava, a sklopljeno je tek 30 ugovora - interes je velik, a realizacija nikakva; županije i APPRRR bi se trebali potruditi da što više projekata bude prihvaćeno.

2. Smatrate li da prihvatljiva ulaganja u mjeri 301 odgovaraju potrebama ruralnih zajednica?

Odgovaraju li prihvatljiva ulaganja u M301 potrebama ruralnih zajednica?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	20	43,5
Da, djelimično	24	52,2
Ne	1	2,2
Bez odgovora	1	2,2
Ukupno	46	100,0%

Gotovo svi ispitanici smatraju kako prihvatljiva ulaganja dobrim dijelom (43,5%) ili djelomično (52,2%) odgovaraju potrebama ruralnih zajednica. U komentarima navode sljedeće:

- doprinos u trećem natječaju je ispuštanje kriterija da nerazvrstana cesta mora biti u poljoprivrednoj zoni - većina malih općina ima loše nerazvrstane ceste u građevinskom području
- sustav kanalizacije potreban je kao zamjena postojećem sustavu septičkih jama, a ne postoje ni sustavi pročišćavanja otpadnih voda što je jedan od najvećih problema
- protupožarni prosjeci s elementima šumskih cesta uvelike bi olakšali pristup opožarenim mjestima i smanjili štete od požara
- pojedine su ceste u prostornim planovima planirane kao lokalne (javne), a ne kao nerazvrstane te ne mogu biti uvrštene u program IPARD, iako su za lokalnu zajednicu od većeg značaja od pojedinih nerazvrstanih cesta
- prihvatljivi sektori zadovoljavaju samo neke segmente ruralnog razvoja
- nema interesa za ulaganje u toplane na biomasu
- prihvatljiva ulaganja mogu poboljšati životne uvjete, ali slabo pridonose ekonomskom razvoju ruralnih područja.
- da se prije određivanja prihvatljivih ulaganja išlo u neposredan kontakt s ruralnim sredinama, vjerojatno bi prihvatljiva ulaganja drugačije izgledala.

Trebalo bi dopuniti i proširiti mogućnosti ulaganja:

- vodoopskrba, mreža kanala, navodnjavanje, plinifikacija, izgradnja nogostupa, javna rasvjeta, uređenje parkova
- važni sadržaji ruralnih zajednica: domovi kulture, društveni domovi, zgrade vatrogasnih društava, dječji vrtići i igrališta, sportska igrališta, knjižnice i sl.
- obnova objekata u vlasništvu JLS - obnova zapuštenih društvenih građevina
- ulaganja koja će čuvati tradicionalne vrijednosti arhitekture i krajolika, kojima će se čuvati bioraznolikost i čistoća vode, tla i zraka te povećavati samodostatnost lokalnih zajednica, kao npr. lokalna proizvodnja energije za potrebe domaćinstava i strojeva u poljoprivredi i gospodarstvu te razvoj tehnika za upotrebu lokalnih materijala u graditeljstvu
- omogućiti da svaka ruralna zajednica unutar raspona prihvatljivih ulaganja odredi svoje prioritete.

Problem je i nepriznavanje troškova koji su sastavni dio projekta u cjelini. Primjerice, sukladno Glavnom projektu, sastavni dio troškovnika kanalizacijskog sustava je i prelaganje vodovoda te prelaganje ostalih instalacija, što APPRRR ocjenjuje neprihvatljivim troškom.

3. Ako ste odustali od prijave na mjeru 301. navedite razloge!

- neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- sporo rješavanje imovinskih odnosa s RH preko Agencije za upravljanje državnom imovinom - AUDIO
- nesređena / nepodudarna dokumentacija – katastar / zemljišnik / stvarno stanje (npr. parcelacijski elaborat proveden u zemljišnim knjigama, a ne i u katastru)
- nepriznavanje prava služnosti na prvom natječaju, kasnije je prihvaćeno
- protupožarni prosjeci s elementima šumskih cesta nisu ispunjavali uvjete Pravilnika
- složen i dugotrajan postupak prijave projekta (nekoliko korisnika ističe jednostavniji i brzo proveden postupak odobravanja potpore Hrvatskih voda)
- nedostaci u projektnoj dokumentaciji (npr. nedostajala je potvrda projekta za sustav kanalizacije, projektna dokumentacija u kojoj je kao investitor navedeno komunalno poduzeće koje nije bilo prihvatljivi prijavitelj, nacrti projekta nisu bili na engleskom jeziku)
- nedostajao je opći akt o nerazvrstanim cestama; nerazvrstane ceste nisu ucrtane i opisane u prostornom planu (PPUG Drniš, 2006.), a donošenje izmjena i dopuna je dugotrajano
- nedostatak financijskih sredstava / niski prihodi i/ili prezaduženost JLS / kreditna slabost
- skup postupak objavljivanja - cca 100.000,00 HRK po natječaju što se ne priznaje kao prihvatljiv trošak.

4. Ako vam je odbijena prijava na mjeru 301, navedite razloge!

- neriješena imovinsko-pravna pitanja, neusklađenost podataka u katastru i zemljišnoj knjizi
- korištenje neodgovarajućih tiskanica za javnu nabavu; jedan od obrazaca za tender dokumentaciju je bio iz 2009. što je ocijenjeno kao greška, premda je obrazac iz 2012. potpuno isti
- neodgovarajuća dokumentacija za javnu nabavu; nepotpuna dokumentacija; nekompletna tehnička dokumentacija
- konzultantska kuća s kojom smo bili sklopili ugovor nije bila osposobljena za pripremu dokumenta javne nabave na engleskom jeziku
- projekt izgradnje kanalizacije s biološkim pročišćivačem (Općina Kloštar Ivanić) nije odobren jer su na istoj trasi predviđeni novi cjevovodi plina i vode što bi ih općina izvela o vlastitom trošku
- nalaz da su neki dijelovi projekta nejasno definirani, s kojim se nismo složili.

5. Ako ste korisnik potpore iz mjere 301,

a) navedite glavne probleme u pripremi zahtjeva:

- opsežna i zahtjevna dokumentacija, komplicirana prijava, opsežna i skupa dodatna dokumentacija
- sporost, nedovoljna potpora i nezainteresiranost tijela koja izdaju / potvrđuju / ovjeravaju dokumentaciju (DGU-Državna geodetska uprava, zemljišno-knjižni odjeli sudova, Hrvatske šume, javna komunalna poduzeća)
- otpor primjeni propisa i neujednačena provedba propisa na čitavom području RH (npr. primjena Zakona o cestama od strane DGU u katastru i zemljišniku)
- glavni problem je bio uskladiti tražene uvjete natječaja s proračunom te prikupiti svu potrebnu dokumentaciju.
- glavni problem je bilo utvrđivanje vrijednosti projekta jer su projektanti utvrdili samo procijenjeni iznos
- zadnji natječaj s rokom do 30. Svibnja 2012. nije obrađen ni nakon sedam mjeseci.

Informativne radionice i seminari organiziraju se kad je natječaj već objavljen. Trebalo bi ih organizirati mjesec-dva prije objave natječaja i neposredno nakon objave natječaja, a ne par dana prije njegova zatvaranja. Nakon objave natječaja 'opsjednuti' smo ponudama raznih konzultanata za izradu dokumentacije, a nitko nas ne upozorava da je nemoguće pravovremeno pripremiti potrebnu dokumentaciju, ako počinjemo od nule.

Neki ispitanici navode da zahtijev nije bio problem jer postoji odgovarajući obrazac te da je postupak dobro objašnjen.

b) navedite glavne probleme u pripremi dokumentacije:

- rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, vlasništvo, neriješen status javnog dobra
- mnogo nepotrebnih uvjeta, opsežna dokumentacija
- neusklađenost naših zakona s uvjetima iz natječaja (terminološka neusklađenost, bodovanje u odnosu na kriterije natječaja - LAG-ovi i dr.)
- duga procedura za dobivanje ugovora za pravo služnosti i pravo građenja kod Ministarstva poljoprivrede (ranije Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva).
- popunjavanje složene dokumentacije za javnu nabavu po PRAG-u na engleskom, uz stalne promjene datuma, obrazaca i dr.; spora obrada
- tender dokumentacija koju zahtjeva natječaj je komplicirana te većina JLS-a uz velik trošak podgovara njenu izradu; trebalo bi slijediti primjer Slovenije gdje je tender-dokumentaciju trebalo izraditi samo u slučaju kad je projekt prihvatljiv
- kompleksnost i složenost popunjavanja obrazaca za koji nemamo potrebna znanja i iskustvo; visoke cijene konzultanata i pribavljanja dokumentacije (elaborati) bez garancije da će sredstva biti odobrena
- glavni problem je bilo pribavljanje obvezujućeg pisma namjere za kreditiranje od strane banke.

c) navedite glavne probleme u proceduralnom smislu:

- dobro je što su moguće dopune ili ispravci, ali postupak ocjenjivanja prijave traje predugo
- prekratki su rokovi za dostavu ispravaka / pojašnjenja; nije korektno da se u te rokove (sedam dana) broje neradni dani; u našem smo slučaju imali samo dva radna dana na raspolaganju za pripremu ispravaka zahtjevne dokumentacije za javnu nabavu
- ponekad se odgovor APPRRR čeka do zadnjeg dana isteka roka za odgovor što prolongira cjelokupnu proceduru
- rigorozne procedure pokazuju nedostatak povjerenja u službe na razini lokalne samouprave (odnosi se i na projektante, nadzorne inženjere i slično čiji potpis i stručnost nisu dostatni već se ide u njihovo provjeravanje i bespotrebno kontroliranje, npr. mjeri se dubina rova, širina posteljice, promjer kanalizacijskih cijevi i slično – prilikom provođenja kontrole na terenu)
- inzistiranje nadležnog tijela da se dokumentacija izmijeni kako oni traže i tamo gdje to nije logično ni potrebno
- korisnik ponekad ima osjećaj strogo inzistiranja na potpuno nelogičnoj proceduri što otežava mogućnost prijave i realizacije projekta
- vjerujem da su procedure uvjetovane od strane EU, ali mi bismo trebali ojačati pregovaračku moć kod utvrđivanja procedura

- neinformiranost stručnog osoblja o cjelokupnom projektnom postupku (jedan odjel ne zna što radi drugi te stoga ne može niti sagledati ukupnu projektnu problematiku) ima za posljedicu „rupe“ u komunikaciji i nedjelotvornost sustava (npr. početno nepriznavanje ugovora o služnosti)
- nepoznavanje mogućih situacija na terenu koje su uobičajene i učestale u građevinskoj praksi (npr. realizacija kanalizacijskog sustava) otežava realizaciju cjelokupnog projekta

Primijećeno je da je početna inercija u komunikaciji s APPRRR kasnije otklonjena te je uspostavljena dvosmjerna komunikacija.

Primjer iskustva:

Dva mjeseca nakon podnesene prijave APPRRR dostavlja zahtjev za korekciju dokumentacije u roku od sedam dana. Nakon što se traženo dostavi, za mjesec dana traži se druga izmjena u kratkom roku, nakon dva mjeseca opet isto. Nakon četiri mjeseca primamo obavijest o promjeni procedure javne nabave te se traži nova dokumentacija za javnu nabavu u roku od 15 dana. Obavještavamo konzultanta, a on u istom roku treba uskladiti 20 dokumentacija javne nabave. Pitanje je hoće li stići pripremiti sve u roku, a neće biti ni besplatno.

d) Iskustva u provedbi postupka javne nabave:

Evo nekih komentara, većina ih se odnosi na proces javne nabave:

- Sudjelovali smo s projektom za nerazvrstanu cestu. Cijena jedne od komponenti - ugradbenih materijala, porasla je 26% od trenutka prijave do trenutka otvaranja ponuda, a sudjeluje u ukupnoj vrijednosti projekta s 23%. što je značajno povećalo vrijednost investicije u odnosu na planiranu. Nismo bili u mogućnosti ponoviti samo javnu nabavu, nego je bilo potrebno ponoviti cijeli postupak prijave te je donesena odluka o odustajanju od projekta.
- Imali smo problem s objavom natječaja i odluke o odabiru izvođača: Objava svih dokumenata u javnim medijima (ne samo na elektronskoj javnoj nabavi) neopravdana je i skupa. Narodne novine i dnevni listovi na tome ubiru ogromne novce koje JLS nemaju i zbog toga odustaju od prijave.
- Nitko nije pomogao (manjim) JLS-ima kod postupka javne nabave za kreditna sredstva koja se moraju osigurati kod realizacije projekta. To je veliki propust, jer banke rade što hoće i izmišljaju kojekakve nove namete koji se ne mogu predvidjeti u postupku javne nabave. Smatramo da je HBOR trebao definirati obrasce po kojima bi se provodio postupak javne nabave za odabir banaka.
- Postupak javne nabave po PRAG-u je daleko bolji od postupka javne nabave RH. Jedina otežavajuća okolnost je da sva dokumentacija mora biti na engleskom jeziku što poskupljuje postupak.
- Provedba postupka javne nabave je vrlo kompliciran i zahtjevan postupak za koji nisu pripremljeni ni JLS ni izvođači. Mislim da su uvjeti i dokumentacija koja se dostavlja prekomplikirani i nepotrebni u smislu zadovoljavanja uvjeta (npr. izvođač je dao izjavu na engleskom jeziku koju

je ovjerio kod javnog bilježnika, a ovjera je također morala biti prevedena od strane sudskog tumača).

- Zbog pogreške u troškovniku, morali smo objaviti Corrigendum te time i produžiti rok za dostavu ponuda za izvođenje radova od strane ponuditelja.
- Treba bolje definirati korake u javnoj nabavi, primjerice vezano uz odabir evaluacijskog odbora za ocjenjivanje ponuda za radove i za usluge, treba upozoriti koje obrazovanje i iskustvo moraju članovi odbora imati, a time bi se i pripremilo JLS da planiraju izdvojiti sredstva za naknade stručnjacima koje pozivaju u evaluacijski odbor.
- Postupak javne nabave proveden je uredno te je izabran najpovoljniji izvođač u skladu sa svim propisanim uvjetima. Bojazan da zbog opsežne dokumentacije i nepoznavanja procedura PRAG-a neće biti zainteresiranih ponuditelja pokazala se nepotrebnom. Bilo je poteškoća u formiranju Ocjenjivačkog odbora - prijava jednog predloženog člana je odbijena, jer je isti svoje znanje engleskog ocijenio ocjenom 3, a minimalna potrebna razina znanja je trebala biti 4 (vrlo dobar).

Prijedlozi poboljšanja postupka javne nabave

1. Obveza da natječajna dokumentacija bude na engleskom jeziku onemogućava / otežava prijavu potencijalnih ponuditelja, a prema domaćem Zakonu o gradnji za izvođenje radova mogu se prijaviti samo firme koje imaju registrirano sjedište u RH i prijavljene su u registar pri Ministarstvu graditeljstva. Upisom u registar određen je obujam poslova koje tvrtka može obavljati, minimalni broj stručnih kadrova, oprema i drugi detalji.

Prijedlog: Ne tražiti prilaganje dokaza iz registra u natječajnom postupku.

2. Prilikom pripreme natječajne dokumentacije (d4_b_itt_en.doc) APPRRR inzistira na točnom postotku od procijenjene vrijednosti radova iz kojih svaki bolje upoznat ponuditelj može utvrditi procijenjenu vrijednost radova te manipulirati ponuđenim iznosom vrijednosti radova. Prema obrascu taj broj može odstupati od navedenog postotka, no APPRRR to izričito zabranjuje.

3. Za javnu objavu (natječaj, obavijest o dodjeli) traži se objava u dnevnim novinama s nakladom od najmanje 80.000 primjeraka. Toliku nakladu imaju samo „24 sata“, a novine koje se najčešće kupuju u građevinskim tvrtkama - Večernji list i Jutarnji list, dosižu je samo u posebnim danima. Kako najčitanije novine ne donose objavu, mnogi potencijalni ponuditelji ostaju bez informacije.

Prijedlog: Odrediti nižu nakladu

5. Obrazac u natječajnoj dokumentaciji (d4_x_finoffer_4.3_en.doc) koji se odnosi na financijsku ponudu je u Word-formatu što potencijalnim ponuditeljima otežava unošenje vrijednosti za pojedine stavke.

Prijedlog: Obrazac prenijeti u Excel-format što će olakšati kako dostavu ponude tako i matematičku provjeru kod evaluacije ponuda. Također obvezati na dostavu financijske ponude u elektroničkoj verziji za potrebe evaluacije.

6. APPRRR traži da se po završenoj evaluaciji original ponudbene dokumentacije svih ponuditelja posebno kopira za njihove potrebe. Ne prihvaća jednu od ovjerenih kopija koju ponuditelj dostavlja u ponudbenoj dokumentaciji u jednom originalu i tri ovjerene kopije.

Prijedlog: Propisati dostavu ovjerene kopije.

7. Iako u Vodiču za postupak javne nabave⁶⁹ stoji da Ocjenjivački odbor treba imati najmanje tri člana, APPRRR traži najmanje pet članova; osim što dva člana moraju biti inženjeri, traži se da i šesti zamjenski član (replacing member) bude inženjer. To otežava i poskupljuje postupak oko imenovanja članova Ocjenjivačkog odbora jer se ponude otvaraju najmanje dva radna dana, raspoložive inženjere nije lako pronaći, a visok je i trošak njihova angažiranja.

Prijedlog: Uskladiti zahtjeve u pogledu sastava Ocjenjivačkog odbora s Vodičem

8. Kod osobnog preuzimanja natječajne dokumentacije od strane potencijalnog ponuditelja nemoguće je garantirati prisutnost ovlaštene osobe grada ili općine koja bi trebala potpisati propisani obrazac (d4_a_invit_en.doc).

9. Kod ugovaranja problem nastaje u postupku dokazivanja izjava danih u natječajnoj dokumentaciji odabranog ponuditelja. APPRRR traži da se dostavi sva dokumentacija (str. 72 Vodiča o javnoj nabavi), uključujući sve ono što je ponuditelj već dostavio u natječajnoj dokumentaciji. U Vodiču stoji da dokazi ne smiju biti stariji od jedne godine, sve opet mora biti ovjereno kod javnog bilježnika, a ovjera prevedena na engleski jezik.

Prijedlog: Tražiti dokaze samo za ono što nije dostavljeno u natječaju tj. što je na razini izjave koju treba dokumentirati.

10. Nastavno na prethodnu točku, problem nastaje kod ponuditelja jer svi navedeni prijevodi i ovjere dosežu značajne troškove (do 10.000 kn), a što nije jasno naznačeno u uvjetima kod otvaranja natječaja.

⁶⁹ Vodič za korisnike za mjeru 301, Vodič za postupak javne nabave, APPRRR

6. Nakon neuspjeha s prvim natječajem, Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanja uložili su napor u otklanjanje nedostataka. Ocijenite promjene!

a) Što je poboljšano?

- može se vršiti izgradnja / rekonstrukcija nerazvrstanih cesta koje nisu u poljoprivrednoj zoni; o tome smo kasno obaviješteni nakon što smo već pripremili projekt za nerazvrstanu cestu u poljoprivrednom području; prihvatljiva je služnost na zemljištu dok je ranije bilo prihvatljivo samo čisto vlasništvo ili pravo građenja
- dio potrebne dokumentacije je jasnije definiran; dobro su objašnjeni obrasci javne nabave; lakše je pripremiti natječajna dokumentaciju
- na radionicama Ministarstva poljoprivrede procedura je ipak malo bolje objašnjena i pokušalo se odgovoriti na pitanja korisnika; korisnici su se mogli upoznati s postupkom prijave i odobrenja zahtjeva

Puno pohvala APPRRR-u i Ministarstvu:

- poboljšana komunikacija s APPRRR; mora se istaknuti kolegijalni odnos službenika Ministarstva poljoprivrede i APPRRR; sada se vidi da zaista svi radimo u zajedničkom interesu; APPRRR je uvijek spreman pomoći i odgovoriti na pitanje
- APPRRR je uložio veliki napor da prođe što više projekata, ukazivali su na pogreške u prijavnoj dokumentaciji te čekali da se pogreške isprave i ponovo dostavi ispravna dokumentacija; puno veća susretljivost djelatnika Agencije
- povećana je transparentnost djelovanja Agencije
- djelatnici APPRRR sada komuniciraju s krajnjim korisnikom i čini se da im više nije glavna zadaća odbiti projekt
- uočen je napredak u otvorenijoj komunikaciji s Agencijom te u priznavanju dokumenata koji su uobičajeni u hrvatskoj praksi

Ima i drukčijih mišljenja:

- ništa posebno, nema značajnijeg poboljšanja
- Imamo dojam da APPRRR oteže s odlučivanjem o prijavama i postupak vodi tako kao da jedva čeka da prijavitelji negdje pogriješe pa da ih odbije ili pak da sami odustanu.

b) Što bi još trebalo poboljšati?

- smanjiti dokumentaciju, skratiti rok za potpis ugovora nakon provedene javne nabave (nepotreban rok od 150 dana)
- poboljšati sustav bodovanja projekata i pojednostaviti proces dobivanja novčanih sredstava; prva uplaćena sredstva trebala bi iznositi barem 30% vrijednosti ukupne investicije

- umanjiti financijsko učešće JLS za provedbu projekta na područjima od posebne državne skrbi (PPDS)
- poduzeti mjere kako se male JLS s malim vlastitim prihodom ne bi morale zaduživati kod banaka
- ubrzati dinamiku otklanjanja nedostataka u dokumentaciji odnosno rok rješavanja prijave i rok provedbe javne nabave
- ubrzati proces ocjenjivanja podnesenih prijava te njihovog odobravanja
- povećati efikasnost i brzinu obrade, manje bitne detalje rješavati jednostavnije
- rok za dopunu zahtjeva odrediti brojem radnih dana (sedam radnih dana)
- unaprijediti koordinaciju između vladinih agencija, uprava i ostalih tijela; postaviti zajednički cilj da se sredstva potpore EU maksimalno iskoriste i poduzimati korake u tom cilju
- ubrzati postupak dobivanja prava služnosti od državnih tijela za zemljište koje je u državnom vlasništvu; najviše vremena smo trebali za rješavanje imovinsko-pravnih odnosa s državom (Ministarstvo poljoprivrede), dok je rješavanje s privatnim vlasnicima, pa čak i onima koji žive u inozemstvu, išlo puno brže i jednostavnije
- ubrzati i pojednostavniti sređivanje gruntovnice
- omogućiti "prijeboj" pojedinih stavaka troškovnika kod podnošenja zahtjeva za isplatu jer pri izvođenju radova nužno dolazi do odstupanja od cijena iz ponudbenog troškovnika s tim da ukupna cijena izvedenih radova ne prelazi ukupni ugovoreni iznos
- budući da su razlike između troškovnika koji je dio glavnog projekta i osnova za javnu nabavu i troškovnika koji se izrađuje u sklopu izvedbenog projekta neminovne i uobičajene, trebalo bi razmotriti mogućnost priznavanja tih razlika uz odgovarajuće obrazloženje (povećanje kvalitete) i unutar ukupnog troška; na prezentaciji u prosincu 2012. godine, naglašeno je da se svaka stavka troškovnika tretira kao zasebna cjelina što nikako nije sukladno građevinskoj praksi
- provesti praktična pojmovna usklađivanja u Pravilniku (npr. „odobrenje za gradnju“, pravo na gradnju“; „poljoprivredna zona“ nije uobičajen sadržaj u prostornim planovima)
- zbog složenosti postupka javne nabave i njihove provedbe na engleskom jeziku, organizirati besplatne edukacije za potencijalne prijavitelje / ponuđače kako bi se otklonio problem slabog odaziva ponuđača
- zbog ubrzavanja i pojednostavljenja postupka staviti veći naglasak na komunikaciju e-mailom i omogućiti dostavu dokumentacije elektroničkim putem
- omogućiti dostavu dokumentacije javne nabave na hrvatskom jeziku
- organizirati pomoć korisnicima u otklanjanju nedostataka prijašnjih prijava
- budući da se na natječaj mogu javiti samo male JLS nedovoljnog kapaciteta i s needuciranim zaposlenicima potrebno im je olakšati prijavu dodatnim obukama u organizaciji Ministarstva.

7. Smatrate li da su uvjeti drugih upravnih tijela i organizacija, odnosno uvjeti koji proizlaze iz propisa drugih nadležnosti uvelike otežali provedbu mjere 301?

Jesu li uvjeti drugih upravnih nadležnosti otežali provedbu M301?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	22	47,8%
Ne	17	37,0%
Bez odgovora	7	15,2%
Ukupno	46	100,0%

Gotovo polovica ispitanih predstavnika općina i gradova (47,8%) smatra kako su uvjeti drugih upravnih tijela i organizacija uvelike otežali provedbu mjere 301. Pritom navode komentare i iskustva.

Na prvom mjestu je „tromost i nekoordiniranosti institucija u ishođenju potrebnih potvrda, rješenja i druge dokumentacije“:

- potrebna je suradnja svih institucija te je potrebno dati prioritet provedbi IPARD-a i sličnih programa
- postupci ishođenja odobrenja za građenje ili rekonstrukciju nerazvrstanih cesta su takvi da nikad ne znaš koliko će trajati te moraš "moliti i kumiti" da se brzo riješe

Najviše je problema s uređivanjem imovinsko-pravnih odnosa između RH i JLS:

- postupak uknjižbe nerazvrstanih cesta kod sudova je priča za sebe; iako je od donošenja Zakona o cestama prošlo više od osam mjeseci, bili smo prvi na uknjižbi nerazvrstanih cesta na Općinskom sudu u Puli, morali smo skupiti mnogo potvrda i očitovanja da bismo dokazali da su pojedina javna dobra ili javna dobra u općoj uporabi nerazvrstane ceste, a ne javne ceste; sucima, očito, nedostaje jasnih provedbenih propisa i uputa
- problematika rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, neuređene katastarske knjige, dugotrajna procedura dobivanja potrebnih ugovora o pravu služnosti ili pravu građenja posebno kada je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa s ministarstvima ili drugim nadležnim tijelima, što sve dovodi do problema oko ishodovanja potvrde glavnog projekta zbog tromosti nadležnih institucija
- da bi projekt bio kandidiran za bilo koju mjeru, potrebno je imati nekretninu u vlasništvu, što u našem slučaju nije moguće realizirati u primjerenom roku, jer su postupci rješavanja imovinsko-pravnih odnosa komplicirani i dugi (nekoliko godina), a nekretnine u „društvenom vlasništvu“ pretežno su u sudskim postupcima zbog neselektivnog knjiženja RH i tako blokirane za projekte JLS

- komunikacija s Agencijom za upravljanje državnom imovinom je najčešće nezadovoljavajuća
- primjer nekoordiniranog postupanja Uprave vodnog gospodarstva, APPRRR i Ministarstva poljoprivrede: Općina prijavi rekonstrukciju nerazvrstane ceste na mjeru 301, potpiše se memorandum, odobre se sredstva, provede se javna nabava, odobri sva dokumentacija i onda prije kontrole terena Ministarstvo poljoprivrede na nekim od katastarskih čestica predmetne nerazvrstane ceste upiše 'javno vodno dobro' i proknjiži ih na RH; što je najgore, prema Pravilniku za provedbu mjere 301, općina svejedno mora rekonstruirati cijelu cestu da bi povukla novac za onaj dio koji nije proglašen javnim vodnim dobrom
- najveća poteškoća je bilo rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, dobivanje prava služnosti za kanalizaciju, odnosno dobivanje prava građenja za cestu, na dijelu katastarskih čestica u vlasništvu Republike Hrvatske, javno vodno dobro, kojima upravljaju Hrvatske vode - složena procedura i preveliko trošenje vremena
- puno vremena treba za proceduru od našeg zahtjeva za pravo služnosti ili građenja Ministarstvu poljoprivrede (ranije Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva), putem procedure u Hrvatskim vodama do konačnog potpisivanja ugovora o pravu služnosti od strane ministra
- Hrvatske šume nisu pokazale nikakav interes za uređenje protupožarnih putova; svoj doprinos dala je i središnja država koja ima stav da sva bivša društvena imovina predstavlja vlasništvo RH pa nije jasno zašto su nosioci investicije JLS, a vlasnik zemljišta je RH
- žalba DORH-a na uknjižbu općine na javno dobro
- u početku je bilo oprečnih mišljenja oko prava gradnje i prava služnosti, zatim pismo namjere od banaka, pa spor i neučinkovit rad Agencije za upravljanje državnom imovinom u vezi s rješavanjem vlasništva RH
- da bi se proveo parcelacijski elaborat i potom riješili imovinski odnosi potrebna je "cijela vječnost"
- predlažemo da se poduzmu određene mjere kako bi jedinice lokalne samouprave što brže dobile pravo služnosti odnosno pravo građenja na katastarskim česticama u vlasništvu RH – javno vodno dobro, na upravljanju Hrvatskih voda
- kod nerazvrstanih cesta, katastarske čestice u zemljišnim knjigama vođene su kao „opće dobro u javnoj upotrebi“, a IPARD je tražio da općine budu vlasnici čestica; promjene su usvojene tek po okončanju 1. Natječaja.

Osiguranje financijskih sredstava:

- najteže je osigurati financijska sredstva za planirane projekte uz uvjet sudjelovanja u financiranju u određenom postotku, što često nije moguće zbog nedostatka sredstava
- problem je što projekt reba prethodno isfinancirati, a sredstva se tek kasnije vraćaju.

Zahtjevna prijava:

- prilikom prijave potrebno je priložiti: potvrdu Ministarstva zaštite okoliša i prirode o usklađenosti ulaganja s odgovarajućim nacionalnim standardima za koju je potrebno izraditi Elaborat zaštite okoliša - suvišna i dodatan trošak; građevinska dozvola potvrđuje da je investicija u skladu sa zakonima RH i zašto onda tražiti dodatni dokument koji potvrđuje to isto
- postupak provedbe mjere 301 je dosta kompliciraniji, npr. u odnosu na program IPA III C koji smo provodili
- prilikom aplikacije za nerazvrstane ceste nije bilo jasno je li potrebna potvrda glavnog projekta odnosno upravno tijelo županije nije izdalo adekvatnu potvrdu.

8. Dodatni komentari ispitanika

- Uvođenjem mogućnosti da kreditiranje ili potpuno plaćanje ide po ispostavljenim situacijama od strane Ministarstva ili banaka olakšalo bi ostvarivanje projekata
- Privlačno zvuči kad čujete da je maksimalni iznos pomoći do 100% (75% EU, 25% RH), no slijedi razočaranje kad shvatite da se to odnosi samo na prihvatljive troškove u koje ne spada npr. PDV, dakle ostaje najmanje 25% koje financira podnositelj, a to su milijunski iznosi kada se radi npr. o kanalizaciji
- Cijeli projekt financira podnositelj uz pomoć kredita banke, a tek ako svi troškovi budu opravdani i prihvaćeni bit će mu isplaćen povrat uložених sredstava; sigurnu dobit, uz minimalni trud, ima banka, a podnositelj ima puno briga i neizvjesnu dobit; program IPARD možda potiče ruralni razvoj, ali svakako potiče i razvoj banaka
- Nedovoljna edukacija, potrebno vrijeme pripreme projekta i prijave te nedostatak svijesti na razini odlučivanja dovest će (doveli su) do nedovoljnog uključivanja JLS
- U slučaju nepredvidivog rasta cijena od trenutka prijave projekta do provedbe javne nabave predložimo: ako se mogu priznati samo troškovi iz zahtjeva, predložimo da se sklopi ugovor s dobavljačem koji da najpovoljniju ponudu, a da se dio vrijednosti veći od odobrenog financira sredstvima podnositelja; druga mogućnost bi bila izrada marketing plana u kojem bi se istražilo tržište za predmetnu investiciju, prije slanja poziva na natječaj dobavljačima, uz verificiranje realnosti izmijenjenog troškovnika od adekvatnog stručnog povjerenstva ili institucije
- Vrijednosti planirane za kanalizaciju nisu dovoljne za realizaciju tako velike investicije; ne ulazeći u (komorske) cijene arhitekata, geodeta i ostalih projekatata, jer se isti mogu priznati kao troškovi provedbe mjere 301, RH je trebala pripremiti teren za JLS-e na način da im se osigura da ostatak provedbe mjere 301 (objave, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa) bude što jeftinije - to je glavna prepreka većoj zainteresiranosti JLS-a za prijavu na mjeru 301, bit će i glavni problem kod strukturnih i kohezijskih fondova
- Nužna je izmjena kriterija broja stanovnika u odnosu na podnositelja zahtjeva jer su potrebe ruralnih zajednica jednake u općini sa 8.500 i 10.500 stanovnika

- Općina nema iskustva u pripremi projekata za Mjeru 301; nadamo se da ćemo se naučiti te ulaskom u EU biti pripremljeni za korištenje sredstva kohezijskih i strukturnih fondova
- Treba poboljšati brzinu i efikasnost obrade, uz smanjenje inzistiranja na promjenama koje su nebitne (npr: izbrište zarez, izbrište osjenčan dio teksta, promijenite datum ...)
- Trebalo bi povećati fleksibilnost u implementaciji projekta, s posebnim naglaskom na radove i pomoć izvođačima, jer su stvarne aktivnosti na terenu teško uskladive sa strogim procedurama (npr. odobravanje promjena zbog situacija koje se nisu mogle ranije predvidjeti); vidi se napredak APPRRR u smislu pripremljenosti i adekvatne podrške prijaviteljima pa bi trebalo više poraditi na jačanju kapaciteta i znanja izvođača radova
- Nismo do sada koristili mjeru 301, jer smo projekte za koje smo imali pripremljenu projektnu dokumentaciju (odvodnja, ceste i sl.) financirali iz drugih sredstava; ukoliko se navedena mjera nastavi, planiramo izrađivati projekte npr.odvodnje te se nadamo prijavi na natječaj ukoliko bude raspisan
- Trebalo bi razmišljati i o obnovi i dogradnji ustanova javne namjene preko EU fondova u vlasništvu ili suvlasništvu JLS-a kao što su pučki domovi, DVD domovi, ambulante, vrtići, škole...;većina takvih objekata zahtjeva obnove krovova, stolarije, fasade, instalacija, podova, stropova, zidova...
- Problemi: 1. Stanje zemljišnih knjiga - nesređeno!; 2. Proces uknjižbe vlasništva - predugačak! 3. Financijski kapacitet JLS za sufinanciranje – nedovoljni!
- U procesu same javne nabave i pripreme natječajne dokumentacije (troškovnik) trebalo bi predvidjeti vanstroškovničke radove u iznosu od barem 8%, jer projektna dokumentacija ne može predvidjeti neke izvanredne i nepredviđene situacije na terenu kod gradnje, a mjera 301 IPARD-a priznaje samo troškovnikom predviđene radove i količine

Postavljeno je i pitanje:

- Prema informacijama, sredstva za Mjeru 301 IPARD-a su potrošena; postoji li mogućnost realokacije neiskorištenih sredstava drugih mjera na Mjeru 301 i raspisivanje natječaja tijekom 2013. godine?

Problemi u provedbi Mjere 301 prema ocjeni konzultanata:

- rješavanje vlasništva nad česticama u vlasništvu države, državnih tvrtki i velikih tvrtki u djelomičnom vlasništvu države
- nesređenost katastarske i vlasničke dokumentacije
- dugotrajnost ishoda građevinske dokumentacije
- neusklađenost razine izrađene projektne dokumentacije i zahtjeva za izradom tender- dokumenata
- natječajna dokumentacija je na engleskom jeziku
- loše podloge za javnu nabavu – obrazac IOOP-7, poziv za podnošenje ponude je konfuzan
- sektor vinarstva proširiti na izgradnju vinarija (oprema je dozvoljena, ali nema objekta u kojeg će se smjestiti)
- problemi s državnom upravom u primjeni donesenih propisa
- problemi sa sudovima u provođenju propisa o lokalnim cestama
- neujednačenost postupanja APPRRR oko pojedinih rješenja u dokumentaciji
- neusklađenost programa i zakonodavstva; konkretno: građevinska dozvola ili drugi odgovarajući dokument (sukladno našem zakonodavstvu za izgradnju i rekonstrukciju potrebna je isključivo građevinska dozvola).

3.4. Mjera 302 – Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti**3.4.1. Uvodni podaci**

Europska komisija prenijela je ovlasti za provedbu Mjere 302 - Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti na Republiku Hrvatsku odlukom od 17. ožujka 2011. godine⁷⁰. Prvi natječaj proveden je početkom 2011. godine. Otada su provedena četiri natječaja, a još jedan je planiran u 2013.

Mjera otpočetka uključuje sedam sektora i to: ruralni turizam, tradicijske obrte, izravnu prodaju, slatkovodno ribarstvo, usluge, preradu na poljoprivrednim gospodarstvima i obnovljive izvore energije. U posljednjem natječaju pridodan je i sektor za proizvodnju gljiva. Najveće zanimanje korisnika je u sektoru ruralnog turizma. U sektoru ruralnog turizma prošireni su specifični kriteriji prihvatljivih ulaganja tako da obuhvaćaju područja turističkih razreda C i D, a u sektoru OIE na sva proizvodna postrojenja koja koriste OIE.

⁷⁰ 2011/C 85/04

• broj provedenih natječaja 2010.–2012.	3
• broj planiranih natječaja u 2013.	1
• zaprimljeno prijava	183
• odbijeni / odustali / raskinuti ugovori	37
• u obradi	92
• broj ugovorenih projekata	54
• iznos ulaganja (uzet je iznos ugovorenih projekata) (HRK)	59.767.312,52
• ukupno planirana sredstva potpore IPARD-a (HRK)	101.128.437,25
• ukupno ugovorena sredstva potpore	29.883.593,21
• udio ugovorenih sredstava	29,55%

Izvor: APPRRR

3.4.2. Rezultati istraživanja

Upitnik o provedbi mjere 302 popunilo je deset korisnika. Njihove odgovore i ocjene donosimo u nastavku:

1. Cilj mjere 302 je stvaranje boljih životnih uvjeta u ruralnim područjima kroz razvoj i diversifikaciju aktivnosti, mogućnost zapošljavanja, veći opseg i kvalitetu usluga za stanovnike ruralnog područja te bolju socijalnu strukturu u ruralnim područjima. Smatra li da se taj cilj ostvaruje?

Ostvaruje li se cilj M302?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	2	20%
Da, djelimično	6	60%
Ne ostvaruje se	2	20%
Ukupno	10	100,0%

Većina korisnika smatra da se cilj djelomično ostvaruje. Evo komentara:

- Za potpuno postizanje cilja potrebno je više sredstava i sveobuhvatniji program
- Teško je procijeniti, jer još nisu vidljivi stvarni rezultati. Na temelju prolaznosti prijava od 2011. do danas može se zaključiti da je taj broj relativno malen. Ukoliko ugovoreni projekti budu uspješni,

neće ukupno bitnije utjecati na promjene u ruralnom području. Točnija ocjena moći će se dati nakon objave rezultata posljednjeg natječaja za Mjeru 302, gdje je odaziv bio mnogo veći te kada se odobreni projekti budu uspješno realizirali

- Stanovništvo je financijski iscrpljeno i svako novo ulaganje je rijetkost, a pogotovo ako moraš sve unaprijed platiti i onda čekati da netko možda vrati dio novca
- Mjera 302 je dobra, ali ruralno stanovništvo je većinom u godinama, ne zna se služiti kompjutorom i ne aktivira svoje potencijale. LAG bi se trebao približiti stanovništvu i početi samostalno raditi, bez nadzora i interesa lokalnih političkih stranaka. Turističke zajednice su beskorisne, ruralno stanovništvo s njima ne komunicira i od njih ne očekuje rješenje problema.

2. Smatrate li da sektori (ruralni turizam, tradicijski obrti, izravna prodaja, slatkovodno ribarstvo, usluge, prerada na poljoprivrednim gospodarstvima, obnovljivi izvori energije) i prihvatljiva ulaganja u mjeri 302 odgovaraju prioritetnim potrebama ruralnih područja?

Odgovaraju li sektori i prihvatljiva ulaganja u M302 potrebama ruralnih područja?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	9	90%
Da, djelimično	1	10%
Ukupno	10	100,0%

Evo i komentara:

- Potrebno je povećati broj sektora
- Ruralni turizam treba proširiti na sadržaje, a ne samo na krevete i prehranu. Postoje etno-zbirke, suvenirnice, tradicijski obrti, uzgoj flore i pčelarstvo uz koje ide edukacija o oprašivanju bez kojeg ne bi bilo plodova. Raznim tradicijskim događanjima - vršidba pšenice, tkanje platna i sl., može se dati turistički sadržaj. Ta zanimanja ne mogu biti obrti ni stalni izvor prihoda, već povremeni što bi trebalo tako i klasificirati. Te manifestacije uslovljene su vremenskim uvjetima i prinosom kultura u razno doba godine. Pčelarstvo se nigdje ne spominje kao djelatnost, a bez pčela nema prinosa ostalih kultura.
- S obzirom na dugogodišnji svjetski trend modernizacije ruralnog područja u svim segmentima, ali u duhu zadržavanja bitnih elemenata i djelatnosti ruralnog područja, smatramo da Mjera 302 obuhvaća sve potrebno. Za financiranje različitih drugih djelatnosti i aktivnosti u ruralnim područjima, postoje i drugi natječaji.

3. Ako vam je odbijena prijave na natječaj za mjeru 302, navedite razloge!

- Prošle godine nisam prošao ni na jednom natječaju, a nisam dobio odgovor; takav odnos djeluje destimulativno.

4. Ako ste odustali od prijave na natječaj za mjeru 302, navedite razloge!

- Prekomplicirano
- Nespremnost banaka na praćenje projekta
- Neprihvatljivost projekta koji se ne nalazi u razredu C ili D turističke razvijenosti
- Neaktualizirani katastarski plan.

5. Smatrate li da specifični kriteriji po sektorima ulaganja u mjeri 302 odgovaraju uvjetima i potrebama u Hrvatskoj

Odgovaraju li specifični kriteriji u M302 uvjetima i potrebama u Hrvatskoj?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da, dobrim dijelom	3	30%
Da, djelimično	4	40%
Ne ostvaruje se	1	10%
Bez odgovora	2	20%
Ukupno	10	100,0%

- Tek u posljednjem natječaju prihvaćena su ulaganja u naseljima razvrstanim i u turistički razred C (ranije samo D). Rezultat te promjene djelomično je vidljiv i u velikom broju prijava NA posljednji natječaj
- Propisani uvjeti ne odgovaraju realnoj situaciji u Hrvatskoj.

6. Ako ste korisnik potpore u mjeri 302, navedite glavne probleme na koje ste naišli:

- Dugotrajan proces od nastanka poslovne ideje do isplate sredstava
- Duga procedura obrade prijave
- Neodgovarajući kriteriji
- Premali raspon prihvatljivih ulaganja.

Ispitanici predlažu sljedeće promjene:

- Uvesti sustav trajno otvorenog javnog poziva
- Uvesti plaćanje dijela potpore po zaključenju ugovora, a nakon toga u nekoliko rata
- Proširiti spektar prihvatljivih ulaganja
- Radionice u organizaciji Sisačko-moslavačke županija su dobre, no možda bi veća društvena korist bila da nas obišu stručne osobe i pomognu napisati projekt kako treba.

Korisnici potpore smatraju da su nedovoljno pripremljeni na radnje i troškove koji ih očekuju u prijavi ulaganja, a u što bi svaki potencijalni korisnik trebao biti upućen.

Primjer: okvirni trošak prije prijave ulaganja u sektoru ruralnog turizma, izgradnja zgrade brutto veličine 200 m² u istri.

Vrsta troška	Okvirni trošak	Napomena
Geodetski troškovi	5.000–10.000 HRK	
Idejni projekt	9000 HRK	oko 6 € po m2 brutto površine
Komunalni, vodni doprinosi	35.000 HRK	ovisno o komunalnom doprinosu pojedine općine – okvirno: 50 HRK/m ³ (ovog troška nema kod rekonstrukcije unutar postojećih gabarita)
Elektro-suglasnost i elektro- priključak	15.000 HRK	
Glavni projekt	15.000 HRK	oko 10 € / m2 brutto površine
Elaborat zaštite okoliša	9.000–10.000 HRK	
Izvješća o primjeni propisa zaštite na radu	3.800 HRK	
Konzultantske usluge	35.000 HRK	
Ukupno	126.800–132.800 HRK	
	10.000 HRK	Naknada banke i interkalarna kamata, ako investitor koristi kredit banke (uvjeti HBOR-a) - za 120.000 € kredita na godinu dana

Savjeti potencijalnim prijaviteljima:

- Pribaviti glavni projekt i imati viziju uređenja prije otvaranja natječaja; period od dva mjeseca otvorenog natječaja je prekratak, ako već niste spremni i dobro informirani
- Pravodobno se informirati o uvjetima iz prostornog plana – preduvjet za dobivanje uvjeta gradnje i kategorizaciju.

7. Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanja ulažu stalni napor u poboljšanje korištenja potpore IPARD-a. Ocijenite promjene!**b) Što je poboljšano?**

- Proširen je broj prihvatljivih ulaganja
- Sa stajališta potencijalnog investitora u obnovu stare kuće za turiste - dozvoljena su ulaganja i u naseljima turističkog razreda C, u postupku pripreme dokumentacije poboljšana je informiranost potencijalnih korisnika preko medija, olakšano je ispunjavanje potrebnih ekonomskih tablica (smanjena mogućnost pogreške u izračunu), jasnije je definiran sadržaj poslovnog plana
- Poboljšane su pomoćne tablice za izradu ekonomskih projekcija, puno je jasniji tekst vezan za izradu poslovnog plana, ali mislimo da je od samog početka trebalo neke pojedinosti istaknuti ili ranije donijeti
- Ništa / ništa bitno / nema poboljšanja.

b) Što bi još trebalo poboljšati?

- Sektor OIE uskladiti s nacionalnim zakonodavstvom u smislu dvostrukog financiranja
- Osigurati besplatnu pomoć u pisanju projekta
- Stanovnici otoka nisu informirani o mogućnostima, za svaku malo veću ideju ili sl. treba ići u Split ili Zagreb
- Uskladiti lokalne potrebe i ciljeve – npr. Vodovod ne dopušta navodnjavanje maslinika na otoku jer ljeti, kada je navodnjavanje potrebno, kapacitet vodoopskrbe nije dovoljan.

8. Smatrate li da uvjeti drugih upravnih tijela i organizacija, odnosno uvjeti koji proizlaze iz propisa drugih nadležnosti uvelike otežavaju provedbu mjere 302?

Otežavaju li uvjeti drugih nadležnosti provedbu M302?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	4	40%
Ne	3	30%
Bez odgovora	3	30%
Ukupno	10	100,0%

- Sredstva predpristupnih fondova trebalo bi koristiti za dostizanje standarda Zajednice u postojećem poslovanju. Ljudi traže rupe u propisima pa umjesto da usklade postojeće poslovanje sa standardima EU, osnivaju nove tvrtke za koje traže potporu, a postojeće poslovanje i dalje ostaje neusklađeno.

9. Dodatni komentari ispitanika:

- S obzirom na nisku iskorištenost dostupnih sredstava nema smisla isključivati potencijalne prijavitelje u sektoru turizma na temelju kriterija razvijenosti (razred C i D).
- Hrvatska najvećim dijelom nema uredno riješeno vlasništvo zbog povijesnih okolnosti; to treba hitno riješiti
- IPARD je dobar program, ali ga treba prilagoditi seoskom ruralnom domaćinstvu, a ne samo velikim projektima te ukloniti politiku iz turističke djelatnosti; turističke zajednice su financirane od Ministarstva turizma, a ruralni turizam nema ništa s njima; ti turistički djelatnici ne obilaze i ne kontaktiraju teren da vide što pojedino domaćinstvo nudi
- Prilikom traženja rješenja o uvjetima gradnje za kuću za odmor, naišli smo na neočekivanu prepreku: dotična općina nema takvu namjenu određenu prostornim planom; to je veliki propust općine, ali pokazuje na potrebu uključivanja lokalne zajednice i pravodobnog upozorenja potencijalnih investitora.

Komentari konzultanata o provedbi mjere 302:

Mogućnostii osmišljavanja prijedloga projekata u ovoj mjeri nisu dovoljno prepoznate.

Ruralni turizam:

- za uređenje i opremanje potrebna je ista dokumentacija kao za izgradnju objekata
- ulaganje u izgradnju, lista izdataka - u Obrazac I-OOP-15.4 treba pojedninačno upisati sve stavke iz troškovnika izgradnje mada se troškovnik dostavlja u excel formatu; za ostale mjere upisuje se ukupan iznos, a ne svaki trošak pojedninačno

Tradicionalni obrti:

- ne postoje uvjeti za prijavu - čekanje na uvjerenje o statusu tradicijskog obrta
- isključeni su umjetnički obrti

Obnovljivi izvori energije (OIE):

- unaprijed nije jasno naznačeno što je s poticajima vezano za sunčeve elektrane u uvjetima dvostrukog financiranja koje je iznimno bilo dozvoljeno i od strane EK; zbog naknadnog miješanja naših institucija – Ministarstva gospodarstva i Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja potencijalni korisnici odustaju od IPARD-a i idu samo na „feed in“ tarife; da su išli i na IPARD, dalje bi se razvijali te investirali što je smisao podupiranja ruralnog razvoja
- treba jasno informirati investitore jesu li povlaštene cijene električne energije pod potporama ili nisu, jer je pravi kaos s informacijama

Uključiti nove sektore:

- proširiti na sektor izgradnje / rekonstrukcije brodova (ribarskih, putničkih, turističkih)

Problemi:

- projektna dokumentacija, nelegalizirani objekti, ishođenje građevinskih dozvola, elaborat zaštite okoliša, kreditna jamstva, proces javne nabave, puno „hodanja“ i troškova za ishođenje projektne dokumentacije za program adaptacije
- vrlo je zahtjevan proces prikupljanja ponuda (tri ponuđača); usporedivost odabrane ponude s ostalima teško je provedivo, jer se neke specifične opreme mogu razlikovati u sitnim detaljima i onda ta usporedivost više nije moguća.

3.5. Kako konzultanti ocjenjuju provedbu IPARD-a

Konzultanti čine skupinu koja je uz odgovorne predstavnike nositelja provedbe IPARD-a u Ministarstvu i Agenciji u najvećoj mjeri izravno uključena u provedbu svih IPARD-ovih mjera. Pod konzultantima ovdje podrazumijevamo ne samo organizacije i pojedince registrirane za tu djelatnost, već i sve one koji pružaju tehničku pomoć podnositeljima u pripremi njihovih zahtjeva – regionalne razvojne agencije, poduzetničke centre i druge organizacije privatnog i javnog sektora.

Od konzultanata smo primili 22 popunjena upitnika (15% konzultanata i drugih organizacija koje se bave konzultantskom djelatnošću prema popisu na internetskoj stranici Ministarstva poljoprivrede). Konzultanti su ponudili opsežne i obrazložene odgovore, opis iskustava, utemeljene komentare i preporuke koje zavrjeđuju pozornost. Dio konzultantskih nalaza naveli smo uz prikaz provedbe mjera na koje se odnose.

1) S kojom ste se mjerom / kojim mjerama bavili?

Mjere s kojima su se konzultanti bavili	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. Mjera 302	16	28,6%
2. Mjera 301	15	26,8%
3. Mjera 101	14	25,0%
4. Mjera 103	11	19,6%
Ukupno	56	100,0%

Ispitani konzultanti najviše su se bavili mjerama 302 (28,6%) i 301 (26,8%), a nešto manje mjerama 101 i 103. Niža stopa bavljenja mjerom 103 može se protumačiti činjenicom da je dobar dio podnositelja prijave koristio vlastite stručnjake u pripremi zahtjeva za tu mjeru.

2) Što smatrate glavnim razlogom / razlozima niske stope apsorpcije sredstava potpore IPARD-a?

Što su glavni razlozi niske apsorpcije sredstava potpore?	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. Neupućenost / neznanje	17	25,4%
2. Nedovoljna pripremljenost	14	20,9%
3. Nedovoljan kapacitet	12	17,9%
4. Nedovoljna promidžba	9	13,4%
5. Visoki troškovi pripreme	8	11,9%
6. Nešto drugo	6	9,0%
7. Bez odgovora	1	1,5%
Ukupno	67	100,0%

Većina konzultanata smatra kako su glavni razlozi niske stope apsorpcije sredstava IPARD-a neupućenost odnosno neznanje te nedovoljna pripremljenost podnositelja (46,3% odgovora). Sljedeći razlog je potkapacitiranost svih sudionika (17,9%).

Pod drugim razlozima konzultanti navode sljedeće:

- neučinkovita animacija potencijalnih korisnika
- neinformiranost investitora odnosno njihova loša informiranost
- organizacijska nepripremljenost podnositelja (neuređen organizacijski ustroj, vođenje poslovnih knjiga, prijave u sustav obveznika PDV-a, poreza na dobit i sl.)
- kratki rokovi i nepripremljenost dokumentacije (stanje vlasništva neprovedeno godinama), usporedba ponuda
- nepripremljenost na sufinanciranje ulaganja iz pretpristupnog fonda, npr. slabi financijski kapaciteti, neprihvatljivi poslovni rezultati, nelegalnost investitora
- porezno opterećenje PDV-om
- neriješeno pitanje predinvestiranja (3)
- nedostatak kvalitetne projektne dokumentacije te nepostojanje mehanizma za njenu pravovremenu provjeru
- loša komunikacija Agencije s konzultantima i korisnicima

- preopsežna / suvišna, nekad i dvostruka dokumentacija u prilogu zahtjeva
- postojanje drugih sličnih programa / programska neuskađenost
- propust pregovarača sa strane RH da utvrde stvarne potrebe na terenu
- administrativne barijere, dugotrajna obrada prijava, procedura upotpunjavanja zahtjeva
- nekompetentni državni službenici kao konzultanti u raznim agencijama i savjetodavnoj službi

3. Navedite probleme i poboljšanja

a) Problemi u smislu sadržaja i dokumentacije zahtjeva:

- izmjene pravila u tijeku postupka
- neusklađeno postupanje banaka, SAFU i Agencije
- ishodenje originalne dokumentacije (lokacijske i građevinske dozvole, tehnološki projekt koji se prilažu uz prijavu)
- ustrajavanje na traženju korekcije beznačajnih detalja u izračunu pokazatelja u poslovnim planovima odnosno u investicijskim projektima (greška u drugoj decimali)
- nemogućnost prijave na više sektora određene mjere na istom natječaju
- administrativni postupci vezani uz dokazivanje vlasništva
- neobvezujuće pismo namjere banke što neke banke naplaćuju
- nefleksibilan excel-obrazac poslovnog plana za pojedine projekte i podnositelje
- tražena izrada elaborata zaštite okoliša za nabavku mehanizacije ili izgradnju solarnih elektrana zbog potvrde Ministarstva zaštite okoliša i prirode – nepotrebno, skupo i predugo traje
- različiti zahtjevi i tumačenja pojedinih državih tijela vezano uz određenu dokumentaciju
- nepotrebna dostava dokumentacije - većina potvrda mogla bi se odraditi u elektronskom obliku
- loša projektna dokumentacija.

Nedostatni raspon mogućih ulaganja:

- potrebe pčelara i proizvođača žestokih pića - rakije
- biodiesel-postrojenja koja nisu iz „prehrambenog izvora“, npr. alge?
- izgradnja/rekonstrukcija brodova (ribarski, putnički, turistički)
- akvakultura
- sadržajni dio mjera je proširen, ali ne dovoljno u odnosu na želje investitora – odnosi se sve mjere.

b) Problemi u proceduralnom smislu:

- neodgovarajuća dinamika objave natječaja; uporno objavljivanje natječaja početkom poslovne godine, kad podnositelji nisu u mogućnosti formirati dokumente o financijskom poslovanju iz prethodne godine
- prekasno objavljivanje pravilnika i pripadajućih obrazaca u odnosu na datum objave natječaja što dovodi do nemogućnosti pravovremene pripreme projekta, uzrokuje prijavu u zadnji čas, često s nepotpunom ili neodgovarajućom dokumentacijom
- traženo plaćanje PDV-a suprotno je Pravilniku o PDV-u, članak 102., st.6.
- predug i rigidan postupak odobrenja zahtjeva
- produženje roka je bitno poremetilo planirane aktivnosti u fazi implementacije (natječajni postupak, ugovaranje radova i sl. - M301)
- prezahtjevan je proces prikupljanja ponuda (3 ponuđača); teško je provediva usporedba odabrane ponude s ostalim ponudama, jer se specifične opreme mogu razlikovati u detaljima
- najveći je problem prikupljanje ponuda, jer sami ponuditelji, domaći i strani, nisu dovoljno spremni za pripremanje ponuda sukladno pravilima IPARD-a
- problem je sa stranim dobavljačima koji sve dokumente šalju uz digitalni potpis, a ne original potpis i pečat kako je traženo u natječaju
- dosta nepotrebnih radnji u tijeku javne nabave; veliko administriranje u odnosu na druge programe EU
- raspisivanje tendera za manje iznose u konačnici je skuplje nego da se uopće ne prijavljuje na natječaj
- pokrivenost investicije izvorima prihoda (u proračunu JLS pokrivenost je nešto iznad ulaganja, a provedbeno tijelo traži „u lipu“ točan iznos što je nemoguće); rok od sedam dana za ispravak iznosa prekatak je za rebalans proračuna
- problem je izrada troškovnika za buduću investiciju i neozbiljnost investitora
- nema koordinacije s bankama – npr. imamo dva odobrena projekta platenika koji ne mogu dobiti kredit komercijalne banke jer prema njihovim tablicama klijent nema dovoljno kolaterala iako ima garancije HAMAG-a
- samo dvije prilike za izmjenu su premalo – na većim projektima se unutar dvije godine može desiti više promjena – napredak u proizvodnji opreme, nepredviđeni i neplanirani radovi, produženje roka provedbe projekta...
- problem je prijavljivanje svih izmjena Agenciji za dobivanje suglasnosti
- kod dilema u vezi s prihvatljivosti ulaganja teško je stupiti u kontakt s provedbenim tijelima telefonskim putem, a odgovori na upite e-mailom dugo se čekaju
- „probijanje leda“ u državnoj i županijskoj administraciji, nesigurnost službenika u izdavanju dokumenata - provjere, čuđenja i nefleksibilnost, strah od progona države i tužiteljstva ako pogriješe; nedovoljna informiranost i koordinacija između državnih službenika
- nedovoljno kadrova u sektoru obrade i sektoru kontrole u APPRRR
- sporost Agencije za plaćanje

- ocjenjivanje traje predugo
- u postupanju odjela unutar APPRRR-a pojedine radnje čekaju dugo na red
- nekompetentnost pojedinih zaposlenika u APPRRR-u
- procedura obrade dokumentacije utvrđena pravilnicima je preduga; za sve projektne prijedloge za obradu su potrebna 92 radna dana odnosno gotovo pet mjeseci od podnošenja prijave
- rok za podnošenje nadopune i obrazloženja od sedam kalendarskih umjesto sedam radnih dana često je prekratak
- predugo čekanje potvrde o usklađenosti poduzeća s odgovarajućim minimalnim nacionalnim standardima i usklađenosti ulaganja s EU standardima koju izdaje Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
- elaborat utjecaja na okoliš, poslovni plan
- dugotrajnost izrade glavnog projekta i procjena troškovnika, dugotrajnost ishođenja građevinske dozvole, dugotrajnost javne nabave – odnosi se na sve mjere.

c) Poboljšanja u sadržaju i dokumentaciji zahtjeva

- bolja suradnja s institucijama
- standardizacija i predložak za investicijsku studiju / novi obrasci za investicijsku studiju / novi obrasci poslovnog plana koji sada odgovaraju standardima / standardizirane tabele u obrascima / unaprijeđen poslovni plan tako da tablice odgovaraju određenim standardima
- APPRRR direktnim zahtjevom preuzima određenu dokumentaciju od nadležnih državnih tijela ili organizacija, a ne preko podnositelja
- excel-podloge za izradu poslovnih planova odnosno investicijskih projekata koje kandidatima s osnovnom informatičkom pismenošću omogućuju samostalu pripremu kompletne dokumentacije uz eventualno savjetovanje oko nejasnoća
- dostava glavnog projekta na CD-u (3)
- svakim novim pravilnikom proširuje se raspon dozvoljenih ulaganja
- ograničavanje troškova za konzultantske usluge
- izrada novih vodiča kroz mjere koji su primjereniji i korisniji od prethodnih.

d) Poboljšanja u provedbi postupka

- u provedbi postupka je učinjen najveći napredak, od ugovora do poziva na plaćanje
- mogućnost nadopune dokumentacije po pozivu / moguće dopune, ispravci i obrazloženja
- priznavanje oslobođenja plaćanja PDV-a u mjeri 301, premda se mnoge općine nisu javile na natječaj jer je ova odluka donesena nakon raspisa

- korisne informativne radionice
- visoka razina dostupnih informacija na službenoj web-stranici APPRRR-a / ažurirana web-stranica
- susretljivost i kolaborativnost osoblja u provedbenoj agenciji / pomoć djelatnika Agencije kod rješavanja spornih situacija, brzi odgovori na postavljena pitanja / moguć kontakt s Agencijom preko e-maila
- dobra komunikacija između djelatnika APPRRR, prijavitelja i konzultanata; zajednički je interes da projekti budu uspješno realizirani.
- bolja suradnja s institucijama / partnerski odnos s korisnicima
- naučili smo se raditi prema propisanim procedurama i metodologiji što bitno olakšava provedbu postupka
- stručni napredak konzultanata, riješena problemska pitanja – odnosi se na sve mjere.

e) Što još treba poboljšati?

U fazi pripreme:

- više promocije i informacija za korisnike
- pojačati informiranje potencijalnih kandidata i u to uključiti vanjske konzultante „jedan na jedan“ umjesto instant- informacija
- ojačati kapacitete korisnika, u smislu informacija i materijalnih mogućnosti
- raspisi natječaja – otvoreni tijekom cijele godine / češće raspisivati ili stalno imati otvorene natječaje
- pridržavati se objavljenog godišnjeg plana IPARD natječaja
- omogućiti prijavu web-aplikacijom
- produžiti rokove za dobivanje nekih od potvrda potrebnih uz natječaj
- smanjiti vrijeme ishoda građevinskih dozvola; reformirati postupak ishoda rješenja i potvrda (sve na jednom mjestu - odnosi se na potvrde o udovoljavanju minimalnim nacionalnim uvjetima)
- osvariti kvalitetnu koordinaciju svih tijela koja daju potvrde
- više fleksibilnosti i veći angažman od strane predstavnika APPRRR-a
- pojednostaviti postupke za pripremu dokumentacije
- pripremu dokumentacije bi trebalo poboljšati na način da se investitor dodatno informira i da bude ozbiljan i pridržava se rokova
- racionalizirati vrijeme od trenutka predaje natječajne dokumentacije do trenutka odobrenja zahtjeva / kraći rok za odobrenje projekta
- sve elemente pripreme bi trebalo poboljšati da se povuče što veći iznos raspoloživih sredstava; komunikacija između institucija trebala bi biti još bolja

- ekipirati odjele koji rade na IPARD-u, jer su vremenski intervali od predaje prijave do potpisivanja ugovora s APPRRR predugi / ubrzati obradu predmeta / skratiti vrijeme obrade prijavne dokumentacije
- dati drugu priliku kod manjih propusta
- pismo preporuke odobrenog LAG- a ili u potpunosti izbaciti ili omogućiti svim LAG- ovima da ga izdaju; zašto bi podnositelj trebao biti diskriminiran, ako LAG s njegovog područja nije odabran?!
- jače uključiti konzultante koje svi zaboravljaju i ostavljaju po strani, a bez njih ništa nije moguće; nema kapaciteta za apsorpciju / nužno je razviti mrežu konzultanata
- potrebno je uvođenje reda u rad konzultantskih tvrtki, a posebice razvojnih agencija koje nastupaju u kao javne ustanove, a nekompetencijom štete klijentima.

U fazi provedbe i nakon završetka provedbe:

- ujednačiti rad kontrolora kako se na identičnim slučajevima ne bi tražila različita rješenja
- još uvijek su postupci APPRRR-a birokratskiji u odnosu na postupke koje prati SAFU
- kraći rok za kontrolu i isplatu sredstava
- pratiti korisnike i pomoći im u periodu monitoringa da uspješno završe projekt – angažiranjem vanjskih konzultanata uz naknadu iz proračuna ili u okviru nekog projekta tehničke podrške
- konzultante bi trebalo informirati o tome koliko će sredstava potpore biti na raspolaganju nakon pristupa i kada; ministar Jakovina je na Euforija konferenciji izjavio da je u prvoj polovici 2014 „rupa“ u sredstvima za ruralni razvoj tj. da IPARD završava krajem 2013, a da ćemo strukturne fondove „dobiti“ tek polovicom 2014.

Prijedlozi poboljšanja:

S obzirom na česte promjene, mali broj ljudi s iskustvom u pripremi i provedbi i rastuće potrebe za uključivanjem novih ljudi u pripremu i provedbu IPARD-projekata, potrebno je stvoriti informatičku bazu znanja koja bi služila razmjeni iskustava i stručnom umrežavanju uz redovito obavještanje e-mailom. Uz korištenje informatičkih alata zajednički portal može biti i u funkciji prikupljanja podataka za programiranje mjera ili upućivanja / mentoriranja novih konzultanata od strane onih iskusnih.

Trebalo bi osnovati razvojnu banku / nacionalni fond za potporu povlačenju sredstava EU / koja bi pratila cijeli investicijski ciklus, od projektne dokumentacije do povrata sredstava. HBOR je jako daleko od toga.

Treba omogućiti oslobađanje od plaćanja PDV-a u svim mjerama.

4. Ocijenite sljedeće tvrdnje:

- a) Zahtjevi kojima potencijalni korisnik treba udovoljiti neopravdano su visoki i komplicirani u ispunjavanju?

Jesu li zahtjevi prijave i provedbe visoki i komplicirani?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	11	50,0%
Ne	11	50,0%
Ukupno	22	100,0%

Konzultanti su podijeljeni u ocjeni kompleksnosti zahtjeva koje prijavitelj mora ispuniti. Svoje su stavove obrazložili kako slijedi:

Primjeri kompliciranih zahtjeva:

- imao sam takve situacije u pred-evaluaciji vezano na postojeće površine voćnjaka, zaposlenost, status ili potrebe promjene statusa korisnika; ekološke studije za slučajeve gdje se evidentno radi o poboljšanju rukovanja otpadnim materijalima bi trebalo sufinancirati da se investitora ohrabri
- u postupku izgradnje objekta komplicirano je vršiti prenamjenu; problem je u sektoru graditeljstva
- u M301 komplicirana je provedba javne nabave, ima nepotrebnih uvjeta kojima tvrtka koja se javlja na natječaj treba udovoljiti (financijski kapaciteti, tehnički kapaciteti)
- ako je hrvatsko zakonodavstvo harmonizirano s pravnom stečevinom EU, smatramo da ekološki zahtjevi IPARD-a ne bi trebali biti zahtjevniji od domaćeg propisa (npr. za izgradnju ugostiteljskog objekta od pet soba prema hrvatskim propisima nije potrebna ekološka studija, dok za prijavu iste aktivnosti na IPARD program jest)
- primjer: podnositelj - obrtnik mora imati vlasništvo 1/1 nad nekretninom; u većini slučajeva vlasništvo dijeli s članovima obitelji koje mora praktički razbaštiniti da bi bio prihvatljiv za prijavu
- zahtjeve treba prilagoditi stvarnom stanju i gospodarskoj situaciji u sferi poljoprivredne proizvodnje, prerade poljoprivrednih proizvoda, komunalne infrastrukture i dodatnoj diversifikaciji gospodarskih djelatnosti na selu.

Neki su naveli druge probleme:

- zahtjevi su komplicirani, zbog nedovoljnog stupnja osposobljenosti i obrazovanja, informiranja i razumijevanja korisnika (OPG-i ne posjeduju ljudske kapacitete za apliciranje, a nisu voljni odnosno ne mogu nekoga platiti)
- podnositelji ne mogu sami ispuniti sve zahtjeve pa su prisiljeni tražiti pomoć konzultanata što iziskuje određene troškove.

Ima i mišljenja, da je budući se radi o javnim bespovratnim sredstvima, u potpunosti u redu da aplikacije budu komplicirane i zahtjevne, drukčije ne bi valjalo.

b) Uvjeti koje postavljaju druga upravna tijela i organizacije, odnosno uvjeti koji proizlaze iz propisa drugih nadležnosti uvelike otežavaju pripremu i provedbu IPARD mjera?

Otežavaju li uvjeti drugih nadležnih tijela provedbu IPARD-a?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	16	72,7%
Ne	6	27,3%
Ukupno	22	100,0%

Više od 2/3 konzultanata smatra kako uvjeti koji proizlaze iz propisa i zahtjeva drugih nadležnosti otežavaju pripremu i provedbu IPARD-projekata te navode neke konkretne primjere:

- problem su ovlasti malih lokalnih „šerifa“ koji mogu ne dozvoliti ili razvlačiti, to je problem u većini lokalnih zajednica
- županijski uredi, najvećim dijelom pri izdavanju dokumentacije o uvjetima građenja
- zemljišno-knjižni odjeli
- zahtjevi Hrvatskih voda
- upravne procedure u smislu zakonskih odredbi su predugo u odnosu na procese planiranja i prikupljanja projektne dokumentacije,
- rigorozni uvjeti hrvatskog zakonodavstva utječu na odustajanje potencijalnih korisnika
- uvjeti koji proizlaze iz nadležnosti drugih tijela često neopravdano produžuju trajanje pripreme i provedbe projekta (troma administracija) / postupak dobivanja potvrda upravnih tijela čije ishodenje nerijetko predugo traje / treba vremenski smanjiti svako ishodenje potvrda

- službenici drugih mjerodavnih tijela nisu educirani i ne poznaje procese IPARD-a
- elaborat utjecaja na okoliš (na primjer, za nabavku opreme koja se montira u postojeće postrojenje potreban je elaborat zaštite okoliša koji je vrlo skup, a u većini slučajeva postoji elaborat koji se odnosi na cijeli projekt
- izrada elaborata zaštite okoliša je zbog procedure dugotrajna
- najveći je problem u uvjetima koje postavlja APPRRR: npr. imamo glavni projekt i pravovaljanu potvrdu glavnog projekta izdanu od ovlaštenih tijela, ali unatoč tome APPRRR traži ispravke i dopune glavnog projekta što uzrokuje dodatan i nepotreban trošak krajnjem korisniku
- M101: raskinut je ugovor zbog propusta utvrđenog u završnoj kontroli, prije odobrenja zahtjeva za isplatu, a radilo se o nedostatnom kapacitetu lagune za stajnjak na farmi muznih krava koja uopće nije bila predmetom ulaganja; aplikant nije dobio odgovor na pisanu ponudu otklanjanja propusta u kratkom roku ni na žalbu provedbenim tijelima programa IPARD; saznali smo da su ostale zemlje u fazi korištenja sredstava pretpristupnih fondova EU (npr. Nizozemska) davale korisnicima mogućnost otklanjanja uočenih propusta i to u dva dodatna vremenski određena roka odnosno nisu ad hoc raskidale ugovor o potpori
- M301, sektor ceste: prava je „umjetnost“ dobiti dokument da nije potrebna građevinska dozvola za jednostavne građevine, jer takav dokument nije predviđen zakonom; provođenje odluka o nerazvrstanim cestama u gruntovnicama nije uobičajeno u praksi, čeka se dok se sustav ne promijeni ili netko iz ministarstva ne izda naputak
- M301: negativni rekorder su Hrvatske vode i samo resorno Ministarstvo kojima je uspjelo poći za rukom da većem broju aplikanata u fazi obrade zahtjeva na drugi način osiguraju sredstva za investiciju (državni kreditni aranžman) koja će porezni obveznici morati vratiti u 100% iznosu uz pripadajuće kamate te uzrokuju odustajanje JLS u kandidaturi za bespovratna sredstva EU IPA fondova; radi se o paralelnom financiranju
- M302: konfliktan slučaj sa sunčevim elektranama
- M302: ni nepunih mjesec dana prije zatvaranja natječaja nije u potpunosti poznato što će biti s aplikacijama u sektoru obnovljivih izvora energije vezano za dvostruko financiranje (302 i povlaštene tarife) ni konačna odluka Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja
- "brzinu" kojom AUDIO rješava predmete ne treba dodatno komentirati
- državne tvrtke poput HEP-a apsolutno miniraju investicije na terenu u fazi pripreme projektne dokumentacije: recimo, ishođenje PES za centralu na biomasu snage oko 400 kW je trajalo preko godinu dana, a za uslugu HEP-a da kemijskom olovkom ucrtta trase svojih kabela na pripadajućim podlogama, samo priprema predračuna traje mjesec dana
- javna poduzeća i ustanove koji sudjeluju u postupku izdavanja lokacijske dozvole nemaju ni malo svijesti o tome da se radi o investiciji za koju je nužno ishoditi dozvole u razumnom roku (za jednog našeg klijenta taj je proces trajao šest godina, a drugi je nakon dvije godine otprilike na pola puta).

c) Kriteriji prihvatljivosti ulaganja u smislu kapaciteta i dr. nerijetko su stroži od europskih i neopravdano sužavaju raspon prihvatljivih ulaganja

Jesu li kriteriji prihvatljivosti stroži od europskih te neopravdano sužavaju raspon ulaganja?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	15	68,2%
Ne	7	31,8%
Ukupno	22	100,0%

Većina konzultanata (68,2%) smatra kako su kriteriji prihvatljivosti ulaganja u smislu kapaciteta i dr. stroži od europskih te sužavaju raspon prihvatljivih ulaganja. Navode sljedeće primjere:

- vidi se po izmjenama pravila da smo kriterije koji su u početku bili stroži sami izmišljali
- informirani OPG-i ističu prestroge i zahtjevne propise kod nas u odnosu na Austriju i neke druge zemlje (uglavnom kod stočara i preradbenih kapaciteta)
- M103, sektor voća i povrća: ograničenja su određena površinom na kojoj se uzgaja povrće, voće, u sektoru žitarica veličinom objekata za skladištenje i sl.
- kriteriji kapaciteta ne zadovoljavaju potrebe malih ulagača, a nikako ne zadovoljavaju potrebe udruženih ulagača, npr. ako mala zadruga ratara želi ulagati u silose i sušaru – čak i kad svaki zasebno ulaže, a da ne govorimo o zajedničkoj infrastrukturi i sl.
- potrebno je razmisliti o programu udruživanja investitora u izgradnji zajedničke infrastrukture kroz zadruge i slično i u ostalim mjerama i sektorima.

Med i ostali pčelinji proizvodi u Hrvatskoj se proizvode u količinama većim od vlastitih potreba, mogućnost izvoza je neupitna. Po procjenama struke pašni potencijal u našoj zemlji koristi se od 10–30%. Iz navedenih polazišta razvidna je mogućnost samozapošljavanja za poduzetnike početnike koji bi se profesionalno bavili pčelarstvom, a za to su potrebna, zbog optimalnosti i isplativosti, značajnija ulaganja. Međutim i pored više inicijativa, za sada, potpore za primarnu proizvodnju i preradu ovih proizvoda (u okviru stočarstva) u mjerama 101 i 103, nema.

- poznato nam je da su prihvatljiva ulaganja, npr. u vinogradarstvu i maslinarstvu, u Hrvatskoj znatno manja nego u zemljama EU
- M101: previsoki cenzusi u sektoru jaja
- M301: ograničenje na naselja od 10.000 stanovnika

- propust je što se mehanizacija nije odavno uvrstila u prihvatljiva ulaganja u M101
- prestroga ograničenja minimalnog i maksimalnog broja / kapaciteta (uvjetna grla, smještajne jedinice i sl.) ograničavaju prijave potencijalnih korisnika odnosno korisnici odustaju od prijava
- preniska je gornja granica prihvatljivosti kapaciteta svih farmi, a pogotovo tova goveda, svinja i držanja mliječnih krava
- iz nejasnih razloga postavljeni su gornji i donji limiti prihvatljivosti koji obično nisu u skladu sa ekonomijom razmjera ili obujma (stočarstvo, povrće, voće)
- dio opreme spada u neprihvatljiv trošak, a neophodna je za funkcioniranje farme / gospodarskog objekta.
- ako govorimo o ruralnom turizmu odnosno o OPG-ima koji nude svoje usluge smještaja i hrane, tada je naše zakonodavstvo rigorozno u odnosu na europsko (npr. HACCP sustav u svim objektima);
- odgovorni su pregovarači koji su u ime RH ispregovarali sadržaj mjera – recimo, izgradnja vođopisrube ruralnih naselja (koja život znači) nije obuhvaćena mjerom 301, dok sustav odvodnje i pročišćavanja (da li zbog tehnologije koja se uvozi iz EU?), šumski prosjeci (je li se uopće itko za to ikad javio?) i toplane (samo nekoliko prijava) jesu; ogroman je jaz između realnosti / potreba na terenu i pogleda ljudi na relaciji Zagreb -Bruxelles.

5. Dodatni komentari konzultanata:

- Nije stvoren dovoljno kvalitetan okvir u kojeg bi se IPARD-projekti uklopili tako da je puno ljudi odustalo. Ekonomska situacija i stanje u državi nije poticajno bez obzira na povrat dijela sredstava. Ostaje nesređeno tržište, a realizacijom investicije investitori u mjerama IPARD-a stupaju na vjetrometinu
- Potencijalni korisnici najčešće odustaju jer su troškovi prijave previsoki, potrebno je nekoliko različitih, često jako skupih studija koje su za pojedina ulaganja i potpuno beskorisne (npr. ekološka studija za postavljanje obrane od tuče u vinogradu), dobivanje sredstava je nesigurno, a vlastita sredstva su često dovoljna za financiranje dobrog dijela aktivnosti
- Ne može se reći da nije bilo seminara i informativnih sastanaka o mjerama IPARD-a na raznim skupovima i organiziranim događanjima na regionalnim pa i lokalnim razinama, no bilo bi svrsishodnije promovirati IPARD i buduće fondove EU (ako se radi o OPG-ima i malim poduzetnicima) po grupama djelatnosti – udrugama i drugim institucionalnim oblicima, s dobro pripremljenim prezentatorima za dotično područje uz više primjera dobre prakse, kako bi potencijalni podnositelji bolje shvatili mogućnosti koje im se pružaju. Većina seminara su doslovno iščitavanje uvjeta natječaja i dijela procedura
- Većina JLS i dobar dio privatnih investitora ne posjeduju potreban kapacitet niti za povlačenje sredstava koja su na raspolaganju u pretpristupnom razdoblju; za očekivati je da će sa strukturnim fondovima biti još gore
- Premalo je djelatnika u APPRRR na obradama prijava kao i onih u kontroli na terenu pa se postupak od predaje zahtjeva do potpisivanja ugovora s APPRRR previše oduži

- Predugo su procedure - odobrenja projekta, sve dulje od natječaja do natječaja; dugo se čeka i odobrenje kredita od strane HBOR-a
- Potreban je primjereniji raspored raspisivanja natječaja vodeći računa o vremenu potrebnom za ugovaranje te o tome kada će korisnik dobiti na raspolaganje npr. opremu na korištenje u odnosu na sezonu
- Osnovni problem je predfinanciranje odnosno jamstva. Nije mi jasno da su početnici prihvatljivi za IPARD, a kod HBOR-a i banaka nisu zbog jamstava
- Iz pripreme dokumentacije za IPARD se točno i precizno vidi razina pripremljenosti i spremnosti državnih službi za EU projekte
- Osoblje zaposleno u županijskim uredima za izdavanje prostorno-planske dokumentacije moralo bi poznavati procese IPARD-a i osnove upravljanja projektnim ciklusom (UPC) želimo li biti uspješni korisnici fondova EU
- Neusaglašenost ministarstava i nadležnih tijela s APRRR (i SAPARD / IPARD direkcijom) i s njihovim regionalnim uredima
- Druga tijela nadležna za izdavanje potrebnih suglasnosti još uvijek ne znaju što i kako izdati – primjer potvrde kod navodnjavanja trajnih nasada
- Ne postoji prethodno dogovaranje među ministarstvima kad se uvode nove mjere (primjer M302 – solarne elektrane) pa se ne zna kakve će cijene na kraju ostvariti potencijalni investitori
- RH nema inventuru materijalne imovine, a pogotovo ne ljudskih resursa. Ako želimo biti uspješniji – utemeljeno na zajedništvu – imovinu treba evidentirati, revidirati, cijeniti i koristiti. Za IPARD je već kasno, ali dolaze novi programi
- Najavljeno zapošljavanje novih ljudi u javnoj upravi s ciljem "osmišljavanja i provedbe" aplikacije na strukturne fondove rezultirat će dovođenjem nemotiviranih i nekompetentnih ljudi na ključna mjesta, a na teret poreznih obveznika. Takvom politikom država oduzima posao profiliranim konzultantskim kućama koji se ne mogu tržišno nositi s agencijama koje primaju državne subvencije
- Kada bi još bilo moguće (sada je prekasno), trebalo bi revidirati sadržaje svih mjera kako bi se osigurala potpora za one djelatnosti koje ulagači na selu žele provoditi i definirali realni uvjeti primjereni stanju u poljoprivredi
- pohvale APRRR-u kao i Upravnoj direkciji programa IPARD koji su uložili ogroman trud i uvijek su na raspolaganju za tumačenja, savjete i svaku moguću potporu. Ministar poljoprivrede i pomoćnik ministra ovo ljeto su obilazili gradilišta i investitore te se osobno angažirali za potporu u budućim investicijama.

3.6. Zaključci

Usprkos problemima i preprekama na koje su nailazili u provedbi projekata, većina ispitanika smatra kako se ciljevi mjera kojima su se bavili ostvaruju, premda sporo i nepotpuno. Razloge tome nalaze u slaboj pripremljenosti za provedbu IPARD-a, nedovoljnim sposobnostima i kapacitetima svih sudionika, ali i u sadržaju i kriterijima vezanim uz korištenje potpore za prihvatljiva ulaganja koja ne odgovaraju potrebama ruralnih zajednica i stvarnim uvjetima provedbe. Većina ispitanika zalaže se za širi i primjereniji raspon ulaganja od onog koji je ponuđen u okviru IPARD-a. Korisnici i potencijalni korisnici s obalnog područja i otoka smatraju da uvjeti i specifični kriteriji za korištenje mjera potpore ne odgovaraju datostima u njihovom okruženju.

Primjerice, kao nedostajuće sektore ulaganja u okviru M101 i M103 ispitanici navode cvjećarstvo i pčelarstvo, a primjedbe na kriterije koji ne odgovaraju realnim uvjetima odnose se na sektore vinogradarstva i maslinarstva. U rasponu ulaganja u okviru M301 predstavnici lokalnih zajednica navode mnoge neuključene potrebe – ostala komunalna infrastruktura, javni prijevoz i sadržaji društvene infrastrukture i dr., a s druge strane mogućnost ulaganja u šumske prosjeke i toplane koja nije naišla na odaziv. U M302 ocjenjuju da treba povećati raspon mogućih ulaganja u sektoru ruralnog turizma.

U opisu problema s kojima su se susretali kao prijavitelji, ispitanici potcrtavaju nepripremljenost svih sudionika i necjelovito sagledavanje zahtjeva koje treba ispuniti.

U komentiranju propisanog postupka javne nabave najviše zamjerki upućeno je obveznom korištenju engleskog jezika. No ima i dosta primjedaba na „sitničarenje“ i nelogične zahtjeve službenika Agencije koji su, prema mišljenju ispitanika, posljedica nedovoljne upućenosti u realne mogućnosti, uvjete i način provođenja tog postupka u praksi. Dosta je komentara posvećeno i ekološkom elaboratu za kojeg ispitanici ocjenjuju da je propisan i kod ulaganja koja ne opravdavaju takav zahtjev.

U ocjeni poboljšanja provedbe IPARD-a koja su rezultat nastojanja Ministarstva i Agencije, ispitanici na prvom mjestu navode poboljšanu komunikaciju i susretljivost službenika. Očigledno je da se u praktičnoj provedbi mjera i kod korisnika i kod konzultanata javljaju nedoumice i dileme koje žele razriješiti u izravnom kontaktu s mjerodavnim službama. Ispitanici ističu prošireni raspon ulaganja, jasniji postupak, bolje vodiče, jednostavnije obrasce, mogućnost dopune zahtjeva i druga poboljšanja.

U predlaganju daljnjih poboljšanja ispitanici se zalažu za kraći postupak ocjenjivanja prijave te primjerenije rokove objave natječaja i zaključivanja ugovora pri čemu se vodi računa o realnim mogućnostima provedbe projekta (sezona građenja, sezona poljodjelskih radova i sl.).

Među uvjetima koji otežavaju provedbu IPARD-a, a u nadležnosti su drugih upravnih tijela, prvo mjesto premoćno pripada neriješenim, a nerijetko i nerješivim imovinsko-pravnim problemima. Posebno se ukazuje na sporo rješavanje zaostalih problema sa zemljištem na kojem je država uknjižena kao vlasnik ili suvlasnik. Navode se i mnogi primjeri nesusretljivosti i neupućenosti službenika javnih ureda na svim razinama.

Velik dio komentara obuhvaća opću neusuglašenost i izostanak dogovora mjerodavnih ministarstava i drugih upravnih organizacija što je već dovelo do problema u praktičnoj provedbi mjera (npr. M302, sektor OIE, neusklađeni stavovi mjerodavnih tijela te predugo i neizvjesno čekanje na usuglašeno

tumačenje). Navode se primjeri međusobno neusklađenih zahtjeva, ali i međusobnog nepovjerenja, nepriznavanja potvrde izdane od strane mjerodavnog tijela i dvostrukih mjerila. U mnogim komentarima spominje se nepoznavanje osnovnih zahtjeva IPARD-a od strane službenika u tijelima koja izdaju, potvrđuju ili ovjeravaju dokumente koji se prilažu uz prijave na mjere IPARD-a.

Mnogo je primjedaba na neupućenost službenika u tijelima i službama koje izdaju potvrde, ovjeravaju dokumentaciju i sl., na terminološku neusuglašenost i nepoznavanje općeg okvira IPARD-a, pogotovo na županijskoj i lokalnoj razini.

Poglavlje 4

**Osvrt na mjere IPARD-a
koje nisu provedene do
kraja 2012.**

4.1. Ususret provedbi mjere LEADER

Pred početak provedbe mjere 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja unutar programa IPARD (u nastavku: mjera LEADER) prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske postoje 52 lokalne akcijske grupe - LAG koje su registrirane kao udruge⁷¹. Prvi LAG-ovi registrirani su u 2009. godini⁷². HMRR kontinuirano vodi evidenciju o pojavi hrvatskih LAG-ova koju i objavljuje na svojoj internetskoj stranici. Od svibnja 2009. predstavnici HMRR-a obavještavaju Odbor za praćenje provedbe IPARD-a o postojanju LAG-ova koji su osnovani na načelima pristupa LEADER i registrirani kao udruge. Od studenog 2011. Ministarstvo poljoprivrede unosi podatak o broju LAG-ova u izvještaje o stanju provedbe IPARD-a koja podnosi Odboru. Predstavnicima Europske komisije koja sudjeluje na sjednicama Odbora zatražila je pisanu informaciju o broju LAG-ova i regijama u kojima djeluju.

Pravilnik o provedbi mjere LEADER počeo se izrađivati u 2010. godini osnivanjem Povjerenstva⁷³ za njegovu izradu. Tijekom 2010. i 2011. Nacrt pravilnika izlagan je, tumačen i raspravljan s potencijalnim korisnicima na skupovima i putem Interneta. Početkom 2011. godine Nacrt pravilnika je bitno izmijenjen te su predstavnice HMRR-a i ODRAZ-a na 7. izvanrednoj sjednici Odbora za praćenje provedbe IPARD-a zatražile naknadno usuglašavanje stavova. Glavni prigovor članova HMRR-a bio je da se mjera LEADER pretjerano instrumentira u potporu provedbi mjera I. prioriteta IPARD-a, a zanemaruju se potrebe diversificiranja ruralnog gospodarstva, zadržavanja stanovnika i povećanja kvalitete života u ruralnim područjima⁷⁴. Četrnaest predstavnika udruga članica HMRR-a imalo je priliku raspraviti određena pitanja vezana uz predstojeću provedbu mjere LEADER s predstavnicima Opće uprave AGRI Europske komisije u Bruxellesu u prosincu 2011.

Proces dogovora i usuglašavanja između Europske komisije i Ministarstva poljoprivrede trajao je do konca 2011. Tek 4. Izmjenama IPARD-a pribavljena je pravna osnova za izradu konačne verzije Pravilnika⁷⁵. Pravilnik uključuje dvije podmjere: 1 - Stjecanje vještina, animiranje stanovnika LAG područja i 2 - Provedba lokalnih razvojnih strategija. Odlukom ministra poljoprivrede iz studenog 2012. određena je kvota od 30 LAG-ova koji će se sufinancirati sredstvima programa IPARD. Pravilnik je objavljen 27. veljače 2013. Stupio je na snagu danom objave, a sutradan, 28. veljače 2013. APPRRR je objavila javni natječaj za podnošenje prijave za dodjelu sredstava iz programa IPARD za mjeru 202. Natječaj je otvoren od 1. ožujka do 2. travnja 2013.

Pravilnik sadrži suspenzivnu klauzulu prema kojoj rokovi za donošenje odluka sukladno Pravilniku počinju teći od dana dobivanja Odluke o prijenosu ovlasti od strane Europske komisije. APPRRR može zatražiti od LAG-a dostavu dodatnih dokumenata, ako Europska komisija postavi takav uvjet za dobivanje spomenute Odluke.

HMRR kontinuirano prati i objavljuje osnovne podatke o LAG-ovima uključujući podatke o sjedištu, kontaktima, geografskom obuhvatu, JLS-ima i županijama, broju stanovnika i gustoći naseljenosti te na kartografskom prikazu prikazuje rasprostranjenost LAG-ova na teritoriju Hrvatske⁷⁶. Povremeno se rade i do-

71 Karta LAG-ova koju vodi HMRR nalazi se u Prilogu 8.1

72 Prvi je bio LAG Gorski kotar formiran u okviru međunarodnog projekta „Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske“ kojeg su proveli ODRAZ, SMART, HMRR i Mileukontakt International osnovan u 2008., a registriran u 2009. godini.

73 Povjerenstvo je brojilo 13 članova – sedam predstavnika Ministarstva poljoprivrede, dva predstavnika Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju te po jedan predstavnik Ministarstva regionalnog razvoja, Udruga općina i HMRR-a.

74 Izvor: <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=77>, zapisnik 7. sjednice Odbora za praćenje programa IPARD

75 Puni naziv: Pravilnik o provedbi mjere 202 – Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja unutar programa IPARD, NN 24/13.

76 <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi/>

datni pregledi koji uključuju broj zaposlenika / volontera, članstvo, izvore financiranja, projektno iskustvo i ključne potebe.

4.1.2. Rezultati istraživanja

U okviru izrade ovog Izveštaja provedeno je dosad najopsežnije anketiranje LAG-ova temeljem posebnog upitnika. Željelo se istražiti osnovne podatke o nastanku i funkcioniranju LAG-ova te njihovim potrebama i očekivanjima. Odazvala su se 32 LAG-a ili 63% od ukupnog broja registriranih LAG-ova. Anketiranje je provedeno u razdoblju od prosinca 2012. do ožujka 2013.

Tko je inicirao osnivanje LAG-a?	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. Jedinice lokalne samouprave	22	44,0%
2. Razvojna agencija	9	18,0%
3. Županija	7	14,0%
4. Netko drugi	6	12,0%
5. Ministarstvo poljoprivrede	3	6,0%
6. Udruge	3	6,0%
Ukupno	50	100,0%

Na pitanje Tko je inicirao osnivanje LAG-a? najveći broj odgovora, njih 44%, navodi jedinice lokalne samouprave. Inicijatori su bile i razvojne agencije, županije, Ministarstvo poljoprivrede te udruge. Dio ispitanika navodi više od jednog pokretača. U dva primjera inicijatori su bile javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode – parkovi prirode Papuk (LAG Papuk-Krndija) i Biokovo (LAG Adrion), a u jednom sami građana (LAG Baranja).

Većina LAG-ova koji su sudjelovali u anketi koristilo je neki oblik pomoći pri osnivanju LAG-a.

Oblici pomoći pružene pri osnivanju LAG-a	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. konzultacije	22	33,3%
2. radionica / trening	18	27,3%
3. jednokratno izlaganje	13	19,7%
4. studijsko putovanje	9	13,6%
5. nešto drugo	4	6,1%
Ukupno	66	100,0%

Najčešći oblik pomoći pri osnivanju LAG-a bile su konzultacije (22 ili 33,3%) i radionice / treninzi (18 ili 27,3%). U dosta primjera korišteno je više oblika pomoći. Studijsko putovanje korišteno je u devet slučajeva (13,6%) kao dopuna edukacijskoj podršci.

Tko je vodio proces osnivanja LAG-a	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. jedinice lokalne samouprave	17	35,4%
2. razvojna agencija	11	22,9%
3. konzultant	10	20,8%
4. udruga	5	10,4%
5. netko drugi	5	10,4%
Ukupno	48	100,0%

Proces osnivanja LAG-ova najčešće su vodile jedinice lokalne samouprave (35,4%), zatim razvojne agencije (22,9%) i konzultanti (20,8%).

Lokalna razvojna strategija (LRS) je	Odgovori	
	Broj	Postotak
izrađena u skladu s Pravilnikom	14	43,8%
nije usklađena s Pravilnikom	1	3,1%
izrada LRS u tijeku	16	50,0%
nije izrađena	1	3,1%
Ukupno	32	100,0%

Lokalna razvojna strategija područja LAG-a (LRS) obvezni je prilog prijavi na natječaj za dodjelu sredstava za mjeru 202. Kod polovice ispitanih LAG-ova izrada LRS-a je u vrijeme provedbe ankete bila u tijeku. Lokalnu razvojnu strategiju izrađenu u skladu s Pravilnikom za mjeru 202 imalo je 44% ispitanih LAG-ova. Jedan LAG ima LRS koja nije usklađena s Pravilnikom, a samo jedan od ispitanih LAG-ova izjavljuje da nema strategiju.

Tko je vodio proces izrade LRS?	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. konzultant	16	31,4%
2. jedinice lokalne samouprave	12	23,5%
3. netko drugi	9	17,6%
4. razvojna agencija	8	15,7%
5. udruga	6	11,8%
Ukupno	51	100,0%

Prema dobivenim odgovorima, proces izrade LRS najčešće su vodili konzultanti i jedinice lokalne samouprave. Osam LAG-ova navodi da je proces izrade vodila razvojna agencija. Udruge su navedene kao voditelji procesa izrade strategije samo u šest slučajeva (11,8%), no iz dodatnih navoda ispitanika proizlazi da je u nekim slučajevima „udruga“ označena kao „konzultant“. U odgovoru „netko drugi“ navode se, između ostalog, zaposlenici LAG-a i radna skupina koju je imenovala skupština LAG-a.

Način financiranja LAG-ova	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. iz sredstava JLS	24	40,7%
2. kroz članarinu	21	35,6%
3. iz sredstava županije	5	8,5%
4. kroz projekte	4	6,8%
5. kroz donacije	4	6,8%
6. nemamo prihoda	1	1,7%
Ukupno	59	100,0%

LAG-ovi se u većini slučajeva financiraju sredstvima JLS-ova (40,7%) te kroz članarinu (35,6%). Manji broj LAG-ova, njih 8,5% financira se iz sredstava županije. Po četiri LAG-a financiraju se iz projekata ili donacija. Jedan od ispitanih LAG-ova navodi kako nema nikakvih prihoda.

Važnije aktivnosti LAG-ova	Odgovori	
	Broj	Postotak
1. nije bilo aktivnosti	13	34,2%
2. ostalo	13	34,2%
3. projekti	7	18,4%
4. akcije	5	13,2%
Ukupno	38	100,0%

Kako je glavnina LAG-ova tek nedavno osnovana, ne začuđuje podatak da trećina dosad nije provela nikakve aktivnosti. Jednaki broj LAG-ova (13 odnosno 34,2%) navodi različite aktivnosti vezane uglavnom uz osnivanje LAG-a - određivanje ustroja, izradu akata i LRS-a i/ili organiziranje (prve) skupštine.

Manju skupinu od pet LAG-ova (18,4%) čine oni koji duže djeluju, imaju izraženiju podršku lokalne zajednice i sudjelovali su u konkretnim projektima. Dio LAG-ova (13,2%) je proveo neke akcije na svom području.

Primjeri projektnih tema:	
Mladi u ruralnim krajevima:	Zapošljavanje mladih Poticanje sudjelovanja u donošenju javnih politika Dokumentarni film o mladima Razmjena mladih (HR-Slo-Irska)
Razvoj sposobnosti / prijenos iskustva:	Prijenos dobre prakse u susjedne države (BiH) Prekogranično umrežavanje volontera za lokalni razvoj Prodajna mjesta za lokalne proizvode Razmjena iskustva sa slovenskim LAG-om
Poduzetnički projekti / razvoj opreme ruralnih zajednica:	Solarni klaster u ruralnim zajednicama Solarna rasvjeta u pokupskim selima Bežični Internet u ruralnim zajednicama
Jačanje civilnog sektora / razvoj demokratskog društva	E-administracija u ruralnim zajednicama (otvoreniji rad lokalne samouprave i sudjelovanje građana u donošenju proračuna) Mobilizacija građana za sudjelovanje na referendumu o EU Demokratski rasadnik Duge Rese Novi mjuzikl u staroj dvorani (uređenje pozornice Pučkog učilišta u Dugoj Resi)

Primjeri akcija i ostalih aktivnosti

Organiziranje skupova i događanja

- Konferencija o ruralnom razvoju
- Tematska konferencija (LEADER i LAG-ovi)
- Predstavljanje LAG-a lokalnoj javnosti
- Prigorsko-zagorski sejem
- Biciklijada kroz Ager
- Dani hvarskog meda

Suradnja

- Razmjena iskustava s drugim LAG-ovima
- Prekogranična suradnja s LAS HALO Slovenija
- Sudjelovanje u provedbi projekta "E-bodul"

Informiranje / Edukacija / Promocija

- Edukacija i informiranje članova LAG-a o mogućim izvorima financiranja
- Motivacijski seminari
- Radionice - informativne radionice o ulozi LAG-a za predstavnike sva tri sektora; informativne radionice o LEADERU i LAG-u; radionice o IPARD-u i mogućnostima financiranja projekata; radionice za poljoprivrednike o zadrugama; dvodnevne radionice za poduzetnike (suorganizacija); devet radionica o izradi LRS
- animiranje stanovnika na doprinos izradi strategije
- sudjelovanje / predstavljanje LAG-a na raznim sajamskim i drugim događanjima

Jačanje uloge i prepoznatljivosti LAG-a te razvoj funkcija LAG-a

- izrada internetske i Facebook stranice, letka i drugog promo-materijala
- izrada karte područja LAG-a
- izrada LRS; prikupljanje podataka na terenu; priprema za donošenje na skupštini
- razvijanje partnerstva između javnog, gospodarskog i civilnog sektora
- opremanje ureda (namještaj i uredska oprema)
- priprema natječajne dokumentacije za Mjeru 202
- osnivanje LAG-a, zapošljavanje upravitelja, animacija i edukacija članova, planiranje, izrada prijedloga projekata te apliciranje na nacionalne i međunarodne fondove kao i na natječaje zaklada, jedinica lokalne i regionalne samouprave, ministarstava i drugih donatora

- razvijanje programa nacionalne i međunarodne suradnje, uključivanje u rad institucija koje se bave ruralnim razvojem, edukacija i sudjelovanje na nacionalnim i međunarodnim skupovima, radionicama i seminarima, jačanje suradnje sa srodnim organizacijama u Hrvatskoj i izvan nje, organiziranje studijskih i stručnih putovanja, organiziranje javnih tribina, okruglih stolova, kampanja, radionica, izložbi i sajмова
 - sudjelovanje u izradi strateških i planskih dokumenata na području LAG-a (npr. županijski plan održivog razvoja poljoprivrede, plan razvoja grada i dr.)
 - sudjelovanje u rješavanju regionalne i subregionalne problematike (vodoopskrba prvenstveno otoka)
 - razvijanje zajedničke projektnih ideja s lokalnim / regionalnim udrugama
-

Izvori financiranja

- IPA II. i IV.
 - Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
 - Delegacija EK u RH
 - Agencija za mobilnost
 - Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
 - Ministarstvo turizma
 - IDEMO i OSI
 - Zaklada Zamah
 - Karlovačka pivovara
 - Karlovačka županija
 - UNDP Hrvatska
-

Ima li LAG voditelja / upravitelja?	Odgovori	
	Broj	Postotak
Da	16	50,0%
Ne	16	50,0%
Ukupno	32	100,0%

Broj zaposlenih u LAG-u	Odgovori	
	Broj	Postotak
nema zaposlenih	26	81,3%
jedna osoba	4	12,5%
dvije ili više osoba	2	6,3%
Ukupno	32	100,0%

Najveći broj (81,3%) ispitanih LAG-ova nema zaposlenika. Četiri LAG-a imaju jednu zaposlenu osobu, a samo dva LAG-a imaju dvije ili više zaposlene osobe. Premda većina LAG-ova nema ni jednog zaposlenika, polovica ima voditelja / upravitelja, što znači da većina njih posao u LAG-u obavlja na volonterskoj osnovi.

Na upit o ključnim problemima, LAG-ovi na prvo mjesto stavljaju nedostatno i nepouzdanu financiranje. Prema ocjeni nekoliko LAG-ova, financijska podrška koju pružaju jedinice lokalne samouprave nije dovoljna. Među problemima su i:

- nedostatak uredskog prostora
- neizrađena / nedovršena LRS
- nedostatno znanje i iskustvo
- niska razina znanja i razumijevanja stanovnika LAG-a.

Ključne potrebe LAG-ova

Potrebe:	• Zadovoljenjem potreba postiglo bi se sljedeće:
Osigurati stalno i dostatno financiranje	• rad stalno zaposlene stručne osobe – voditelja LAG-a, stručnjaka za ruralni razvoj i EU-fondove, koji bi profesionalizirao rad LAG-a, omogućio provedbu LRS i planiranih projekata te pripremu novih projekata / pronalaženje dodatnih izvora prihoda • dodatno zapošljavanje u svrhu: pripreme projektnih prijedloga za sam LAG; obavljanje usluga za LAG, članove i stanovnike; terenski rad zaposlenika / članova (obilazak područja), provedba različitih aktivnosti uključujući edukacijske programe za lokalno stanovništvo; pisanje, kandidiranje i provedba projekata, uredno poslovanje, članstvo u mrežama i ostalim potpornim organizacijama • osiguranje sredstava za provedbu projekata iz Akcijskog plana i za buduće projekte, povlačenje financijskih sredstava kroz mjeru 202 i druge izvore financiranja • samostalno djelovanje LAG-a
Urediti i opremiti prostor za rad LAG-a	• uređenje i opremanje ureda s potrebnom komunikacijskom i informatičkom opremom • plaćanje najma i režijskih troškova, • redovito funkcioniranje
Provesti aktivnosti vezane uz LRS	• dovršetak izrade LRS-a • uključivanje članova LAG-a u izradu • organiziranje provedbe i praćenja
Provoditi umrežavanje i povezivanje	• daljnje umrežavanje na području LAG-a, povezivanje s drugim LAG-ovima • povezivanje i motiviranje dionika na području LAG-a • povezivanje sa stranim (iskusnijim) LAG-ovima
Stjecati znanje i iskustvo o projektima EU	• formiranje operativnog tima koji bi stručno usmjeravao i vodio projekte • edukacija dionika, lokalnog stanovništva te zaposlenika kojeg se namjerava zaposliti • održavanje radionica i seminara, studijska putovanja
Educirati članove i stanovnike LAG-područja	• upućenost i razumijevanje stanovništva o biti postojanja LAG-ova • educiran voditelj LAG-a i budući zaposlenik • odlazak na studijska putovanja - najbolji način prenošenja pozitivnih primjera, znanja i vještina članovima LAG-a; to bi bio poticaj svim dionicima da se aktivnije uključe u pripremu projektnih prijedloga i povlačenje sredstava EU • u narednom periodu potrebno je intenzivnije informirati i raditi s građanima kako bi ih se pripremilo za ulazak u EU
Ostale želje i potrebe	• zadovoljiti uvjete prijave za korištenje potpore IPARD-a u mjeri 202 • stvaranje razvojne banke ili poslovanje s nekom EU razvojnom bankom (tipa Triodos i sl.) • bolje financiranje od strane županije • povećanje broja gospodarskih dionika uključenih u LAG (mobilizacija poduzetnika) • povećanje broja članova LAG-a (OPG-a, obrta, fizičkih osoba, poduzeća)

Završni komentari i poruke LAG-ova:

- Kašnjenje početka provedbe mjere 202 dovelo je u pitanje glavnu svrhu LAG-ova u Hrvatskoj u predpristupnom periodu vezano uz izdavanje pisama preporuke IPARD-projektima sa svojeg područja. Teško da će stići izdati i jedno pismo preporuke. Da se otpočetak procesa osnivanja LAG-ova u Hrvatskoj nije iz godine u godinu iščekivala dodjela potpore iz sredstava programa IPARD, možda bi proces osnivanja i djelovanja lokalnih partnerstava bio kvalitetniji, s manje LAG-ova, koji bi radili na puno održivijim principima
- Kašnjenje s provođenjem mjere 202 programa IPARD do 2013. umanjit će sposobnost LAG-ova da se pripreme za EU fondove i kvalitetno doprinesu razvoju svoje mikroregije
- LAG-ovi nisu prepoznati kao platforma za ruralni razvoj područja; potrebno je intenzivirati opću promociju svih LAG-ova kao perspektive za razvoj ruralnih krajeva (dokumentarne TV emisije, mediji, primjeri dobre prakse, natjecanje LAG-ova i sl.)
- Treba jačati osviještenost ključnih dionika
- Očekuje se veća aktivnost Mreže za ruralni razvoj u vezi s pripremom LAG-ova za apliciranje na pretpristupne i strukturne fondove EU te u organizaciji stručnih seminara (prijedlozi tema i konzultanata) za krajnje korisnike
- Seminare za LAG-ove bilo bi dobro organizirati što bliže registriranim LAG-ovima (uzeti u obzir broj LAG-ova na određenom području – npr., u sjedištu Krapinsko-zagorske županije za tri registrirana LAG-a)
- Potrebno je poboljšati protok informacija od samog vrha (Ministarstvo) preko lokalnih samouprava do lokalnog stanovništva. Npr. jedan novosnovani LAG je naveo kako je neinformiranost među glavnim razlozima zbog kojih je LAG osnovan tek prije dva mjeseca i što je lokalnom stanovništvu na njihovom području smisao osnivanja LAG-ova i njihova funkcija još uvijek jedna velika nepoznanica
- LAG-ovi su koncipirani kao generatori razvitka određenog ruralnog područja i animatori uključivanja stanovništva u procese prilagodbe novim standardima EU – funkcionirajući kao udruge i bez financijskih sredstava za projekte ne mogu postići dovoljnu ozbiljnost u smislu poticanja ruralnog razvoja
- Jedan LAG ističe veliku pomoć koju su pri osnivanju LAG-a pružile regionalne agencije i druge organizacije s dotičnog područja (REDEA, ČAKRA, CEDRA).

4.2. Ostale mjere

4.2.1. Mjera 201 – Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika

Provedbom ove mjere trebalo je odgovoriti na problem gubitka raznovrsnosti krajolika, staništa i vrsta uslijed prestanka poljoprivrednih aktivnosti te na problem degradacije okoliša uzrokovane neprikladnim poljoprivrednim mjerama. Odabrana su tri pilot-područja za provedbu oglednih mjera – u parkovima prirode Velebit i Lonjsko polje za mjere očuvanja travnjaka te u Zagrebačkoj županiji za sprječavanje nepovoljnih utjecaja provedbe neprikladne poljoprivredne prakse na oraničnim površinama. Mjera se trebala provesti podizanjem svijesti i znanja poljoprivrednika te dodjelom potpore onima koji bi provodili poljoprivredno-okolišne mjere na odabranim područjima. Ovo je jedina mjera IPARD-a u kojoj su, među ostalim mogućim korisnicima, bile navedene i nevladine organizacije⁷⁷.

Priprema nije bila uspješna te je ocijenjeno da mjera 201 nije spremna za akreditaciju.

4.2.2. Mjera 501 - Tehnička pomoć

Ova bi mjera trebala osigurati tehničku pomoć u provedbi svih IPARD-ovih mjera, osiguravati informiranost i publicitet, omogućiti studije, posjete, seminare i neovisne ekspertize, podupirati ocjenjivanje provedbe i rad Mreže za ruralni razvoj. Izravni korisnik pomoći je Ministarstvo poljoprivrede odnosno Upravna direkcija programa IPARD.

Priređivačima ovog Izvještaja nije poznato zašto se priprema za provedbu ove bazne mjere, koja je trebala podupirati cjelokupnu provedbu IPARD-a toliko otegnula. Očekuje se dobivanje akreditacije EK u travnju 2013.

U IPARD-u se navodi kako će i pristup LEADER, između ostalog, biti potpomognut Mjerom tehničke pomoći. Oko 30% sredstava potpore trebalo bi biti dodijeljeno provedbi podmjere 1 mjere 202⁷⁸.

Akcijski plan za tehničku pomoć usvojen je na 11. sjednici Odbora za praćenje IPARD-a u studenom 2012.

⁷⁷ Ovisno o situaciji, potpore će biti moguće dodijeliti i NVO-ima, javnim ustanovama koje upravljaju zaštićenim dijelovima prirode, županijeskim uredima za poljoprivredu i ostalim korisnicima, IPARD t. 5.2.1.4

⁷⁸ IPARD, t. 5.4.1.7.

Poglavlje 5

Uloga organizacija civilnog društva u provedbi IPARD-a

Organizacije civilnog društva (OCD) angažirane su na pitanjima razvoja ruralnih područja Hrvatske od ranih godina ovog tisućljeća. Zanimanje za pitanja ruralnog razvoja, a posebno za pristup LEADER dovelo je 2006. do osnutka Hrvatske mreže za ruralni razvoj – HMRR koja je okupila udruge koje žele doprinosti boljoj budućnosti ruralnih područja Hrvatske. Mreža danas ima 26 udruga članica koje djeluju na različitim razinama, od lokalne do nacionalne i internacionalne. Među njima su udruge koje se bave ekološkom proizvodnjom, zaštitom okoliša, ali i sakupljanjem, sušenjem i preradom ljekovitog bilja i sl., pruženjem socijalnih usluga u ruralnim područjima i drugim aktivnostima koje doprinose kvaliteti života. HMRR je član europskih mreža PREPARE i ELARD uz čiju pomoć prenosi hrvatskim dionicima informacije i iskustva vezane uz ruralni razvoj u EU.

HMRR je organizirao prvu Nacionalnu konferenciju o ruralnom razvoju 10.–11. srpnja 2006. Pokrovitelj je bilo Ministarstvo poljoprivrede. Od tada kontinuirano organizira različite skupove na regionalnoj i nacionalnoj razini. Predstavnici HMRR-a sudjelovali su u izradi Strategije ruralnog razvoja Republike Hrvatske, pozivani su na konzultacije u vezi s izradom Pravilnika o provedbi mjere LEADER, danas su zastupljeni u Odboru za praćenje provedbe IPARD-a, Savjetu za ruralni razvoj koji ima zadatak usmjeravati izradu Programa ruralnog razvoja za iduće programsko razdoblje te u Upravljačkom odboru Mreže za ruralni razvoj RH. Na poziv HMRR-a i udruga članica predstavnici Ministarstva poljoprivrede i Agencije predstavljali su izmjene programa, prijedloge pravilnika i najavljivali novosti u provedbi IPARD-a na skupovima koje su organizirali OCD-i.

HMRR i udruge članice naročito su doprinijeli promoviranju i provedbi pristupa LEADER u razdoblju prije početka provedbe IPARD-ovih mjera. Udruge su pružale treninge za formiranje LAG-ova i izradu lokalne razvojne strategije, pratile i pomagale pri izradi i provedbi projekata prvih LAG-ova koji su koristili status udruge za pribavljanje sredstava projektne potpore. HMRR kontinuirano vodi najcjelovitiji pregled LAG-ova u Hrvatskoj s osnovnim pokazateljima.

Za svoje aktivnosti na području ruralnog razvoja OCD-i nemaju pravo na financijsku potporu nadležnog ministarstva ni na sudjelovanje u korištenju potpore programa IPARD. Za provedbu aktivnosti na tom području OCD-i su koristili domaće i europske projektne sheme namijenjene prekograničnoj i međudržavnoj suradnji, održivom razvoju, rješavanju socijalnih problema i dr.

Ima li razloga za zadovoljstvo? Udruge i druge organizacije civilnog društva isključene su iz IPARD-a. Teško je razumjeti zašto je tome tako. OCD-i su prilagodljiviji od organizacija javnog sektora, brže usvajaju nova znanja i vještine, lakše dopiru do dionika u ruralnim prostorima. OCD-i nude nova zaposlenja, a civilni je sektor bio premoćno najuspješniji u korištenju sredstava europske projektne potpore. Kapaciteti javnog sektora pokazali su se nedovoljnim za provedbu IPARD-a. Taj će se nedostatak povećati u odnosu na znatno veća sredstva potpore ruralnom razvoju koja će Hrvatskoj biti na raspolaganju u razdoblju 2014.–2020.

Iz rasprava i skupova zadnjih se godina moglo zaključiti da su organizacije civilnog društva u Hrvatskoj u dobroj mjeri spremne za promjene nakon pristupanja u EU, jer već imaju razvijene suradničke mreže u Hrvatskoj, ali i na europskoj razini te su u pretpristupnom razdoblju maksimalno iskoristile europske fondove koji su im bili dostupni. Na stranicama Ureda za udruge Vlade RH⁷⁹ stoji da financijski izvještaji poka-

zuju da udruge godišnje ostvaruju više od 4,5 milijardi kuna prihoda (članarine, javne i privatne donacije, pružanje usluga, itd.) te iz godine u godinu postaju sve poželjnija opcija za zapošljavanje mladih i stručnih ljudi. Navedeno je da su u natječajima iz fondova EU udruge iskoristile sva raspoloživa sredstva i uspješno provele preko 550 projekata, ukupne vrijednosti skoro 70 milijuna EUR. Usprkos tome, OCD-i su još uvijek u nedovoljnoj mjeri priznati kao partneri u procesima donošenja odluka u Hrvatskoj. Izrađivači ovog Izvještaja koriste stoga i ovu priliku kako bi upozorili na važnost provođenja savjetovanja s organizacijama civilnog društva u ranim fazama odlučivanja u kojima mogu dati znatniji doprinos. Upozoravamo i na važnost participativnog donošenja odluka o nacionalnim stajalištima o dokumentima EU kako bi se stvorila dobra institucionalna osnova za suradnju svih društvenih snaga u definiranju kvalitetnih odgovora na europske izazove i procese od interesa za RH.

Poglavlje 6

Zaključci

Na temelju ocjena ispitanika prikupljenih za potrebe izrade ovog izvješćaja, potencijalni korisnici programa ruralnog razvoja slabo su pripremljeni i upoznati s onim što ih očekuje pri prijavi i provedbi mjera. Priprema nije bila dovoljna, treba ju ojačati i proširiti. Puno veći dio aktivnosti animiranja, pripreme i podrške u provedbi treba spustiti na razinu županija i JLS-ova.

Ispitanici su zadovoljni poboljšanjima koja uvode Ministarstvo i Agencija. Ističu vodiče za provedbu mjera, popis najčešćih pogrešaka, poboljšane procedure i obrasce, mogućnost dopune zahtjeva, smanjenje dijela neopravdanih traženja te povećanu susretljivost službenika.

Prema ocjeni korisnika, raspon prihvatljivih ulaganja u svim IPARD-ovim mjerama neopravdano je uzak. Pri određivanju kriterija prihvatljivosti nije se vodilo dovoljno računa o stvarnim potrebama i o različitim uvjetima u različitim dijelovima Hrvatske. Prema komentarima ispitanika, ta su ograničenja posebno neprikladna u odnosu na uvjete u obalnom i otočnom dijelu Hrvatske – npr. karakteristični oblik (rascjepkanost) i veličina zemljišnog posjeda, tradicionalna dispozicija gospodarskih objekata uvjetovana klimom i vrijednošću plodnog tla u kamenjaru i sl. Primjena kriterija koji nisu zasnovani na polazištima IPARD-a, već su određeni s nekom drugom svrhom (npr. kriterij turističkih područja, isključenje područja A i B) ocjenjen je neprikladnim. Želi li se smanjiti potražnja za potporom u određenom sektoru, odnosno eliminirati preveliki broj zahtjeva, trebalo bi u tu svrhu potražiti kriterij na tragu IPARD-ovih usmjerenja.

Činjenica da u tri godine provedbe nema ugovorenih projekata u šest sektora⁸⁰, nalaže analizu i reviziju relevantnih dijelova programa. Provedbena tijela ulažu napore da se otklone problemi koji sprječavaju korištenje potpore u nekim sektorima, no radi cjelovitijeg sagledavanja i pronalaženja primjerenih rješenja u te bi procese trebalo uključiti potencijalne korisnike.

Ispitanici ukazuju na nedostatak nekih sektora koji su karakteristični za hrvatsku poljoprivredu – npr. cvjećarstvo ili proizvodnja meda. U ponuđenom rasponu dozvoljenih ulaganja nedostaju i mnogi sadržaji – npr., kreativne mogućnosti za dopunu aktivnosti i dopunski prihod poljoprivrednih domaćinstava. U državama članicama EU-a česti su primjeri takvih projekata ruralnog razvoja. Sudeći po ovdje prikupljenim odgovorima, korisnici mjera 3. prioriteta također smatraju da je sadržaj mogućih ulaganja preuzak te da bi ruralne zajednice trebale imati veću ulogu u izboru aktivnosti koje bi pridonijele stvaranju boljih živinskih uvjeta u ruralnim područjima. O tome bi trebalo povesti računa pri definiranju prioriteta i mjera za novo programsko razdoblje.

Indikativan je velik interes podnositelja i potencijalnih podnositelja za prijavu na mjere 3. prioriteta u usporedbi s prilično mlakim odazivom na mjere 1. prioriteta IPARD-a koje su se prve počele provoditi i najčešće su raspisivane⁸¹. Može se pretpostaviti da dio razloga leži u razvijenijoj svijesti i upućenosti odnosno u višoj razini obrazovanosti korisnika mjera 3. prioriteta. No, ne bi trebalo zanemariti činjenicu da zanimanje dionika ruralnog razvoja obuhvaća mnogo širi raspon pitanja od onih koja su usko vezana uz poljoprivredu i ribarstvo te da bi taj okvir trebalo proširivati⁸².

Za žaljenje je što će se mjere 202 – LEADER i 501 – Tehnička pomoć početi provoditi tek na kraju razdoblja provedbe IPARD-a. Prvi LAG-ovi, registrirani u razdoblju 2009.–2011. mogli su danas biti sposobniji

80 103.6 Sektor maslinovog ulja, 301.3 Sektor toplana, 301.4 Sektor protupožarnih prosjeka s elementima šumskih cesta, 302.3 Sektor izravne prodaje, 302.7 Sektor usluga i 302.5 Sektor za proizvodnju gljiva

81 Po osam provedenih natječajima za mjere 101 i 103 prema tri natječaja za mjeru 301 i četiri za mjeru 302 u razdoblju 2010.–2012.

82 Uvid koji priređivači ovog izvješćaja imaju u dosadašnju pripremu Programa ruralnog razvoja 2014.–2020. ne potvrđuje takvo usmjerenje.

i spremniji za ulogu generatora razvoja na svom području te svoja iskustva dalje prenositi i razmjenjivati. Odgađanjem provedbe mjere LEADER negirana je jedna od osnovnih zamisli lokalnog partnerstva – djelatno zajedništvo JLS-ova koji pojedinačno ne raspolažu dovoljnim ljudskim i financijskim resursima za razvoj svoje mikroregije.

Koordinacija među upravnim tijelima koja sudjeluju u provedbi IPARD-a nezadovoljavajuća je na svim razinama i u smislu vertikalne povezanosti. Službenici različitih ureda nedovoljno poznaju IPARD, ne razumiju traženje potencijalnih korisnika, riječnik pojmova nije usuglašen, naziv i oblik u kojem se izdaju određene potvrde nisu jednoznačno riješeni itd. Neuređeni zemljišno-knjižni i katastarski podaci pokazali su se nepremostivom preprekom u mnogim slučajevima. Zamjećeni su nepoželjni preklopi potpora i poticaja, uključujući kredite, koje dodjeljuju različita upravna i provedbena tijela što zbunjuje potencijalne korisnike. Dio takvih preklapanja rješava se „u hodu“ s neizvjesnim ishodom što u svakom slučaju, čak i kod povoljnog ishoda, oštećuje prijavitelja odnosno korisnika.

Ispitanici ocjenjuju da je dio dokumentacije koji treba pribaviti u skladu s propisima drugih nadležnih ministarstava i državnih upravnih organizacija u nekim slučajevima neopravdano prezahtjevan – npr. ekološki elaborat. Dosta se primjedaba odnosi na neopravdanu sitničavost zahtjeva što bitno usporava postupak. Čine se opravdanim primjedbe na nedovoljno povjerenje među sudionicima u postupku što ima za posljedicu višestruke provjere radnji za koje su već izdana propisana odobrenja ili ovlaštenja od strane nadležnog tijela ili službe.

Internetske stranice Ministarstva i Agencije znatno su poboljšane o čemu svjedoči njihova puno bolja posjećenost i pohvale ispitanika. Šteta je što nema sumarnog pregleda poboljšanja programa, pravilnika, provedbenih procedura i prakse po izmjenama programa IPARD, odnosno kratkog pregleda / najave novih rješenja koja su prihvatljivija za korisnike.

Dijalog, informiranje i komunikacija s korisnicima, potencijalnim korisnicima i svim dionicima ruralnog razvoja nisu dovoljno razvijeni. Izostala je dvosmjerna komunikacija, izravnije uključivanje dionika u poboljšanje programa i korištenje stečenih praktičnih iskustava za pomoć novim korisnicima. Također, sudionici u anketiranju ukazuju na nedostatak informacija koje su njima bitne – rokovi do kojih će se provesti obrada prijava, novosti u povećanom rasponu ulaganja, pouzdani kalendar natječaja i dr.

OCD-i su neopravdano isključeni iz IPARD-a, premda su pokazali da mogu pridonijeti informiranju, promociji, uključivanju korisnika te pružanju izravne pomoći u provedbi programa. Otklanjanje tog nedostatka ne bi trebalo svesti samo na uključivanje LAG-ova koji su registrirani kao udruge u provedbu programa ruralnog razvoja, već otvoriti udrugama mogućost sudjelovanja u programu i korištenje programske potpore gdje god je to prikladno.

Nedovoljna jasnoća, moglo bi se reći i nedovršenost, nacionalnih politika i programa potencira teškoće u usklađivanju njihovih smjernica u operativnoj provedbi. Provedba ruralnog razvoja zapinje na neujednačenim ili neodgovarajućim usmjerenjima i mjerama s područja prostornog uređenja, zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora, uređenja imovinsko-pravnih odnosa, gospodarenja vodama i mnogim drugim.

Pitanje dostatnosti podloga i analiza koje su korištene u izradi programa IPARD nije razmatrano u ovom Izveštaju. Isto vrijedi i za pouke izvučene iz prethodnog SAPARD-a. Ipak, iz ocjena i prijedloga ispitanika može se zaključiti da je analitička osnova nepotpuna, posebice u odnosu na specifične uvjete i ograničenja

koji utječu na ruralni razvoj u pojedinim dijelovima Hrvatske. Jednako tako, čak i površnim pregledom analitičke osnove IPARD-a može se zaključiti da je ruralni prostor Hrvatske nedovoljno istražen, čak i ako se svede pod osnovnu definiciju gustoće od 150 stanovnika po četvornom kilometru što je za Hrvatsku sigurno pregruba podjela. Nedostaje prihvaćeno razlikovanje ruralnog i urbanog potvrđeno na razini Hrvatske i provedeno u svim mjerodavnim dokumentima (podaci o stanovništvu, naseljima, zaposlenosti, trendovima, ekonomskim pokazateljima itd). Pojednostavljeno rečeno: nedovoljno poznajemo svoj ruralni prostor. Taj bitni nedostatak treba nadoknađivati ubrzanim korakom.

Ocjene uspješnosti provedbe programa IPARD donijet će se tek po njegovu završetku. Otvoreno je pitanje je li IPARD u dovoljnoj mjeri izašao u susret potrebama i očekivanjima malog i srednjeg korisnika potpore odnosno poboljšao uvjete života u malim ruralnim zajednicama, ili je u većoj mjeri pogodio onima koji bi svoje potrebe riješili i bez potpore IPARD-a.

Poglavlje 7

Prijedlozi i preporuke

Ruralni razvoj u praksi odvija se na nižim razinama – županijskoj i lokalnoj. No uredi i službe na tim razinama nisu dovoljno uključeni pa čak niti upoznati s IPARD-om. To bi trebalo promijeniti.

Korisno bi bilo iznaći način da se stečena praktična iskustva korisnika i konzultanata kontinuirano razmjenjuju i raspravljaju kako bi koristila budućim korisnicima programa ruralnog razvoja. Moguće rješenje je posebni internetski portal odnosno korištenje društvene mreže uspostavljene u tu svrhu.

Nužno je povećati kapacitete pružanja usluga u vezi s provedbom programa ruralnog razvoja, od informiranja, animiranja i promocije do usmjeravanja i operativnog vodstva. OCD-i mogu bitno pridonijeti razmjeni informacija te razvoju komunikacije i međusektorskog dijaloga koji bi za cilj imao kontinuirano praćenje i poboljšavanje programa ruralnog razvoja.

Protok informacija i objavljivanje praktičnih informacija i uputa treba bitno poboljšati - uspostaviti mogućnost kontinuirane komunikacije, pružanja kratkih i jasnih odgovora na pitanja korisnika – npr., što je s PDV-om, zašto se u nekim mjerama priznaje a u drugima ne; koliko je povoljnih kredita odobreno, u kojim bankama i pod kakvim uvjetima itd.

LAG-ove treba osposobiti da počnu djelovati kao lokalna žarišta ruralnog razvoja na svom području. U kratkom preostalom razdoblju provedbe IPARD-a trebalo bi koristiti sve raspoložive kapacitete da se nadoknadi zakašnjelo aktiviranja mjera 501 i 202.:

- LAG-ovima omogućiti stjecanje potrebnih znanja i sposobnosti za obavljanje funkcije generatora lokalnog razvoja – praćenje natječaja, informiranje, odgovaranje na pitanja u vezi s lokalnim razvojem, poticanje pripreme projekata, pružanje tehničke pomoći u pripremi projekata, ocjenjivanje projektnih prijedloga, uključivanje lokalnih dionika u kreiranje i provedbu LRS itd.
- osigurati sudjelovanje / potporu udrugama i drugim dionicima koji mogu pomoći LAG-ovima u ovladavanju njihovom ulogom u skladu s iskustvima europskog LEADER-a uključujući intenziviranje suradnje i razmjene s LAG-ovima iz zemalja članica.

U „krojenje“ novih programskih mjera treba na djelotvoran način uključiti njihove potencijalne korisnike iz svih dijelova Hrvatske kako bi se izbjegle uočene slabosti IPARD programa – neopravdano izostavljeni sektori i korisnici, ponuđena ulaganja za koja nema interesa, uvjeti i kriteriji koji ne odgovaraju određenim dijelovima Hrvatske (Istra, Dalmacija, otoci). Način uključivanja dionika treba mijenjati – „čitanjem odredaba propisa na radionicama neće se postići željeni rezultati“, ocjenjuju ispitanici.

U pripremu za sljedeće programsko razdoblje treba uključiti konzultanate i korisnike koji su stekli vrijedna praktična iskustva; prikupiti i objaviti primjere dobre prakse - uspješnice ispričane jezikom korisnika, a ne jezikom propisa najbolja su promocija; na ovom području treba angažirati OCD-e koji lakše dopiru do ruralnih dionika, medije i druge profesionalne pružatelje komunikacijskih i informacijskih usluga.

Anketirani korisnici su predložili niz manjih poboljšanja koja je lako provesti, primjerice: češće raspisivati natječaje, pri planiranju kalendara natječaja uzimati u obzir realne okolnosti - sezonu radova na polju ili u građevinarstvu, završetak fiskalne godine i sl., skratiti obradu prijave, omogućiti zajedničko investiranje, odrediti obvezu usklađenosti s europskim standardima na kraju a ne na početku ulaganja, prihvaćati manje izmjene koje ne mijenjaju karakter ni cijenu ulaganja bez primjene posebnih postupaka itd.

U prikazu ocjena i komentara korisnika mjere 301 u točki 3.3 predložen je niz malih koraka kojima se može bitno poboljšati provedba procedura javne nabave po PRAG-u, što je bila jedna od krupnijih prepreka u ranijim natječajima.

I u drugim točkama 3. poglavlja korisnici mjera i konzultanti predložili su niz praktičnih poboljšanja u sadržaju mjera i provedbenim procedurama koje bi sigurno unaprijedile provedbu i pospješile odvijanje procesa, a koje ovdje nećemo ponavljati.

U koordinaciji provedbe programa s drugim nadležnim tijelima također se mogu provesti bitna jednostavna poboljšanja, npr. obučiti službenike koji izdaju ili ovjeravaju dokumente i potvrde, produljiti rok valjanosti dokumenata, ujednačiti format i naziv traženih priloga te gdje god je to prikladno prihvatiti podnošenje dokumenata i potvrda u elektroničkom obliku.

Preostaju zadaci koordinacije među ministarstvima i drugim upravnim i provedbenim organizacijama čije će postizanje zahtijevati dulje vrijeme. Tu spadaju:

- imovinsko pravni odnosi – poticati brže rješavanje, ujednačiti rješenja, razmjenjivati primjere dobre prakse
- zahtjevi zaštite okoliša – svesti na razumnu mjeru koja odgovara razmjerima planiranog ulaganja i očekivanog utjecaja na okoliša
- usuglasiti gledišta u odnosu na korištenje potpora i poticaja za istovrsna ili srodna ulaganja – treba unaprijed riješiti slučajeve poput onog s korištenjem OIE u mjeri 302 o kojem se nadležne instance dogovaraju, a potencijalni korisnici, od kojih su neki već pripremili pa i podnijeli prijave, ne znaju što im je činiti
- ulogu banaka treba pojasniti i predočiti na način razumljiv korisnicima – što je obvezno, a o čemu treba pregovarati itd.

Mišljenja smo kako bi Upravna direkcija odgovorna za provedbu programa ruralnog razvoja morala preuzeti odgovornost koordinatora svih aktivnosti te povezati i objediniti sve provedbene elemente bez obzira na područje nadležnosti. Na jednom mjestu korisnik i potencijalni korisnik trebao bi dobiti sve potrebne informacije i upute za sve praktične korake koje mora poduzeti kako bi pribavio potporu.

Što prije treba pokrenuti cjeloviti program istraživanja ruralnog područja Hrvatske na način koji će odgovarati potrebama programa ruralnog razvoja te osigurati financiranje tog programa. Provedbu treba povjeriti akademskoj zajednici, ali u nju uključiti i stručnjake praktičare koji poznaju teren i provedbu. U istraživanju trebaju sudjelovati stručnjaci različitih usmjerenja – demografi, sociolozi, politolozi i dr. Od multidisciplinarnog stručnog tima trebalo bi zatražiti ocjenu novog programa ruralnog razvoja.

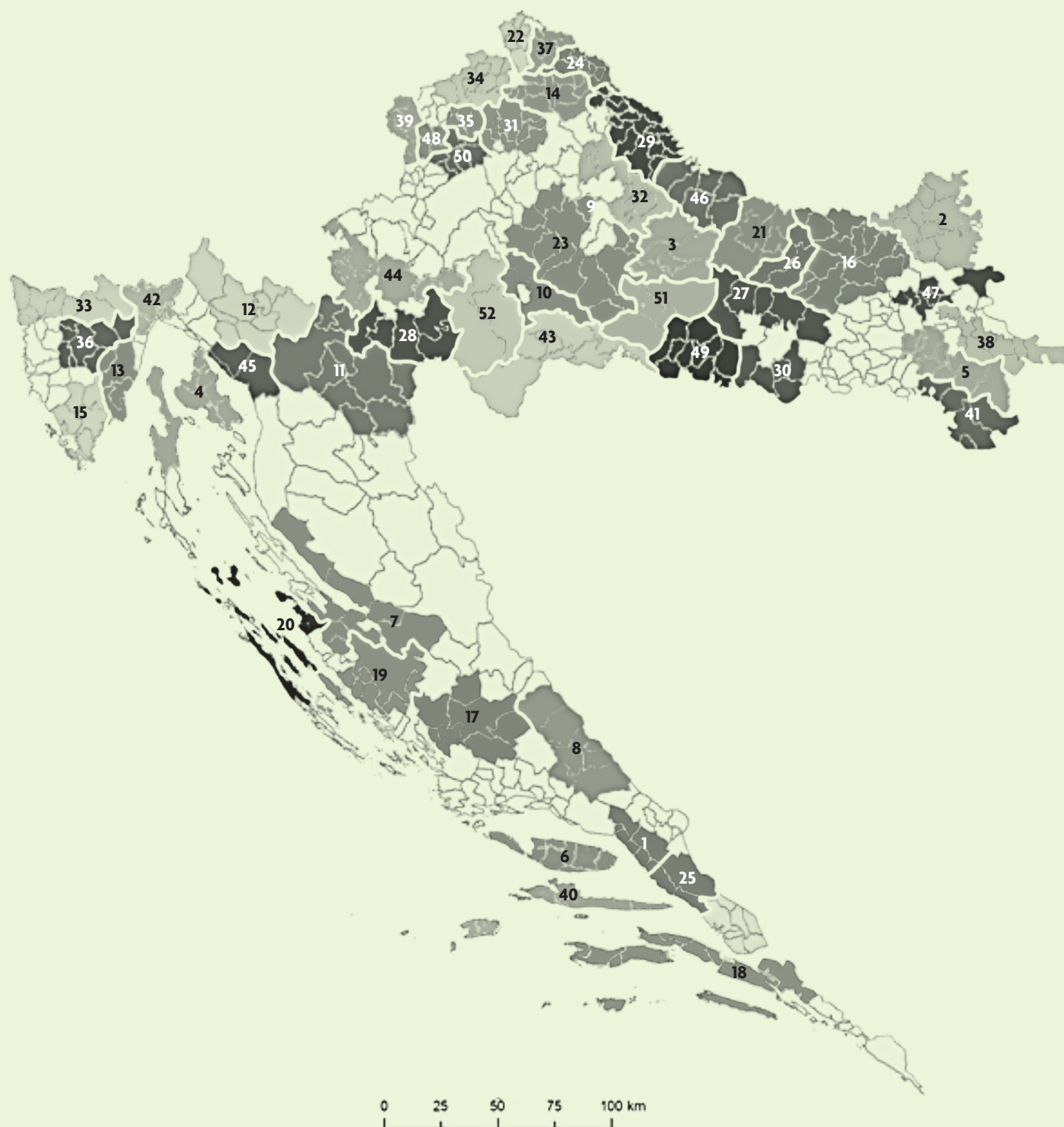
Kako bi se unaprijedio rad Odbora za praćenje provedbe programa, o bitnim pitanjima kakva su godišnji izvještaji o provedbi, prijedlog izmjena programa, prijedlozi akcijskih planova i sl., trebalo bi do sjednice Odbora prikupiti obrazložene komentare i prijedloge članova. U tom bi slučaju prijedlog Upravne direkcije upotpunjen pisanim komentarima i prijedlozima članova predstavljao bi kvalitetniju i potpuniju podlogu za raspravu na sjednicama Odbora.

Poglavlje 8

Prilozi

8.1. Hrvatski LAG-ovi

1 - Adrion	27 - Papuk-Krndija
2 - Baranja	28 - Petrova gora
3 - Bilogora-Papuk	29 - Podravina
4 - Bjeloglavi sup	30 - Posavina
5 - Bosutski niz	31 - Prizag
6 - Brač, Šolta	32 - Sjeverna Bilogora
7 - Bura	33 - Sjeverna Istra
8 - Cetinska krajina	34 - Sjeverozapad
9 - Česma	35 - Srce Zagorja
10 - Četiri rijeke	36 - Središnja Istra
11 - Frankopan	37 - Središnje Međimurje
12 - Gorski kotar	38 - Srijem
13 - Istočna Istra	39 - Sutla
14 - Izvor	40 - Škoji
15 - Južna Istra	41 - Šumanovci
16 - Karašica	42 - Terra Liburna
17 - Krka	43 - Una
18 - LAG 5	44 - Vallis Colapis
19 - Laura	45 - Vinodol
20 - Mareta	46 - Virovitički prsten
21 - Marinianis	47 - Vuka-Dunav
22 - Međimurski doli i bregi	48 - Zagorje
23 - Moslavina	49 - Zapadna Slavonija
24 - Mura-Drava	50 - Zeleni bregi
25 - Neretva	51 - Zeleni trokut
26 - Papuk	52 - Zrinska gora-Turopolje

8.2. Pregled provedbe IPARD-a 2010.–2012.

8.2.1. IPARD po natječajima i mjerama (HRK)

IPARD		Zaprimljene prijave			Odbijene prijave (odbijeni, odustali i raskinuti)			Ugovoreni projekti važeći ugovori/aneksi			Udio ugovorenih u od na zaprimljene(%)		
Natječaj	Mjera	Broj prijava	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj prijava	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore
Natječaj 1 (1) 04.01.2010. do 04.03.2010.	101	26	74.380.940,58	38.786.261,40	15	35.012.036,37	18.198.988,00	11	38.564.821,71	19.981.219,84	42,31	51,85	
	103	11	78.629.601,25	39.267.263,31	9	52.780.038,79	26.470.019,28	2	25.410.477,78	12.705.238,89	18,18	32,32	
	UKUPNO	37	153.010.541,83	78.053.524,71	24	87.792.075,16	44.669.007,28	13	63.975.299,49	32.686.458,73	35,14	41,81	
Natječaj 2 (2) 17.05.2010. do 07.06.2010.	101	8	24.344.857,29	12.678.177,04	4	15.149.707,41	7.977.597,08	4	9.148.589,67	4.625.586,10	50,00	37,58	
	103	5	35.167.938,88	17.583.969,44	0	0,00	0,00	5	32.199.567,97	16.099.783,99	100,00	91,56	
	UKUPNO	13	59.512.796,17	30.262.146,48	4	15.149.707,41	7.977.597,08	9	41.348.157,64	20.725.370,09	69,23	69,48	
Natječaj 3 (3) 1.07.2010. do 05.11.2010.	101	21	64.266.396,76	32.807.700,86	9	16.226.511,55	8.499.622,33	12	44.328.143,54	23.922.954,73	57,14	68,98	
	103	5	40.007.303,18	18.291.856,89	1	1.396.090,00	698.045,00	4	34.451.657,16	17.225.828,57	80,00	86,11	
	UKUPNO	26	104.273.699,94	51.099.557,75	10	17.622.601,55	9.197.667,33	16	78.779.800,70	41.148.783,30	61,54	75,55	
Natječaj 4 (1) 06.12.2010. do 31.01.2011.	301	67	282.203.695,26	258.584.282,86	54	217.320.173,01	199.566.391,02	7	22.161.332,42	22.161.332,42	10,45	7,85	
Natječaj 5 (1) 03.01.2011. do 31.03.2011.	302	28	24.542.065,80	12.299.896,13	10	6.534.377,31	3.334.243,66	18	17.620.761,62	8.810.317,79	64,29	71,80	
Natječaj 6 (4) 1.02.2011. do 14.03.2011.	101	27	85.706.666,21	33.197.821,57	4	30.430.361,20	4.518.119,11	23	53.084.579,89	27.563.867,31	85,19	61,94	
	103	17	111.881.487,24	55.704.743,25	5	8.087.380,57	4.042.651,30	12	102.381.864,92	51.189.484,09	70,59	91,51	
	UKUPNO	44	197.588.153,45	88.902.564,82	9	38.517.741,77	8.560.770,41	35	155.466.444,81	78.753.351,40	79,55	78,68	
Natječaj 7 (2) 16.05.2011. do 13.06.2011.	301	46	188.654.861,14	182.160.408,02	21	78.364.927,05	73.450.960,46	23	73.940.271,17	73.940.271,17	50,00	39,19	
Natječaj 8 (5) 30.05.2011. do 11.07.2011.	101	30	81.632.144,12	43.595.092,07	13	35.660.597,89	19.489.584,66	17	45.347.766,92	23.777.701,85	56,67	55,55	
	103	10	111.001.619,31	55.500.805,67	4	21.466.944,05	10.733.472,03	6	89.391.282,54	44.695.641,26	60,00	80,53	
	UKUPNO	40	192.633.763,43	99.095.897,74	17	57.127.541,94	30.223.056,69	23	134.739.049,46	68.473.343,11	57,50	69,95	
Natječaj 9 (2) 12.09.2011. do 31.10.2011.	302	28	29.326.635,35	14.841.456,39	8	7.682.276,71	4.386.433,16	20	20.735.265,65	10.367.632,80	71,43	70,70	
Natječaj 10 (6) 17.10.2011. do 28.11.2011.	101	44	155.909.291,77	79.260.567,05	16	50.454.104,47	26.348.265,55	27	91.804.271,52	48.412.969,15	61,36	58,88	
	103	17	180.191.489,41	86.705.722,45	5	12.059.693,48	6.029.846,74	12	160.092.752,75	80.046.376,37	70,59	88,85	
	UKUPNO	61	336.100.781,18	165.966.289,50	21	62.513.797,95	32.378.112,29	39	251.897.024,27	128.459.345,52	63,93	74,95	
Natječaj 11 (7) 02.01.2012. do 29.02.2012.	101	32	94.955.003,74	50.312.357,23	6	14.766.252,79	7.757.502,80	23	71.474.253,03	38.091.691,81	71,88	75,27	
	103	8	45.938.057,95	23.028.850,65	1	696.873,67	389.009,21	7	44.987.994,68	22.493.997,32	87,50	97,93	
	UKUPNO	40	140.893.061,69	73.341.207,88	7	15.463.126,46	8.146.512,01	30	116.462.247,71	60.585.689,13	75,00	82,66	
Natječaj 12 (3) 02.01.2012. do 29.02.2012.	302	35	44.089.130,74	20.373.758,27	19	20.771.422,17	9.604.627,34	16	21.411.285,25	10.705.642,62	45,71	48,56	
Natječaj 13 (3) 19.03.2012. do 30.05.2012.	301	97	314.888.644,28	314.888.644,28	10	30.745.931,52	30.745.931,52	0	0,00	0,00	0,00	0,00	
Natječaj 14 (8) 14.05.2012. do 13.07.2012.	101	45	173.704.929,00	89.419.473,31	5	18.849.547,27	9.730.219,62	1	3.477.731,20	1.912.752,16	0,00	0,00	
	103	11	91.702.469,89	45.851.234,97	1	859.319,00	429.659,50	1	7.194.763,04	3.597.381,52	0,00	0,00	
	UKUPNO	56	265.407.398,89	135.270.708,28	6	19.708.866,27	10.159.879,12	2	10.672.494,24	5.510.133,68	0,00	0,00	
Natječaj 15 (4) 20.08.2012. do 31.12.2012.	302	92	118.167.291,91	56.262.837,86	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	
SVI NATJEČAJI	101	233	754.900.229,47	380.057.450,53	72	216.549.118,95	102.519.899,15	118	357.230.157,48	188.288.742,95	50,64	47,32	
	103	84	694.519.967,11	341.934.446,63	26	97.346.339,56	48.792.703,06	49	496.110.360,84	248.053.732,01	58,33	71,43	
	301	210	785.747.200,68	755.633.335,16	89	345.247.961,60	322.580.213,02	30	96.101.603,59	96.101.603,59	14,29	12,23	
	302	183	216.125.123,80	103.777.948,65	37	34.988.076,19	17.325.304,16	54	59.767.312,52	29.883.593,21	29,51	27,65	
	SVEUKUPNO	710	2.451.292.521,06	1.581.403.180,97	224	694.131.496,30	491.218.119,39	251	1.009.209.434,43	562.327.671,76	35,35	41,17	

Odbijene prijave - obuhvaća broj i iznos odbijenih, odustalih prijava i raskinutih ugovora

Ugovoreni projekti - obuhvaća broj i iznos ugovora i iznos aneksa ugovora koji su na snazi

KUMULATIV 2010.–2012. (HRK)

Iznos potpore	Plaćeni projekti			Udio isplaćenih u odnosu na ugovorene (%)			Prijava u obradi		
	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore
51,52	11	37.450.374,18	19.406.760,85	100,00	97,11	97,13	0	0,00	0,00
32,36	2	24.288.062,09	12.144.031,04	100,00	95,58	95,58	0	0,00	0,00
41,88	13	61.738.436,27	31.550.791,89	100,00	96,50	96,53	0	0,00	0,00
36,48	4	8.956.660,18	4.529.481,86	100,00	97,90	97,92	0	0,00	0,00
91,56	3	7.915.856,97	3.957.928,48	60,00	24,58	24,58	0	0,00	0,00
68,49	7	16.872.517,15	8.487.410,34	77,78	40,81	40,95	0	0,00	0,00
72,92	9	30.376.076,73	16.698.334,85	75,00	68,53	69,80	0	0,00	0,00
94,17	3	22.880.235,08	11.440.117,54	75,00	66,41	66,41	0	0,00	0,00
80,53	12	53.256.311,81	28.138.452,39	75,00	67,60	68,38	0	0,00	0,00
8,57	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6	38.265.515,32	33.621.959,40
71,63	5	3.906.512,00	1.953.255,99	27,78	22,17	22,17	0	0,00	0,00
83,03	15	23.302.813,27	11.775.912,65	65,22	43,90	42,72	0	0,00	0,00
91,89	8	67.012.995,16	33.505.853,97	66,67	65,45	65,45	0	0,00	0,00
88,58	23	90.315.808,43	45.281.766,62	65,71	58,09	57,50	0	0,00	0,00
40,59	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	10.170.108,01	10.090.918,61
54,54	7	14.411.284,53	7.205.642,24	41,18	31,78	30,30	0	0,00	0,00
80,53	2	43.413.958,60	21.706.979,30	33,33	48,57	48,57	0	0,00	0,00
69,10	9	57.825.243,13	28.912.621,54	39,13	42,92	42,22	0	0,00	0,00
69,86	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
61,08	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1	5.838.129,05	2.919.064,53
92,32	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
77,40	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1	5.838.129,05	2.919.064,53
75,71	1	5.671.625,00	3.119.393,75	0,00	0,00	0,00	3	7.101.167,26	3.550.583,64
97,68	1	1.205.977,62	602.988,81	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
82,61	2	6.877.602,62	3.722.382,56	0,00	0,00	0,00	3	7.101.167,26	3.550.583,64
52,55	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	83	265.325.782,74	265.325.782,74
0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39	151.366.170,52	77.770.187,52
0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9	83.648.161,44	41.824.080,74
0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	48	235.014.331,96	119.594.268,26
0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	92	118.167.291,91	56.262.837,86
49,54	47	120.168.833,89	62.735.526,20	39,83	33,64	33,32	43	164.305.466,83	84.239.835,69
72,54	19	166.717.085,52	83.357.899,14	38,78	33,60	33,60	9	83.648.161,44	41.824.080,74
12,72	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	91	313.761.406,07	309.038.660,75
28,80	5	3.906.512,00	1.953.255,99	9,26	6,54	6,54	92	118.167.291,91	56.262.837,86
35,56	71	290.792.431,41	148.046.681,33	28,29	28,81	26,33	235	679.882.326,25	491.365.415,04

8.2.2. IPARD projekti po svim statusima do 31.12.2012.

IPARD		Zaprimljene prijave			Odbijeni (bez odustalih)			Odustali korisnici			Raskinuti ugovori Poništene obveze	
Natječaj	Mjera	Broj prijava	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj prijava	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja
Natječaj 1 (1) 04.01.2010. do 04.03.2010.	101	26	74.380.940,58	38.786.261,40	10	27.866.920,16	14.211.818,89				5	7.145.116,21
	103	11	78.629.601,25	39.267.263,31	9	52.780.038,79	26.470.019,28	2	24.881.236,87	12.440.618,32	0	0,00
	UKUPNO	37	153.010.541,83	78.053.524,71	17	55.765.722,08	28.241.219,85	2	24.881.236,87	12.440.618,32	5	7.145.116,21
Natječaj 2 (2) 17.05.2010. do 07.06.2010.	101	8	24.344.857,29	12.678.177,04	3	13.895.514,09	7.350.500,42				1	1.254.193,32
	103	5	35.167.938,88	17.583.969,44	0	0,00	0,00				0	0,00
	UKUPNO	13	59.512.796,17	30.262.146,48	3	13.895.514,09	7.350.500,42	0	0,00	0,00	1	1.254.193,32
Natječaj 3 (3) 1.07.2010. do 05.11.2010.	101	21	64.266.396,76	32.807.700,86	9	16.226.511,55	8.499.622,33	1	2.452.140,73	1.226.070,37	0	0,00
	103	5	40.007.303,18	18.291.856,89	1	1.396.090,00	698.045,00				0	0,00
	UKUPNO	26	104.273.699,94	51.099.557,75	9	15.170.460,82	7.971.596,96	1	2.452.140,73	1.226.070,37	0	0,00
Natječaj 4 (1) 06.12.2010. do 31.01.2011.	301	67	282.203.695,26	258.584.282,86	53	215.794.153,01	198.040.371,02	1	1.526.020,00	1.526.020,00	0	0,00
Natječaj 5 (1) 03.01.2011. do 31.03.2011.	302	28	24.542.065,80	12.299.896,13	10	6.534.377,31	3.334.243,66	0	0,00	0,00	0	0,00
Natječaj 6 (4) 1.02.2011. do 14.03.2011.	101	27	85.706.666,21	33.197.821,57	4	30.430.361,20	4.518.119,11	1	1.432.506,04	716.253,02	0	0,00
	103	17	111.881.487,24	55.704.743,25	4	3.222.712,03	1.610.317,03				1	4.864.668,54
	UKUPNO	44	197.588.153,45	88.902.564,82	7	32.220.567,19	5.412.183,12	1	1.432.506,04	716.253,02	1	4.864.668,54
Natječaj 7 (2) 16.05.2011. do 13.06.2011.	301	46	188.654.861,14	182.160.408,02	16	67.904.313,72	62.990.347,13	5	10.460.613,33	10.460.613,33	0	0,00
Natječaj 8 (5) 30.05.2011. do 11.07.2011.	101	30	81.632.144,12	43.595.092,07	12	35.457.521,41	19.388.046,42	1	1.111.089,10	611.099,01	1	203.076,48
	103	10	111.001.619,31	55.500.805,67	4	21.466.944,05	10.733.472,03				0	0,00
	UKUPNO	40	192.633.763,43	99.095.897,74	15	55.813.376,36	29.510.419,44	1	1.111.089,10	611.099,01	1	203.076,48
Natječaj 9 (2) 12.09.2011. do 31.10.2011.	302	28	29.326.635,35	14.841.456,39	7	6.558.326,71	3.824.458,16	1	1.123.950,00	561.975,00	0	0,00
Natječaj 10 (6) 17.10.2011. do 28.11.2011.	101	44	155.909.291,77	79.260.567,05	16	50.454.104,47	26.348.265,55	5	14.887.271,06	7.378.031,18	0	0,00
	103	17	180.191.489,41	86.705.722,45	5	12.059.693,48	6.029.846,74	1	2.331.541,65	1.165.770,83	0	0,00
	UKUPNO	61	336.100.781,18	165.966.289,50	15	45.294.985,24	23.834.310,28	6	17.218.812,71	8.543.802,01	0	0,00
Natječaj 11 (7) 02.01.2012. do 29.02.2012.	101	32	94.955.003,74	50.312.357,23	6	14.766.252,79	7.757.502,80	2	6.960.204,01	3.828.112,21	0	0,00
	103	8	45.938.057,95	23.028.850,65	1	696.873,67	389.009,21				0	0,00
	UKUPNO	40	140.893.061,69	73.341.207,88	5	8.502.922,45	4.318.399,80	2	6.960.204,01	3.828.112,21	0	0,00
Natječaj 12 (3) 02.01.2012. do 29.02.2012.	302	35	44.089.130,74	20.373.758,27	9	8.985.852,34	4.240.504,67	10	11.785.569,83	5.364.122,67	0	0,00
Natječaj 13 (3) 19.03.2012. do 30.05.2012.	301	97	314.888.644,28	314.888.644,28	9	31.066.825,31	31.066.825,31	5	18.496.036,23	18.496.036,23	0	0,00
Natječaj 14 (8) 14.05.2012. do 13.07.2012.	101	45	173.704.929,00	89.419.473,31	5	18.849.547,27	9.730.219,62	4	18.649.547,27	9.630.219,62	0	0,00
	103	11	91.702.469,89	45.851.234,97	1	859.319,00	429.659,50	1	859.319,00	429.659,50	0	0,00
	UKUPNO	56	265.407.398,89	135.270.708,28	1	200.000,00	100.000,00	5	19.508.866,27	10.059.879,12	0	0,00
Natječaj 15 (4) 20.08.2012. do 12.10.2012.	302	92	118.167.291,91	56.262.837,86	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
SVI NATJEČAJI	101	233	754.900.229,47	380.057.450,53	72	226.863.548,23	106.738.629,87	18	73.564.855,73	37.425.834,06	7	8.602.386,01
	103	84	694.519.967,11	341.934.446,63							1	4.864.668,54
	301	210	785.747.200,68	755.633.335,16	78	314.765.292,04	292.097.543,46	11	30.482.669,56	30.482.669,56	0	0,00
	302	183	216.125.123,80	103.777.948,65	26	22.078.556,36	11.399.206,49	11	12.909.519,83	5.926.097,67	0	0,00
	SVEUKUPNO	710	2.451.292.521,06	1.581.403.180,97	176	563.707.396,63	410.235.379,82	40	116.957.045,12	73.834.601,29	8	13.467.054,55

IPARD PROGRAM - SVI NATJEČAJI I MJERE - KUMULATIV 2010.–2012. (HRK)

Izvor/ veze	Odbijene prijave (odbijeni, odustali, raskinuti)			Važeći ugovori			Plaćeni projekti			U obradi			
	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj projekata	Iznos ulaganja	Iznos potpore	Broj prijava	Iznos ulaganja	Iznos potpore
	3.987.169,11	15	35.012.036,37	18.198.988,00	11	38.564.821,71	19.981.219,84	11	37.450.374,18	19.406.760,85	0	0,00	0,00
	0,00	9	52.780.038,79	26.470.019,28	2	25.410.477,78	12.705.238,89	2	24.288.062,09	12.144.031,04	0	0,00	0,00
	3.987.169,11	24	87.792.075,16	44.669.007,28	13	63.975.299,49	32.686.458,73	13	61.738.436,27	31.550.791,89	0	0,00	0,00
	627.096,66	4	15.149.707,41	7.977.597,08	4	9.148.589,67	4.625.586,10	4	8.956.660,18	4.529.481,86	0	0,00	0,00
	0,00	0	0,00	0,00	5	32.199.567,97	16.099.783,99	3	7.915.856,97	3.957.928,48	0	0,00	0,00
	627.096,66	4	15.149.707,41	7.977.597,08	9	41.348.157,64	20.725.370,09	7	16.872.517,15	8.487.410,34	0	0,00	0,00
	0,00	9	16.226.511,55	8.499.622,33	12	44.328.143,54	23.922.954,73	9	30.376.076,73	16.698.334,85	0	0,00	0,00
	0,00	1	1.396.090,00	698.045,00	4	34.451.657,16	17.225.828,57	3	22.880.235,08	11.440.117,54	0	0,00	0,00
	0,00	10	17.622.601,55	9.197.667,33	16	78.779.800,70	41.148.783,30	12	53.256.311,81	28.138.452,39	0	0,00	0,00
	0,00	54	217.320.173,01	199.566.391,02	7	22.161.332,42	22.161.332,42	0	0,00	0,00	6	38.265.515,32	33.621.959,40
	0,00	10	6.534.377,31	3.334.243,66	18	17.620.761,62	8.810.317,79	5	3.906.512,00	1.953.255,99	0	0,00	0,00
	0,00	4	30.430.361,20	4.518.119,11	23	53.084.579,89	27.563.867,31	15	23.302.813,27	11.775.912,65	0	0,00	0,00
	2.432.334,27	5	8.087.380,57	4.042.651,30	12	102.381.864,92	51.189.484,09	8	67.012.995,16	33.505.853,97	0	0,00	0,00
	2.432.334,27	9	38.517.741,77	8.560.770,41	35	155.466.444,81	78.753.351,40	23	90.315.808,43	45.281.766,62	0	0,00	0,00
	0,00	21	78.364.927,05	73.450.960,46	23	73.940.271,17	73.940.271,17	0	0,00	0,00	2	10.170.108,01	10.090.918,61
	101.538,24	13	35.660.597,89	19.489.584,66	17	45.347.766,92	23.777.701,85	7	14.411.284,53	7.205.642,24	0	0,00	0,00
	0,00	4	21.466.944,05	10.733.472,03	6	89.391.282,54	44.695.641,26	2	43.413.958,60	21.706.979,30	0	0,00	0,00
	101.538,24	17	57.127.541,94	30.223.056,69	23	134.739.049,46	68.473.343,11	9	57.825.243,13	28.912.621,54	0	0,00	0,00
	0,00	8	7.682.276,71	4.386.433,16	20	20.735.265,65	10.367.632,80	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
	0,00	16	50.454.104,47	26.348.265,55	27	91.804.271,52	48.412.969,15	0	0,00	0,00	1	5.838.129,05	2.919.064,53
	0,00	5	12.059.693,48	6.029.846,74	12	160.092.752,75	80.046.376,37	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
	0,00	21	62.513.797,95	32.378.112,29	39	251.897.024,27	128.459.345,52	0	0,00	0,00	1	5.838.129,05	2.919.064,53
	0,00	6	14.766.252,79	7.757.502,80	23	71.474.253,03	38.091.691,81	1	5.671.625,00	3.119.393,75	3	7.101.167,26	3.550.583,64
	0,00	1	696.873,67	389.009,21	7	44.987.994,68	22.493.997,32	1	1.205.977,62	602.988,81	0	0,00	0,00
	0,00	7	15.463.126,46	8.146.512,01	30	116.462.247,71	60.585.689,13	2	6.877.602,62	3.722.382,56	3	7.101.167,26	3.550.583,64
	0,00	19	20.771.422,17	9.604.627,34	16	21.411.285,25	10.705.642,62	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
	0,00	14	49.562.861,54	49.562.861,54	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	83	265.325.782,74	265.325.782,74
	0,00	5	18.849.547,27	9.730.219,62	1	3.477.731,20	1.912.752,16	0	0,00	0,00	39	151.366.170,52	77.770.187,52
	0,00	1	859.319,00	429.659,50	1	7.194.763,04	3.597.381,52	0	0,00	0,00	9	83.648.161,44	41.824.080,74
	0,00	6	19.708.866,27	10.159.879,12	2	10.672.494,24	5.510.133,68	0	0,00	0,00	48	235.014.331,96	119.594.268,26
	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	92	118.167.291,91	56.262.837,86
	4.715.804,01	72	216.549.118,95	102.519.899,15	118	357.230.157,48	188.288.742,95	47	120.168.833,89	62.735.526,20	43	164.305.466,83	84.239.835,69
	2.432.334,27	26	97.346.339,56	48.792.703,06	49	496.110.360,84	248.053.732,01	19	166.717.085,52	83.357.899,14	9	83.648.161,44	41.824.080,74
	0,00	89	345.247.961,60	322.580.213,02	30	96.101.603,59	96.101.603,59	0	0,00	0,00	91	313.761.406,07	309.038.660,75
	0,00	37	34.988.076,19	17.325.304,16	54	59.767.312,52	29.883.593,21	5	3.906.512,00	1.953.255,99	92	118.167.291,91	56.262.837,86
	7.148.138,28	224	694.131.496,30	491.218.119,39	251	1.009.209.434,43	562.327.671,76	71	290.792.431,41	148.046.681,33	235	679.882.326,25	491.365.415,04

8.2.3. IPARD - Pregled realizacije u odnosu na planirana sredstva po mjerama (HRK)

UGOVORENI I ISPLAĆENI PROJEKTI U HRK - KUMULATIV 2010.–2012.

Mjere	V IPARD IZMJENE			UDIO UGOVORENIH SREDSTVA %
	Planirana sredstva iz IPARD programa (2007.–2012. (ukupna potpora) (HRK)*	Broj ugovorenih projekata	Iznos ugovorenih sredstava (ukupna potpora) (HRK)	
	1	2	3	4=3/1
Mjera 101. Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice	413.674.231,95	118	188.288.742,95	45,52
Mjera 103. Ulaganje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice	410.894.374,80	49	248.053.732,01	60,37
Mjera 301. Pобољшanje i razvoj ruralne infrastrukture	303.385.311,75	30	96.101.603,59	31,68
Mjera 302. Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	101.128.437,25	54	29.883.593,21	29,55
SVEUKUPNO	1.229.082.355,75	251	562.327.671,76	45,75

* (1 €=7,55 za IPARD Plan)

Broj isplaćenih projekata	Iznos isplaćenih sredstava (ukupna potpora) (HRK)	UDIO ISPLAĆENIH SREDSTVA %
5	6	7=6/1
47	62.735.526,20	15,17
19	83.357.899,14	20,29
0	0,00	0,00
5	1.953.255,99	1,93
71	148.046.681,33	12,05

8.2.4. IPARD - Pregled realizacije u odnosu na planirana sredstva po mjerama (EUR)

UGOVORENI I ISPLAĆENI PROJEKTI U EUR - KUMULATIV 2010.–2012.

Mjere	V IPARD IZMJENE			UDIO UGOVORENIH SREDSTVA %
	Planirana sredstva iz IPARD programa (2007.–2012.) (ukupna potpora) (EUR)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ugovorenih sredstava (ukupna potpora) (EUR)	
	1	2	3	4=3/1
Mjera 101. Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice	54.791.289,00	118	25.290.053,64	46,16
Mjera 103. Ulaganje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice	54.423.096,00	49	33.232.114,86	61,06
Mjera 301. Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	40.183.485,00	30	12.789.154,09	31,83
Mjera 302. Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	13.394.495,00	54	3.980.548,53	29,72
SVEUKUPNO	162.792.365,00	251	75.291.871,12	46,25

* (1 €=7,55 za IPARD Plan)

Broj isplaćenih projekata	Iznos isplaćenih sredstava (ukupna potpora) (EUR)	UDIO ISPLAĆENIH SREDSTVA %
5	6	7=6/1
47	8.361.212,65	15,26
19	11.076.668,05	20,35
0	0,00	0,00
5	259.301,22	1,94
71	19.697.181,92	12,10

8.2.5. Ugovoreni projekti po mjerama i sektorima

KUMULATIV 2010.–2012.

Šifra Mjere/ Sektora	Naziv sektora	UGOVORENI PROJEKTI			
		Broj ugovorenih	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
101.1	Sektor mljekarstva	17	59.709.437,11	30.553.533,99	22.915.150,48
101.2	Sektor govdarstva	4	17.153.594,68	8.811.474,89	6.608.606,17
101.3	Sektor svinjogojstva	11	50.758.118,07	27.291.345,39	20.468.509,03
101.4	Sektor peradarstva	7	24.511.093,30	13.295.028,29	9.971.271,22
101.2 do 101.4	MESO	22	92.422.806,05	49.397.848,57	37.048.386,42
101.5	Sektor jaja	6	40.934.811,33	22.001.788,58	16.501.341,43
101.6	Sektor voća i povrća	67	146.191.293,57	77.110.880,85	57.833.160,49
101.7	Sektor žitarica i uljarica	6	17.971.809,42	9.224.690,96	6.918.518,22
101	Nerazvrstani u sektor M101	0	0,00	0,00	0,00
UKUPNO M 101		118	357.230.157,48	188.288.742,95	141.216.557,04
103.1	Sektor mlijeka i mljekarstva	4	80.166.651,98	40.083.325,99	30.062.494,49
103.2	Sektor mesa	10	121.780.488,74	60.889.585,99	45.667.189,49
103.3	Sektor ribarstva	13	152.696.892,68	76.348.446,34	57.261.334,75
103.4	Sektor prerade voća i povrća	16	129.627.026,24	64.812.723,10	48.609.542,29
103.5	Sektor vinarstva	6	11.839.301,20	5.919.650,59	4.439.737,94
103.6	Sektor maslinovog ulja	0	0,00	0,00	0,00
103	Nerazvrstani u sektor M103	0	0,00	0,00	0,00
UKUPNO M 103		49	496.110.360,84	248.053.732,01	186.040.298,96
301.1	Sektor sustava kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda	17	75.619.243,47	75.619.243,47	56.714.432,56
301.2	Sektor lokalnih nerazvrstanih cesta	13	20.482.360,12	20.482.360,12	15.361.770,06
301.3	Sektor toplana	0	0,00	0,00	0,00
301.4	Sektor protupožarnih prosjeka s elementima šumskih cesta	0	0,00	0,00	0,00
301	Nerazvrstani u sektor M301	0	0,00	0,00	0,00
UKUPNO M 301		30	96.101.603,59	96.101.603,59	72.076.202,62
302.1	Sektor ruralnog turizma	46	48.569.865,79	24.284.869,86	18.213.652,36
302.2	Sektor tradicijskih obrta	3	2.365.556,61	1.182.778,30	887.083,73
302.3	Sektor izravne prodaje	0	0,00	0,00	0,00
302.7	Sektor usluga	0	0,00	0,00	0,00
302.8	Sektor prerade na poljoprivrednim gospodarstvima	3	2.576.905,12	1.288.452,55	966.339,40
302.5	Sektor za proizvodnju glijiva	0	0,00	0,00	0,00
302.4	Sektor slatkovodnog ribarstva	1	1.137.270,00	568.635,00	426.476,25
302.6	Sektor obnovljivih izvora energije	1	5.117.715,00	2.558.857,50	1.919.143,12
302	Nerazvrstani u sektor M302	0	0,00	0,00	0,00
UKUPNO M 302		54	59.767.312,52	29.883.593,21	22.412.694,86
SVEUKUPNO		251	1.009.209.434,43	562.327.671,76	421.745.753,48

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

8.2.6. IPARD - Ukupni pregled svih zaprimljenih, ugovorenih i isplaćenih projekata po mjerama i županijama

KUMULATIV 2010.–2012.

Red. br.	Županija	Mjera	ZAPRIMLJENI				UGOVORENI			
			Broj zaprimljenih prijava	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
1	Zagrebačka	101	26	88.482.235,19	34.806.792,57	26.105.094,43	11	22.975.781,46	12.212.799,45	9.159.599,58
		103	13	68.207.101,54	34.102.873,87	25.577.155,40	5	28.526.172,28	14.262.427,77	10.696.820,82
		301	12	56.918.984,72	56.296.779,22	42.222.584,42	0	0,00	0,00	0,00
		302	15	18.869.433,82	9.355.913,92	7.016.935,44	4	4.287.486,39	2.143.743,19	1.607.807,39
		UKUPNO	66	232.477.755,27	134.562.359,58	100.921.769,69	20	55.789.440,13	28.618.970,41	21.464.227,79
2	Krapinsko-zagorska	101	2	15.343.209,52	8.402.690,65	6.302.017,99	1	590.490,35	295.245,17	221.433,87
		103	4	1.999.370,15	998.895,07	749.171,30	2	726.007,83	362.213,91	271.660,43
		301	9	17.772.221,42	17.434.848,27	13.076.136,20	0	0,00	0,00	0,00
		302	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	15	35.114.801,09	26.836.433,99	20.127.325,49	3	1.316.498,18	657.459,08	493.094,30
3	Sisačko-moslavačka	101	19	97.402.227,62	48.478.689,27	36.359.016,95	12	59.175.438,81	31.856.280,81	23.892.210,58
		103	2	1.868.208,67	974.676,71	731.007,53	0	0,00	0,00	0,00
		301	7	22.579.496,56	22.579.496,56	16.934.622,42	0	0,00	0,00	0,00
		302	4	3.380.078,69	1.651.910,55	1.238.932,91	3	2.538.427,07	1.269.213,53	951.910,14
		UKUPNO	32	125.230.011,54	73.684.773,09	55.263.579,82	15	61.713.865,88	33.125.494,34	24.844.120,72
4	Karlovačka	101	26	58.212.957,02	30.654.908,15	22.991.181,11	9	13.210.293,42	7.547.067,40	5.660.300,53
		103	2	27.415.668,54	13.707.834,57	10.280.875,93	0	0,00	0,00	0,00
		301	8	34.419.459,32	34.419.459,32	25.814.594,49	1	4.904.462,65	4.904.462,65	3.678.346,99
		302	6	6.168.242,02	3.084.121,01	2.313.090,76	4	4.484.665,70	2.242.332,85	1.681.749,64
		UKUPNO	42	126.216.326,90	81.866.323,05	61.399.742,29	14	22.599.421,77	14.693.862,90	11.020.397,16
5	Varaždinska	101	18	60.764.990,67	30.822.840,27	23.117.130,20	11	41.901.633,63	22.447.336,49	16.835.502,34
		103	1	103.899,30	50.910,66	38.183,00	0	0,00	0,00	0,00
		301	16	48.049.543,30	41.293.697,88	30.970.273,41	2	3.328.145,35	3.328.145,35	2.496.109,01
		302	10	17.346.960,89	8.654.794,82	6.491.096,12	2	1.241.606,61	620.803,30	465.602,48
		UKUPNO	45	126.265.394,16	80.822.243,63	60.616.682,72	15	46.471.385,59	26.396.285,14	19.797.213,83
6	Koprivničko-križevačka	101	13	31.832.826,29	17.904.734,21	13.428.550,66	7	21.826.584,97	11.144.406,48	8.358.304,85
		103	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		301	7	19.660.552,71	19.660.552,71	14.745.414,53	1	642.825,00	642.825,00	482.118,75
		302	7	9.622.329,84	4.810.817,28	3.608.112,96	1	1.113.750,00	556.875,00	417.656,25
		UKUPNO	27	61.115.708,84	42.376.104,20	31.782.078,15	9	23.583.159,97	12.344.106,48	9.258.079,85
7	Bjelovarsko-bilogorska	101	11	41.974.313,41	21.272.301,70	15.954.226,28	5	25.101.097,04	12.960.148,89	9.720.111,67
		103	3	28.679.753,60	14.212.339,60	10.659.254,70	3	28.396.691,19	14.198.345,59	10.648.759,19
		301	8	34.469.711,18	31.190.998,10	23.393.248,58	0	0,00	0,00	0,00
		302	2	7.641.063,58	3.820.531,79	2.865.398,84	1	5.117.715,00	2.558.857,50	1.919.143,12
		UKUPNO	24	112.764.841,77	70.496.171,19	52.872.128,39	9	58.615.503,23	29.717.351,98	22.288.013,98

ISPLAĆENI			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
4	11.631.100,54	6.162.391,95	4.621.793,96
2	12.213.118,00	6.105.915,40	4.579.436,55
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
6	23.844.218,54	12.268.307,35	9.201.230,51
1	588.203,64	294.101,82	220.576,37
1	410.035,83	205.017,91	153.763,43
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
2	998.239,47	499.119,73	374.339,80
2	5.541.500,12	2.770.750,05	2.078.062,54
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
2	5.541.500,12	2.770.750,05	2.078.062,54
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
1	1.001.026,20	500.513,10	375.384,83
1	1.001.026,20	500.513,10	375.384,83
6	21.537.614,16	11.632.668,46	8.724.501,34
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
1	216.974,40	108.487,20	81.365,40
7	21.754.588,56	11.741.155,66	8.805.866,74
2	4.296.342,19	2.362.988,20	1.772.241,16
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
1	1.074.848,70	537.424,35	403.068,26
3	5.371.190,89	2.900.412,55	2.175.309,42
4	19.357.158,88	9.848.999,09	7.386.749,31
1	20.898.986,81	10.449.493,40	7.837.120,05
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
5	40.256.145,69	20.298.492,49	15.223.869,36

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

Nastavak tablice 8.2.6 IPARD - Ukupni pregled po županijama

Red. br.	Županija	Mjera	ZAPRIMLJENI				UGOVORENI			
			Broj zaprimljenih prijava	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
8	Primorsko-goranska	101	3	1.699.392,44	970.971,54	728.228,66	0	0,00	0,00	0,00
		103	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		301	26	95.232.350,80	87.554.441,71	65.665.831,28	2	7.803.841,43	7.803.841,43	5.852.881,07
		302	11	10.640.083,91	5.295.677,52	3.971.758,14	3	2.857.212,44	1.428.606,22	1.071.454,66
		UKUPNO	40	107.571.827,15	93.821.090,77	70.365.818,08	5	10.661.053,87	9.232.447,65	6.924.335,73
9	Ličko-senjska	101	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		103	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		301	3	16.722.895,21	16.722.895,21	12.542.171,41	1	6.536.586,72	6.536.586,72	4.902.440,04
		302	3	3.341.250,00	1.670.625,00	1.252.968,75	3	3.341.250,00	1.670.625,00	1.252.968,75
		UKUPNO	6	20.064.145,21	18.393.520,21	13.795.140,16	4	9.877.836,72	8.207.211,72	6.155.408,79
10	Virovitičko-podravska	101	7	15.978.731,17	8.196.829,65	6.147.622,24	5	12.885.959,12	6.598.729,35	4.949.047,02
		103	7	47.609.404,68	20.639.351,25	15.479.513,44	4	32.171.083,16	16.085.541,57	12.064.156,17
		301	1	5.819.664,15	5.819.664,15	4.364.748,11	0	0,00	0,00	0,00
		302	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	15	69.407.800,00	34.655.845,05	25.991.883,79	9	45.057.042,28	22.684.270,92	17.013.203,19
11	Požeško-slavonska	101	7	40.369.232,55	19.824.842,28	14.868.631,71	2	13.025.321,83	6.512.660,91	4.884.495,68
		103	2	22.583.670,21	11.291.835,11	8.468.876,33	2	22.576.357,21	11.288.178,60	8.466.133,95
		301	10	46.594.331,14	46.594.331,14	34.945.748,36	2	8.604.332,61	8.604.332,61	6.453.249,46
		302	2	3.984.293,75	1.992.146,87	1.494.110,15	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	21	113.531.527,65	79.703.155,40	59.777.366,55	6	44.206.011,65	26.405.172,12	19.803.879,09
12	Brodsko-posavska	101	15	65.626.692,43	33.854.087,35	25.390.565,51	9	33.649.843,02	17.725.164,63	13.293.873,48
		103	2	27.574.117,16	13.787.058,58	10.340.293,94	2	26.942.365,59	13.471.182,79	10.103.387,09
		301	3	9.318.291,77	7.721.857,77	5.791.393,33	0	0,00	0,00	0,00
		302	2	1.329.925,00	664.962,50	498.721,88	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	22	103.849.026,36	56.027.966,20	42.020.974,65	11	60.592.208,61	31.196.347,42	23.397.260,57
13	Zadarska	101	4	12.052.882,55	6.430.521,79	4.822.891,34	2	5.385.458,94	2.881.217,62	2.160.913,21
		103	8	84.329.019,82	40.452.715,11	30.339.536,33	5	45.661.613,58	22.830.806,79	17.123.105,09
		301	11	58.027.676,17	57.709.142,53	43.281.856,90	3	15.331.251,12	15.331.251,12	11.498.438,33
		302	4	3.580.460,31	1.790.230,16	1.342.672,62	2	1.974.557,43	987.278,71	740.459,02
		UKUPNO	27	157.990.038,85	106.382.609,59	79.786.957,19	12	68.352.881,07	42.030.554,24	31.522.915,65
14	Osječko-baranjska	101	40	116.987.226,18	61.170.715,84	45.878.036,88	20	53.694.734,41	28.072.261,94	21.054.196,41
		103	11	105.664.804,77	52.626.976,50	39.470.232,38	7	76.509.532,62	38.254.766,30	28.691.074,72
		301	20	56.813.623,01	55.053.761,22	41.290.320,92	5	15.287.988,06	15.287.988,06	11.465.991,03
		302	5	3.209.137,11	1.604.568,55	1.203.426,41	1	843.433,25	421.716,62	316.287,46
		UKUPNO	76	282.674.791,07	170.456.022,11	127.842.016,58	33	146.335.688,34	82.036.732,92	61.527.549,62

ISPLAĆENI			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
3	7.228.629,21	3.614.314,60	2.710.735,95
1	3.799.808,04	1.899.904,02	1.424.928,02
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
4	11.028.437,25	5.514.218,62	4.135.663,97
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0	0	0
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
3	10.358.169,07	5.696.992,99	4.272.744,74
1	12.189.570,09	6.094.785,04	4.571.088,78
0	0	0	0
0	0,00	0,00	0,00
4	22.547.739,16	11.791.778,03	8.843.833,52
0	0,00	0,00	0,00
2	25.170.633,56	12.585.316,78	9.438.987,59
0	0,00	0,00	0,00
1	957.932,71	478.966,35	359.224,76
3	26.128.566,27	13.064.283,13	9.798.212,35
8	16.342.517,78	8.171.258,88	6.128.444,16
2	3.174.882,26	1.587.441,13	1.190.580,85
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
10	19.517.400,04	9.758.700,01	7.319.025,01

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u
svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

Nastavak tablice 8.2.6 IPARD - Ukupni pregled po županijama

Red. br.	Županija	Mjera	ZAPRIMLJENI				UGOVORENI			
			Broj zaprimljenih prijava	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
15	Šibensko-kninska	101	1	129.791,00	64.895,50	48.671,63	0	0,00	0,00	0,00
		103	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		301	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		302	3	1.531.806,18	765.903,08	574.427,31	1	776.806,50	388.403,25	291.302,44
		UKUPNO	4	1.661.597,18	830.798,58	623.098,94	1	776.806,50	388.403,25	291.302,44
16	Vukovarsko-srijemska	101	12	38.422.755,80	20.187.411,27	15.140.558,45	7	20.229.441,99	10.622.457,31	7.966.842,97
		103	2	13.646.866,36	6.823.433,18	5.117.574,89	2	13.641.853,08	6.820.926,54	5.115.694,90
		301	11	38.417.961,46	38.417.961,46	28.813.471,10	2	7.803.233,44	7.803.233,44	5.852.425,07
		302	4	1.387.916,49	693.958,25	520.468,69	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	29	91.875.500,11	66.122.764,16	49.592.073,12	11	41.674.528,51	25.246.617,29	18.934.962,94
17	Splitsko-dalmatinska	101	4	13.506.360,28	7.542.507,17	5.656.880,38	2	5.465.740,91	3.279.444,55	2.459.583,41
		103	7	83.348.405,48	41.754.202,74	31.315.652,06	5	80.787.827,90	40.393.913,95	30.295.435,46
		301	9	32.588.145,12	32.588.145,12	24.441.108,84	1	3.118.281,06	3.118.281,06	2.338.710,79
		302	5	5.116.812,42	2.558.406,21	1.918.804,66	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	25	134.559.723,30	84.443.261,24	63.332.445,93	8	89.371.849,87	46.791.639,56	35.093.729,66
18	Istarska	101	7	21.817.039,31	11.962.572,58	8.971.929,44	2	7.966.223,47	3.983.111,73	2.987.333,80
		103	11	119.855.656,56	59.694.333,53	44.770.750,15	7	99.562.717,60	49.781.358,80	37.336.019,10
		301	40	130.637.026,09	129.469.099,37	97.101.824,53	7	10.929.918,34	10.929.918,34	8.197.438,73
		302	96	114.491.093,79	53.121.263,14	39.840.947,36	28	30.076.652,13	15.038.263,04	11.278.697,26
		UKUPNO	154	386.800.815,75	254.247.268,62	190.685.451,47	44	148.535.511,54	79.732.651,91	59.799.488,89
19	Dubrovačko-neretvanska	101	2	7.741.761,03	3.916.787,57	2.937.590,68	2	7.699.711,05	3.893.660,08	2.920.245,06
		103	3	4.096.888,67	2.048.444,34	1.536.333,26	1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61
		301	7	42.928.692,55	40.891.399,42	30.668.549,57	3	11.810.737,81	11.810.737,81	8.858.053,35
		302	1	1.128.300,00	564.150,00	423.112,50	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	13	55.895.642,25	47.420.781,33	35.565.586,00	6	20.716.426,48	16.307.386,70	12.230.540,02
20	Međimurska	101	15	24.545.634,01	12.587.365,67	9.440.524,25	11	12.446.403,06	6.256.750,14	4.692.562,58
		103	4	38.882.920,73	19.441.460,37	14.581.095,28	2	20.922.515,02	10.461.257,51	7.845.943,13
		301	2	18.776.574,00	14.214.804,00	10.661.103,00	0	0,00	0,00	0,00
		302	2	2.232.000,00	1.116.000,00	837.000,00	1	1.113.750,00	556.875,00	417.656,25
		UKUPNO	23	84.437.128,74	47.359.630,04	35.519.722,53	14	34.482.668,08	17.274.882,65	12.956.161,96
21	Grad Zagreb	101	1	2.009.971,00	1.004.985,50	753.739,13	0	0,00	0,00	0,00
		103	2	18.654.210,87	9.327.105,44	6.995.329,08	2	18.479.646,16	9.239.823,08	6.929.867,30
		301	1	1.123.936,00	561.968,00	421.476,00	0	0,00	0,00	0,00
		302	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	4	21.788.117,87	10.894.058,94	8.170.544,21	2	18.479.646,16	9.239.823,08	6.929.867,30
SVEUKUPNO ŽUPANIJE		101	233	754.900.229,47	380.057.450,53	285.043.087,90	118	357.230.157,48	188.288.742,95	141.216.557,04
		103	84	694.519.967,11	341.934.446,63	256.450.834,97	49	496.110.360,84	248.053.732,01	186.040.298,96
		301	211	786.871.136,68	756.195.303,16	567.146.477,37	30	96.101.603,59	96.101.603,59	72.076.202,62
		302	182	215.001.187,80	103.215.980,65	77.411.985,49	54	59.767.312,52	29.883.593,21	22.412.694,86
		SVEUKUPNO	710	2.451.292.521,06	1.581.403.180,97	1.186.052.385,73	251	1.009.209.434,43	562.327.671,76	421.745.753,48

ISPLAĆENI			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
4	9.617.119,89	4.874.522,68	3.655.892,01
1	6.444.536,26	3.222.268,13	2.416.701,10
0	0	0	0
0	0,00	0,00	0,00
5	16.061.656,15	8.096.790,81	6.072.593,11
1	4.377.997,20	2.626.798,32	1.970.098,74
3	47.144.492,82	23.572.246,41	17.679.184,81
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
4	51.522.490,02	26.199.044,73	19.649.283,55
0	0,00	0,00	0,00
3	27.409.709,75	13.704.854,87	10.278.641,15
0	0,00	0,00	0,00
1	655.729,99	327.864,99	245.898,74
4	28.065.439,74	14.032.719,86	10.524.539,89
0	0,00	0,00	0,00
1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61
9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35
0	0,00	0,00	0,00
1	6.655.334,48	3.327.667,24	2.495.750,43
0	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00
1	6.655.334,48	3.327.667,24	2.495.750,43
47	120.168.833,89	62.735.526,20	47.051.644,63
19	166.717.085,52	83.357.899,14	62.518.424,37
0	0,00	0,00	0,00
5	3.906.512,00	1.953.255,99	1.464.941,99
71	290.792.431,41	148.046.681,33	111.035.010,99

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

8.2.7. IPARD - Ugovoreni i isplaćeni projekti po županijama i mjerama

KUMULATIV 2010.–2012.

Red. br.	Županija	Mjera	UGOVORENI				UDIO PO ŽUPANIJU (%)			
			Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
1	Zagrebačka	101	11	22.975.781,46	12.212.799,45	9.159.599,58	9,32	6,43	6,49	6,49
		103	5	28.526.172,28	14.262.427,77	10.696.820,82	10,00	5,74	5,73	5,73
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302	4	4.287.486,39	2.143.743,19	1.607.807,39	7,55	7,31	7,31	7,31
		UKUPNO	20	55.789.440,13	28.618.970,41	21.464.227,79	7,97	5,53	5,09	5,09
2	Krapinsko-zagorska	101	1	590.490,35	295.245,17	221.433,87	0,85	0,17	0,16	0,16
		103	2	726.007,83	362.213,91	271.660,43	4,00	0,15	0,15	0,15
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	3	1.316.498,18	657.459,08	493.094,30	1,20	0,13	0,12	0,12
3	Sisačko-moslavačka	101	12	59.175.438,81	31.856.280,81	23.892.210,58	10,17	16,57	16,92	16,92
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302	3	2.538.427,07	1.269.213,53	951.910,14	5,66	4,33	4,33	4,33
		UKUPNO	15	61.713.865,88	33.125.494,34	24.844.120,72	5,98	6,12	5,89	5,89
4	Karlovačka	101	9	13.210.293,42	7.547.067,40	5.660.300,53	7,63	3,70	4,01	4,01
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301	1	4.904.462,65	4.904.462,65	3.678.346,99	3,33	5,08	5,11	5,11
		302	4	4.484.665,70	2.242.332,85	1.681.749,64	7,55	7,65	7,65	7,65
		UKUPNO	14	22.599.421,77	14.693.862,90	11.020.397,16	5,58	2,24	2,61	2,61
5	Varaždinska	101	11	41.901.633,63	22.447.336,49	16.835.502,34	9,32	11,73	11,92	11,92
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301	2	3.328.145,35	3.328.145,35	2.496.109,01	6,67	3,45	3,47	3,47
		302	2	1.241.606,61	620.803,30	465.602,48	3,77	2,12	2,12	2,12
		UKUPNO	15	46.471.385,59	26.396.285,14	19.797.213,83	5,98	4,60	4,69	4,69
6	Koprivničko-križevačka	101	7	21.826.584,97	11.144.406,48	8.358.304,85	5,93	6,11	5,92	5,92
		103	1	642.825,00	642.825,00	482.118,75	2,00	0,13	0,26	0,26
		301	1	1.113.750,00	556.875,00	417.656,25	3,33	1,15	0,58	0,58
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	9	23.583.159,97	12.344.106,48	9.258.079,85	3,59	2,34	2,20	2,20
7	Bjelovarsko-bilogorska	101	5	25.101.097,04	12.960.148,89	9.720.111,67	4,24	7,03	6,88	6,88
		103	3	28.396.691,19	14.198.345,59	10.648.759,19	6,00	5,72	5,71	5,71
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302	1	5.117.715,00	2.558.857,50	1.919.143,12	1,89	8,73	8,73	8,73
		UKUPNO	9	58.615.503,23	29.717.351,98	22.288.013,98	3,59	5,81	5,28	5,28

ISPLAĆENI				UDIO PO ŽUPANIJI (%)			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
4	11.631.100,54	6.162.391,95	4.621.793,96	8,51	9,68	9,82	9,82
2	12.213.118,00	6.105.915,40	4.579.436,55	10,53	7,33	7,32	7,32
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	23.844.218,54	12.268.307,35	9.201.230,51	8,45	8,20	8,29	8,29
1	588.203,64	294.101,82	220.576,37	2,13	0,49	0,47	0,47
1	410.035,83	205.017,91	153.763,43	5,26	0,25	0,25	0,25
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	998.239,47	499.119,73	374.339,80	2,82	0,34	0,34	0,34
2	5.541.500,12	2.770.750,05	2.078.062,54	4,26	4,61	4,42	4,42
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	5.541.500,12	2.770.750,05	2.078.062,54	2,82	1,91	1,87	1,87
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1	1.001.026,20	500.513,10	375.384,83	25,00	35,35	35,35	35,35
1	1.001.026,20	500.513,10	375.384,83	1,41	0,34	0,34	0,34
6	21.537.614,16	11.632.668,46	8.724.501,34	12,77	17,92	18,54	18,54
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1	216.974,40	108.487,20	81.365,40	25,00	7,66	7,66	7,66
7	21.754.588,56	11.741.155,66	8.805.866,74	9,86	7,48	7,93	7,93
2	4.296.342,19	2.362.988,20	1.772.241,16	4,26	3,58	3,77	3,77
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	5,26	0,64	0,64	0,64
1	1.074.848,70	537.424,35	403.068,26	0,00	0,00	0,00	0,00
3	5.371.190,89	2.900.412,55	2.175.309,42	4,23	1,85	1,96	1,96
4	19.357.158,88	9.848.999,09	7.386.749,31	8,51	16,11	15,70	15,70
1	20.898.986,81	10.449.493,40	7.837.120,05	5,26	12,54	12,54	12,54
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	40.256.145,69	20.298.492,49	15.223.869,36	7,04	13,84	13,71	13,71

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

Nastavak tablice 8.2.7 IPARD - Ugovoreni i isplaćeni projekti po županijama i mjerama

Red. br.	Županija	Mjera	ZAPRIMLJENI				UGOVORENI			
			Broj zaprimljenih prijava	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
8	Primorsko-goranska	101					0,00	0,00	0,00	0,00
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301	2	7.803.841,43	7.803.841,43	5.852.881,07	6,67	8,08	8,13	8,13
		302	3	2.857.212,44	1.428.606,22	1.071.454,66	5,66	4,87	4,87	4,87
		UKUPNO	5	10.661.053,87	9.232.447,65	6.924.335,73	1,99	1,06	1,64	1,64
9	Ličko-senjska	101					0,00	0,00	0,00	0,00
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301	1	6.536.586,72	6.536.586,72	4.902.440,04	3,33	6,77	6,81	6,81
		302	3	3.341.250,00	1.670.625,00	1.252.968,75	5,66	5,70	5,70	5,70
		UKUPNO	4	9.877.836,72	8.207.211,72	6.155.408,79	1,59	0,98	1,46	1,46
10	Virovitičko-podravska	101	5	12.885.959,12	6.598.729,35	4.949.047,02	4,24	3,61	3,50	3,50
		103	4	32.171.083,16	16.085.541,57	12.064.156,17	8,00	6,48	6,47	6,47
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	9	45.057.042,28	22.684.270,92	17.013.203,19	3,59	4,46	4,03	4,03
11	Požeško-slavonska	101	2	13.025.321,83	6.512.660,91	4.884.495,68	1,69	3,65	3,46	3,46
		103	2	22.576.357,21	11.288.178,60	8.466.133,95	4,00	4,54	4,54	4,54
		301	2	8.604.332,61	8.604.332,61	6.453.249,46	6,67	8,91	8,96	8,96
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	6	44.206.011,65	26.405.172,12	19.803.879,09	2,39	4,38	4,70	4,70
12	Brodsko-posavska	101	9	33.649.843,02	17.725.164,63	13.293.873,48	7,63	9,42	9,41	9,41
		103	2	26.942.365,59	13.471.182,79	10.103.387,09	4,00	5,42	5,42	5,42
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	11	60.592.208,61	31.196.347,42	23.397.260,57	4,38	6,00	5,55	5,55
13	Zadarska	101	2	5.385.458,94	2.881.217,62	2.160.913,21	1,69	1,51	1,53	1,53
		103	5	45.661.613,58	22.830.806,79	17.123.105,09	10,00	9,19	9,18	9,18
		301	3	15.331.251,12	15.331.251,12	11.498.438,33	10,00	15,88	15,97	15,97
		302	2	1.974.557,43	987.278,71	740.459,02	3,77	3,37	3,37	3,37
		UKUPNO	12	68.352.881,07	42.030.554,24	31.522.915,65	4,78	6,77	7,47	7,47
14	Osječko-baranjska	101	20	53.694.734,41	28.072.261,94	21.054.196,41	16,95	15,03	14,91	14,91
		103	7	76.509.532,62	38.254.766,30	28.691.074,72	14,00	15,40	15,38	15,38
		301	5	15.287.988,06	15.287.988,06	11.465.991,03	16,67	15,83	15,92	15,92
		302	1	843.433,25	421.716,62	316.287,46	1,89	1,44	1,44	1,44
		UKUPNO	33	146.335.688,34	82.036.732,92	61.527.549,62	13,15	14,50	14,59	14,59

ISPLAĆENI				UDIO PO ŽUPANIJI (%)			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	7.228.629,21	3.614.314,60	2.710.735,95	6,38	6,02	5,76	5,76
1	3.799.808,04	1.899.904,02	1.424.928,02	5,26	2,28	2,28	2,28
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
4	11.028.437,25	5.514.218,62	4.135.663,97	5,63	3,79	3,72	3,72
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	10.358.169,07	5.696.992,99	4.272.744,74	6,38	8,62	9,08	9,08
1	12.189.570,09	6.094.785,04	4.571.088,78	5,26	7,31	7,31	7,31
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
4	22.547.739,16	11.791.778,03	8.843.833,52	5,63	7,75	7,96	7,96
				0,00	0,00	0,00	0,00
				10,53	15,10	15,10	15,10
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	957.932,71	478.966,35	359.224,76	25,00	33,83	33,83	33,83
3	26.128.566,27	13.064.283,13	9.798.212,35	4,23	8,99	8,82	8,82
8	16.342.517,78	8.171.258,88	6.128.444,16	17,02	13,60	13,02	13,02
2	3.174.882,26	1.587.441,13	1.190.580,85	10,53	1,90	1,90	1,90
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
10	19.517.400,04	9.758.700,01	7.319.025,01	14,08	6,71	6,59	6,59

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

Nastavak tablice 8.2.7 IPARD - Ugovoreni i isplaćeni projekti po županijama i mjerama

Red. br.	Županija	Mjera	ZAPRIMLJENI				UGOVORENI			
			Broj zaprimljenih prijava	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj ugovorenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
15	Šibensko-kninska	101					0,00	0,00	0,00	0,00
		103					0,00	0,00	0,00	0,00
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302	1	776.806,50	388.403,25	291.302,44	1,89	1,32	1,32	1,32
		UKUPNO	1	776.806,50	388.403,25	291.302,44	0,40	0,08	0,07	0,07
16	Vukovarsko-srijemska	101	7	20.229.441,99	10.622.457,31	7.966.842,97	5,93	5,66	5,64	5,64
		103	2	13.641.853,08	6.820.926,54	5.115.694,90	4,00	2,75	2,74	2,74
		301	2	7.803.233,44	7.803.233,44	5.852.425,07	6,67	8,08	8,13	8,13
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	11	41.674.528,51	25.246.617,29	18.934.962,94	4,38	4,13	4,49	4,49
17	Splitsko-dalmatinska	101	2	5.465.740,91	3.279.444,55	2.459.583,41	1,69	1,53	1,74	1,74
		103	5	80.787.827,90	40.393.913,95	30.295.435,46	10,00	16,26	16,24	16,24
		301	1	3.118.281,06	3.118.281,06	2.338.710,79	3,33	3,23	3,25	3,25
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	8	89.371.849,87	46.791.639,56	35.093.729,66	3,19	8,86	8,32	8,32
18	Istarska	101	2	7.966.223,47	3.983.111,73	2.987.333,80	1,69	2,23	2,12	2,12
		103	7	99.562.717,60	49.781.358,80	37.336.019,10	14,00	20,04	20,02	20,02
		301	7	10.929.918,34	10.929.918,34	8.197.438,73	23,33	11,32	11,38	11,38
		302	28	30.076.652,13	15.038.263,04	11.278.697,26	52,83	51,28	51,28	51,28
		UKUPNO	44	148.535.511,54	79.732.651,91	59.799.488,89	17,53	14,72	14,18	14,18
19	Dubrovačko-neretvanska	101	2	7.699.711,05	3.893.660,08	2.920.245,06	1,69	2,16	2,07	2,07
		103	1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61	2,00	0,24	0,24	0,24
		301	3	11.810.737,81	11.810.737,81	8.858.053,35	10,00	12,23	12,30	12,30
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	6	20.716.426,48	16.307.386,70	12.230.540,02	2,39	2,05	2,90	2,90
20	Međimurska	101	11	12.446.403,06	6.256.750,14	4.692.562,58	9,32	3,48	3,32	3,32
		103	2	20.922.515,02	10.461.257,51	7.845.943,13	4,00	4,21	4,21	4,21
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302	1	1.113.750,00	556.875,00	417.656,25	1,89	1,90	1,90	1,90
		UKUPNO	14	34.482.668,08	17.274.882,65	12.956.161,96	5,58	3,42	3,07	3,07
21	Grad Zagreb	101					0,00	0,00	0,00	0,00
		103	2	18.479.646,16	9.239.823,08	6.929.867,30	4,00	3,72	3,72	3,72
		301					0,00	0,00	0,00	0,00
		302					0,00	0,00	0,00	0,00
		UKUPNO	2	18.479.646,16	9.239.823,08	6.929.867,30	0,80	1,83	1,64	1,64
SVEUKUPNO ŽUPANIJE		101	118	357.230.157,48	188.288.742,95	141.216.557,04	100,00	100,00	100,00	100,00
		103	50	496.753.185,84	248.696.557,01	186.522.417,71	100,00	100,00	100,00	100,00
		301	30	96.572.528,59	96.015.653,59	72.011.740,12	100,00	100,00	100,00	100,00
		302	53	58.653.562,52	29.326.718,21	21.995.038,61	100,00	100,00	100,00	100,00
		SVEUKUPNO	251	1.009.209.434,43	562.327.671,76	421.745.753,48	100,00	100,00	100,00	100,00

ISPLAĆENI				UDIO PO ŽUPANIJI (%)			
Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)	Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Iznos potpore (HRK)	Iznos EU potpore (HRK)
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	9.617.119,89	4.874.522,68	3.655.892,01	8,51	8,00	7,77	7,77
1	6.444.536,26	3.222.268,13	2.416.701,10	5,26	3,87	3,87	3,87
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
5	16.061.656,15	8.096.790,81	6.072.593,11	7,04	5,52	5,47	5,47
1	4.377.997,20	2.626.798,32	1.970.098,74	2,13	3,64	4,19	4,19
3	47.144.492,82	23.572.246,41	17.679.184,81	15,79	28,28	28,28	28,28
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
4	51.522.490,02	26.199.044,73	19.649.283,55	5,63	17,72	17,70	17,70
				0,00	0,00	0,00	0,00
3	27.409.709,75	13.704.854,87	10.278.641,15	15,79	16,44	16,44	16,44
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	655.729,99	327.864,99	245.898,74	25,00	23,16	23,16	23,16
4	28.065.439,74	14.032.719,86	10.524.539,89	5,63	9,65	9,48	9,48
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61	5,26	0,72	0,72	0,72
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	1.205.977,62	602.988,81	452.241,61	1,41	0,41	0,41	0,41
9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35	19,15	7,73	7,46	7,46
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35	12,68	3,20	3,16	3,16
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	6.655.334,48	3.327.667,24	2.495.750,43	5,26	3,99	3,99	3,99
				0,00	0,00	0,00	0,00
				0,00	0,00	0,00	0,00
1	6.655.334,48	3.327.667,24	2.495.750,43	1,41	2,29	2,25	2,25
47	120.168.833,89	62.735.526,20	47.051.644,63	100,00	100,00	100,00	100,00
19	166.717.085,52	83.357.899,14	62.518.424,37	100,00	100,00	100,00	100,00
1	1.074.848,70	537.424,35	403.068,26	5,26	0,64	0,64	0,64
4	2.831.663,30	1.415.831,64	1.061.873,73	100,00	100,00	100,00	100,00
71	290.792.431,41	148.046.681,33	111.035.010,99	100,00	100,00	100,00	100,00

MJERE:

M 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda zajednice

M 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanje standarda zajednice

M 301 - Pобоljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

M 302 - Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

8.2.8. IPARD - Pet najuspješnijih županija prema visini ugovorenih ulaganja

KUMULATIV 2010.–2012.

Red. br.	Županija	Mjera	Broj ugovorenih ulaganja	Ugovoreni iznos ulaganja (HRK)	Ugovoreni iznos potpore (HRK)	Ugovoreni iznos EU potpore (HRK)
1	Istarska	101	2	7.966.223,47	3.983.111,73	2.987.333,80
		103	7	99.562.717,60	49.781.358,80	37.336.019,10
		301	7	10.929.918,34	10.929.918,34	8.197.438,73
		302	28	30.076.652,13	15.038.263,04	11.278.697,26
		UKUPNO	44	148.535.511,54	79.732.651,91	59.799.488,89
2	Osječko-baranjska	101	20	53.694.734,41	28.072.261,94	21.054.196,41
		103	7	76.509.532,62	38.254.766,30	28.691.074,72
		301	5	15.287.988,06	15.287.988,06	11.465.991,03
		302	1	843.433,25	421.716,62	316.287,46
		UKUPNO	33	146.335.688,34	82.036.732,92	61.527.549,62
3	Zagrebačka	101	11	22.975.781,46	12.212.799,45	9.159.599,58
		103	5	28.526.172,28	14.262.427,77	10.696.820,82
		301	0	0,00	0,00	0,00
		302	4	4.287.486,39	2.143.743,19	1.607.807,39
		UKUPNO	20	55.789.440,13	28.618.970,41	21.464.227,79
4	Sisačko-moslavačka	101	12	59.175.438,81	31.856.280,81	23.892.210,58
		103	0	0,00	0,00	0,00
		301	0	0,00	0,00	0,00
		302	3	2.538.427,07	1.269.213,53	951.910,14
		UKUPNO	15	61.713.865,88	33.125.494,34	24.844.120,72
4	Varaždinska	101	11	41.901.633,63	22.447.336,49	16.835.502,34
		103	0	0,00	0,00	0,00
		301	2	3.328.145,35	3.328.145,35	2.496.109,01
		302	2	1.241.606,61	620.803,30	465.602,48
		UKUPNO	15	46.471.385,59	26.396.285,14	19.797.213,83
5	Međimurska	101	11	12.446.403,06	6.256.750,14	4.692.562,58
		103	2	20.922.515,02	10.461.257,51	7.845.943,13
		301	0	0,00	0,00	0,00
		302	1	1.113.750,00	556.875,00	417.656,25
		UKUPNO	14	34.482.668,08	17.274.882,65	12.956.161,96
5	Karlovačka	101	9	13.210.293,42	7.547.067,40	5.660.300,53
		103	0	0,00	0,00	0,00
		301	1	4.904.462,65	4.904.462,65	3.678.346,99
		302	4	4.484.665,70	2.242.332,85	1.681.749,64
		UKUPNO	14	22.599.421,77	14.693.862,90	11.020.397,16
SVEUKUPNO			155	515.927.981,33	281.878.880,27	211.409.159,97

8.2.9. IPARD - Pet najuspješnijih županija prema isplaćenoj potpori

KUMULATIV 2010.–2012.

Red. br.	Županija	Mjera	Broj isplaćenih projekata	Iznos ulaganja (HRK)	Isplaćeni iznos ukupne potpore (HRK)	Isplaćeni iznos EU potpore (HRK)
1	Osječko - baranjska	101	8	16.342.517,78	8.171.258,88	6.128.444,16
		103	2	3.174.882,26	1.587.441,13	1.190.580,85
		301				
		302				
		UKUPNO	10	19.517.400,04	9.758.700,01	7.319.025,01
2	Međimurska	101	9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35
		103				
		301				
		302				
		UKUPNO	9	9.292.481,21	4.679.739,16	3.509.804,35
3	Varaždinska	101	6	21.537.614,16	11.632.668,46	8.724.501,34
		103				
		301				
		302	1	216.974,40	108.487,20	81.365,40
		UKUPNO	7	21.754.588,56	11.741.155,66	8.805.866,74
4	Zagrebačka	101	4	11.631.100,54	6.162.391,95	4.621.793,96
		103	2	12.213.118,00	6.105.915,40	4.579.436,55
		301				
		302				
		UKUPNO	6	23.844.218,54	12.268.307,35	9.201.230,51
5	Bjelovarska	101	4	19.357.158,88	9.848.999,09	7.386.749,31
		103	1	20.898.986,81	10.449.493,40	7.837.120,05
		301				
		302				
		UKUPNO	5	40.256.145,69	20.298.492,49	15.223.869,36
5	Vukovarsko - srijemska	101	4	9.617.119,89	4.874.522,68	3.655.892,01
		103	1	6.444.536,26	3.222.268,13	2.416.701,10
		301				
		302				
		UKUPNO	5	16.061.656,15	8.096.790,81	6.072.593,11
SVEUKUPNO			42	130.726.490,19	66.843.185,48	50.132.389,08

APPRRR, ožujak 2013.

8.3. Analiza zakonskog okvira EU - IPARD

Uredba Vijeća o potpori EAFRD-a 698/2005	Uredba EK o IPA-i 718/2007	IPARD za Hrvatsku	Komentari
Općenito			
Koordinacija pomoći iz različitih fondova (čl. 5 - 4)	Čl. 3 - koordinacija je jedno od načela pomoći	Poglavlje 6 i 6.2 opisuju koordinaciju	U usporedbi s prethodnom pomoći (poglavlje 3.2.10) i naučenim lekcijama (poglavlje 3.2.11), dokument o IPARD-u navodi da je koordinacija važna i da je do sada bila neodgovarajuća.
Partnerstvo: Programi će se provoditi u partnerstvu između Komisije i države članice, dok će se s druge strane država članica pobrinuti da uključi i socijalne i ekonomske partnere te partnere iz civilnog društva (čl. 6-1 pod c). Uključenost navedenih partnera će biti "sveobuhvatna i učinkovita".	Čl. 3 govori o partnerstvima u kontekstu jednoga od načela pomoći. Isto tako, partnerstva se spominju u odnosu na lokalne strategije ruralnog razvoja (čl. 178), mada ona nisu toliko određeno razrađena kao u Uredbi 1698/2005.	Poglavlje 10 opisuje što je učinjeno u pripremnoj fazi IPARD-a, stavljajući pritom naglasak na prikupljene ulazne podatke. Poglavlje ne opisuje posebni pristup partnerstva u okviru provedbe.	Čini se da IPARD nije u skladu sa "sveobuhvatnom i učinkovitom uključenošću" kako se navodi u Uredbi 1698/2005, čl. 6. Poglavlje 10 IPARD-a ne opisuje mehanizme partnerstva, već se bavi dosadašnjim iskustvom.
Jednakost između muškaraca i žena, nediskriminacija (čl. 8).	Čl. 3 uključuje načelo nediskriminacije koje je od značaja za sve vrste pomoći u okviru programa IPA.	Poglavlje 2.2.3 o ravnopravnosti spolova opisuje postojeće zakonske obveze i programe navodeći da se isti ne provode baš najuspješnije. Poglavlje također navodi da nisu osigurani nikakvi podaci o ženama u ruralnim prostorima i ravnopravnosti spolova.	Poglavlje 2.2.3 IPARD-a je dio analize postojećeg stanja. Ne navodi se nikakva referenca na anti-diskriminacijske mjere izuzev u domeni ravnopravnosti spolova, niti se opisuju ikakve posebne mjere ili koraci. Čini se da ovaj dio nije u potpunosti u skladu s programom IPA ili EAFRD.
Država članica priprema nacionalni strateški plan, uključujući prioritete (čl. 11) - evaluacija (trenutnog) stanja - strategija - prioriteti po osima - programi i iznosi - koordinacija s drugim instrumentima - proračun - dogovori, značaj nacionalne mreže za ruralni razvoj	Čl. 184 opisuje isti sadržaj.	Svi ovi elementi su navedeni u IPARD-u.	IPARD sadrži sve potrebne elemente. Međutim, ex ante evaluacija (poglavlje 11.1) navodi da je IPARD bio prilično deskriptivan i detaljan. Čini se da su neke preporuke prihvaćene, ali nisu uključene (npr. partnerstva, preporuka 35). Ostaje pitanje u kojoj mjeri je sadržaj u cijelosti u skladu s onim što predviđa Uredba o EAFRD-u.
Praćenje (godišnji izvještaji o postignućima, rezultatima, pokazateljima, evaluaciji u tijeku, čl. 13).	Čl. 193 opisuje sektorske godišnje izvještaje	Poglavlje 9.1 opisuje zahtjeve izvještavanja i osnovu praćenja	

Sadržaj programa (čl. 16)	Čl. 184. opisuje isti sadržaj	Svi elementi su uključeni u program IPARD	Vidi gore pod strateškim planom.
- analiza, ex ante evaluacija i SWOT analiza koje će pridonijeti izradi strategija		Poglavlje 2.5 (SWOT), poglavlje 11 (ex ante evaluacija), poglavlje 4 (strategija)	Komentari ex ante evaluacije: u SWOT analizi nedostaje objašnjenje strategije. Sadržane su sve zatražene informacije, mada se čine nešto više opisnog nego analitičkog i strateškog karaktera.
- opravdanost prioriteta		Poglavlje 4 i poglavlje 2.5 (SWOT) te poglavlje 5 (osi i mjere)	Poglavlje 4 navodi neka objašnjenja, ali gledano u cjelini, analitički i strateški okvir je prilično slab.
- osi i mjere po osi		Poglavlje 5	Postoje osi, mjere, ciljevi i pokazatelji. Ex ante evaluacija sadrži komentare o pokazateljima. Nije jasno u kolikoj mjeri se neki od njih mogu mjeriti u odnosu na prethodno stanje (u analizi postojećeg stanja nisu predstavljeni svi pokazatelji tako da nije moguće napraviti usporedbu).
- plan financiranja		Poglavlje 7	Zadovoljava uvjete. Ali pitanje je funkcionira li to kao što je planirano.
- javno-privatni izdaci		Poglavlje 7	Zadovoljava uvjete. Ali pitanje je funkcionira li to kao što je planirano.
- dodatno nacionalno financiranje		Poglavlje 7	Vidi gore.
- programi pomoći čl. 87.–89. EK			Ovaj članak se bavi državnim potporama i konkurentnošću na zajedničkom tržištu, ali se ne odnosi na program IPA i IPARD

- komplementarnost i druge mjere - struktura upravljanja i praćenje - sustavi praćenja i evaluacije, uključujući Odbor za praćenje - program objavljivanja - imenovanje partnera i rezultati konzultacija		Poglavlje 4.5 - IPARD će nadopuniti provedbu Nacionalne strategije za poljoprivredu i ribarstvo Poglavlje 6 Poglavlje 9 Poglavlje 8 Poglavlje 10	IPARD također navodi prethodne programe i pristupni proces, ali ne i koheziju između IPARD-a i ostalih programa koje financira EU. Prema programu IPA, postoje druge komponente koje bi mogle biti međusobno povezane. Opis prema potrebi. Opis prema potrebi. Opis prema potrebi. Nije određen pravi pristup ili strategija za pristup različitim ciljnim skupinama. Kanali i alati ne obuhvaćaju društvene medije. Imenovani su partneri i navode se pojedini rezultati savjetovanja s partnerima. Međutim, naglasak se stavlja na ono što je učinjeno, a ne toliko na ono što će se učiniti u strukturnom pogledu, a to u stvarnosti ne funkcionira dobro.
Os 1. Poboljšanje konkurentnosti Promicanje znanja i poboljšanje ljudskih potencijala - Stručni treninzi (čl. 20) - Organiziranje mladih poljoprivrednika (čl. 22) - Prijevremeno umirovljenje (čl. 23) - Savjetodavne usluge (čl. 24) - Upravljanje farmama, olakšice i savjetodavne usluge za poljoprivrednike (čl. 25) Restrukturiranje i razvoj fizičkih potencijala i promicanje inovacija - Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava (čl. 26.) - Poboljšanje gospodarske vrijednosti šuma (čl. 27.) - Dodavanje vrijednosti proizvodima (čl. 28.) - Suradnja u cilju razvijanja novih proizvoda, procesa i tehnologija u poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu (čl. 29.) - Poboljšanje i razvoj infrastrukture (čl. 30.) - Obnavljanje poljoprivredne proizvodnje potencijalno oštećene elementarnim nepogodama i preventivne radnje	Os 1, Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedba standarda Zajednice (čl. 171. pod 2) - Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice (čl. 174.)	Os 1, Mjera 101 Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva radi restrukturiranja i prilagodbe standardima Zajednice - Dostizanje standarda EU-a u području zaštite okoliša, javnog zdravlja, zdravlja životinja i biljaka, dobrobiti životinja i sigurnost na radu - Modernizacija sustava proizvodnje u cilju smanjenja onečišćenja okoliša kao posljedica poljoprivredne djelatnosti - Poboljšanje ukupne uspješnosti u proizvodnji primarnih poljoprivrednih proizvoda - Poboljšanje kvalitete proizvoda - Smanjenje troškova proizvodnje, povećanje održivosti i konkurentnosti - Olakšavanje natjecanja na unutarnjem tržištu	Ova prva skupina mjera nije prenesena ni u IPA niti IPARD.

Poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda i proizvodnje - Podrška prilagodbi standardima Europske zajednice (čl. 31) - Pružanje podrške poljoprivrednicima koji sudjeluju u programima osiguravanja kvalitete hrane (čl. 32) - Pružanje podrške skupinama proizvođača u kontekstu aktivnosti informiranja i promocije proizvoda u okviru programa koji reguliraju kvalitetu hrane (čl. 33) Prijelazne mjere za nove države članice - Pružanje podrške poljoprivrednim gospodarstvima u fazi restrukturiranja koja su u mogućnosti zadovoljiti tek osnovne potrebe (čl. 34) - Pružanje podrške u formiranju skupina proizvođača (čl. 35)	- Ulaganja u preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda u cilju restrukturiranja navedenih aktivnosti te dostizanja standarda Zajednice (čl. 176) - Pružanje potpore za uspostavu skupina proizvođača (čl. 175.)	Mjera 103 Ulaganje u preradu i marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda radi restrukturiranja tih aktivnosti i prilagodbe standardima Zajednice - Provedba ZPP-a i povezanih politika unutar opsega ulaganja u poljoprivredna gospodarstva - Priprema za pristupanje - Prilagodba pogona za preradu poljoprivrednih i ribljih proizvoda u cilju postizanja minimalnih standarda EU-a - Poboljšanje stanja u području gospodarenja životinjskim otpadom - Poboljšanje marketinških kanala za primarne proizvođače - Poboljšanje ukupne uspješnosti u preradi i marketingu - Olakšavanje natjecanja na unutarnjem tržištu (tehnologije, inovacije) - Otvaranje novih tržišnih prilika	Ova mjera IPA-e nije uključena u IPARD.
Os 2. Poboljšanje okoliša i krajolika Održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta - Plaćanja poljoprivrednicima u područjima s poteškoćama (čl. 37.) - Plaćanja Natura 2000 (čl. 38.) - Poljoprivredno okolišna plaćanja (čl. 39.) - Plaćanja u okviru dobrobiti životinja (čl. 40.) - Potpora za neproizvodna ulaganja (čl. 41.)	Os 2, Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja (čl. 171. pod 3) - Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika (pilot projekti obuhvaćeni čl. 39. i 40. Uredbe 1698) (čl. 177.)	Mjera 201, Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika Tri projekta: dvije lokacije u nacionalnim parkovima i jedna pilot mjera obradivih površina za uzgoj	IPARD navodi da je poljoprivredno okolišni koncept bio prilično nepoznat u Hrvatskoj, te su iz tog razloga odabrana ove tri pilot mjere. Jesu li navedene pilot mjere u skladu s čl. 39. Uredbe 1698/2005 koja je namijenjena poljoprivrednicima? Pristup IPARD-a više nalikuje pristupu odozgo, dok čl. 39. EAFRD-a zastupa pristup odozdo: poljoprivrednici koji dobrovoljno preuzimaju poljoprivredno okolišne obveze. Čini se da nisu uključena plaćanja za dobrobit životinja.

Održivo korištenje šumskog zemljišta - Prvo pošumljavanje poljoprivrednog zemljišta (čl. 43.) - Prva uspostava poljoprivredno-šumarskih sustava o poljoprivrednom zemljištu (čl. 44.) - Prvo pošumljavanje na nepoljoprivrednom zemljištu (čl. 45.) - Natura 2000 plaćanja (čl. 46.) - Plaćanja za šumski okoliš (čl. 47.) - Povrat šumskog potencijala i uvođenje preventivnih aktivnosti (čl. 48.) - Neproizvodna ulaganja (čl. 49.)	Nije uključeno Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja (čl. 178.) - provedba projekata suradnje (prema čl. 61. i 65. Uredbe 1698/2005) - vođenje LAG-ova, stjecanje vještina, aktivnosti podizanja svijesti i promotivna događanja u cilju postizanja ciljeva iz čl. 171. pod 1 (= ciljevi svih triju osi u programu IPA)	Nije uključeno Mjera 202, Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja⁸³ - Stjecanje vještina, animiranje stanovnika područja LAG-ova - Provedba lokalnih razvojnih strategija - Projekti suradnje Projekti se mogu financirati prema mjerama iz osi 3 programa IPARD Mjera LEADER će se financirati iz TP (tehničke pomoći) dok se ne akreditira mjera Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja. Pripremljen pristup LEADER u suradnji s dionicima.	Ova mjera je dio Osi 4 Uredbe 1698/2005. Temeljem Uredbe 718/2007, jasno je da ova os treba pratiti EAFRD i pridonijeti ispunjenju svih ciljeva iz cjelokupnog IPARD-a. U IPARD-u se navodi poveznica samo s osi 3. Podmjere LEADER-a su predviđene samo za 2010. i 2011. Čini se da ne postoji pristup koji bi obuhvatio fazu između animacijskih aktivnosti i provedbe strategija. Činjenica da se projekti mogu financirati iz mjera u okviru Osi 3 kao da potkopava izjavu iz programa IPA i EAFRD prema kojoj je cilj mjere LEADER pridonijeti sveukupnim ciljevima kompletnog programa RR-a (ruralni razvoj). U tom bi slučaju sve 3 osi trebale financirati projekte LEADER-a. U IPARD-u se navodi kako je pristup LEADER pripremljen u suradnji s dionicima, međutim, navedeni primjeri (sudjelovanje na sastancima dionika u funkciji govornika ili pozivanje dionika na sastanke u Ministarstvu) se doimaju pomalo ograničenima da bi opravdali tu tvrdnju. Nije jasno zašto IPA uključuje LEADER u os 2, umjesto da definira posebnu, sveobuhvatnu os za LEADER kao što je slučaj u EAFRD-u. Ova praksa se kosi s idejom o uključivanju horizontalnih mjera i doprinosu svim ciljevima ruralnog razvoja.
--	--	---	--

83 Provedba mjere 202 kroz tri podmjere bila je predviđena ranijom verzijom IPARD-a koja je u međuvremenu izmijenjena.

Os 3. Kvaliteta života Diversifikacija ruralnog gospodarstva - Diversifikacija u nepoljoprivrednim djelatnostima (čl. 53) - Podrška za stvaranje i razvoj mikro poduzeća s ciljem promicanja poduzetništva i razvoja gospodarskih struktura (čl. 54.) - Poticanje turističke djelatnosti (čl. 55) Poboljšati kvalitetu života u ruralnim područjima - Osnovne usluge za gospodarstvo i ruralno stanovništvo (čl. 56.) - Obnova i razvoj sela - Očuvanje i unapređenje ruralne baštine (čl. 57) Edukacijske i informacijske mjere namijenjene gospodarskim subjektima koji rade u područjima iz osi 3 (čl. 58)	Os 3. Razvoj ruralne ekonomije (čl. 171. pod 4) - Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti (čl. 180.) (Podizanje gospodarskih aktivnosti na višu razinu, stvaranje mogućnosti zapošljavanja, diversifikacija u nepoljoprivrednim djelatnostima. Prioritet: mala i srednja poduzeća, obrti, ruralni turizam. Ako postoji lokalna razvojna strategija za područje LAG-a, onda podržana ulaganja moraju biti u skladu s ovom strategijom) - Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture (čl. 179.) (Prioritet: ulaganja u opskrbu vode i energije, gospodarenje otpadom, lokalni pristup informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji, lokalni pristup cestama od značaja za razvoj gospodarstva, protupožarna infrastruktura prema potrebi. Ako postoji lokalna razvojna strategija izrađena od strane LAG-a, podržana ulaganja moraju biti u skladu s ovom strategijom). Nije uključena. - poboljšanje treninga (čl. 181.)	Mjera 302, Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti - Veći prihod - Povećana zaposlenost - Očuvanje postojećih radnih mjesta - Povećana količina i kvaliteta usluga - Poboljšanje socijalne strukture (Sektori: ruralni turizam, tradicijski obrti, izravna prodaja, sektor usluga, prerada na poljoprivrednim gospodarstvima, proizvodnja gljiva, slatkovodno ribarstvo, obnovljivi izvori energije) Mjera 301, Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture - Unaprjeđenje uvjeta života i rada u ruralnim područjima - Poboljšanje situacije uzano za depopulaciju u ruralnom području - Razvoj i unapređenje osnovne infrastrukture (sustav kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda, lokalne nerazvrstane ceste, toplane, protupožarni prosjeci s elementima šumskih cesta). Nije uključena. Nije uključena.	Prema programu IPA i EAFRD, mjere 301 i 302 moraju biti u skladu s lokalnim razvojnim planovima područja LAG-ova, ako postoje. Međutim, poglavlje 5.3.2.4 o mjeri 302 IPARD-a navodi da je moguće uočiti "usku poveznicu s LEADER-om" koji nije istovjetan strožim zahtjevima ulaganja sukladno navedenim mjerama koje „udovoljavaju“ lokalnim razvojnim strategijama izrađenima u okviru LEADER-a. U isto vrijeme, a prema prioritarnim kriterijima navedenih mjera, preporuka od strane odobrenog LAG-a će zauzeti visoko mjesto na ljestvici onda kada za jedan sektor postoji više projekata. Međutim, preporuka od strane odobrenog LAG-a se doima drugačijom od potrebe udovoljavanja strateškom planu LAG-a. Prihvatljiva ulaganja obuhvaćaju objekte za (re)konstrukciju i opremu. ICT aktivnosti su uključene u mjeru 302 umjesto u mjeru 301. U usporedbi s potporom programa IPA i EAFRD u cilju uspostave IT centara (u uslužnom sektoru i s ciljem "zadržavanja mladih i obrazovanih osoba u ruralnim područjima", ostavlja se dojam ograničenog tumačenja onoga na što se cilja (naročito uzimajući u obzir ambiciozne ciljeve Digitalne agende EU-a). Čini se da gospodarenje otpadom nije uključeno u IPARD. Moguće je da će neke od potpora iz EAFRD-a biti dio mjere 302 (npr. marketing/trženje). Komponenta treninga nije bila uključena u program IPARD. Kao što su sva ulaganja iz osi 3 orijentirana na opremu, možda bi bilo korisno ulagati i u trening i informiranje.
---	---	---	--

Stjecanje vještina i mjere animiranja za pripremu i provedbu lokalne razvojne strategije (čl. 59)	Može se promatrati kao dio čl. 178, iako se čl. 59 odnosi na javno-privatna partnerstva koja su uključena u provedbu, izuzev akreditiranih LAG-ova.	Podmjera 1 mjere 202, iako se ova podmjera odnosi na LAG-ove.	Iako aktivnosti predviđene podmjerom 1. mjere 202 mogu biti nalik onima iz EAFRD-a, čini se da je ciljna skupina različita.
Os 4, LEADER Definicija pristupa Leader (čl. 61.) - Temelji se na području - Javno-privatno partnerstvo - Bottom up pristup (odozdo prema gore) s ovlastima za donošenje odluka - Višesektorsko oblikovanje i provedba - Inovativni pristup - Projekti suradnje - Umrežavanje Lokalne akcijske grupe (čl. 62.) - LAG-ovi predlažu integriranu lokalnu razvojnu strategiju temeljem članka 61 (a-d, g) i odgovorni su za njezinu provedbu - Zastupljeni su različiti sektori, mada je potrebno osigurati najmanje 50% socio-ekonomskih partnera i nevladinih organizacija - Sposobnost definiranja i provedbe strategije za predmetno područje - Financijsko upravljanje, bilo odabirom glavnog aktera ili formiranjem zajedničke pravne strukture - Potrebno je osigurati kritičnu masu - Odabir projekata od strane LAG-ova Mjera (čl. 63.) - Podrška provedbi lokalnih razvojnih strategija koje pomažu u ostvarivanju ciljeva osi 1, 2 ili 3 (ili ciljeve više od jedne osi) - Podrška projektima suradnje, ostvarivanje ciljeva osi 1, 2 ili 3 - Podrška LAG-ovima: stjecanje vještina i animiranje područja Provedba lokalnih strategija (čl. 64.) - Uvjeti relevantnih osi se primjenjuju na projekte LAG-ova koji potpadaju pod druge osi Suradnja (čl. 65.) Inter-teritorijalna ili transnacionalna suradnja, primjenjuju se ista pravila kao i za druge projekte LAG-ova	Ova os EAFRD-a je mjera iz osi 2 u programu IPA, ali njezin opseg je ograničen u usporedbi s onim iz EAFRD-a	Mjera 202 s tri podmjere je orijentirana na pristup i metodu LEADER-a. No, čini se ograničenom čak i u usporedbi s IPA-om.	Vidi komentare iz teksta gore pod osi 2.

Tehnička pomoć Financiranje tehničke pomoći (čl. 66.) - Financijska potpora za pripremu, praćenje, administrativnu podršku, evaluaciju i kontrolne mjere na inicijativu ili u ime Komisije - Financijska potpora za pripremu, upravljanje, praćenje, evaluaciju, informacijske i kontrolne aktivnosti u okviru nacionalnih programa (najviše 4% programa) - Financijska potpora nacionalnoj mreži za ruralni razvoj (dio gore navedenog programa u visini 4%) Europska mreža za ruralni razvoj (čl. 67) - Za umrežavanje nacionalnih mreža, organizacija i uprava koje su aktivne u području ruralnog razvoja. Ciljevi: - Prikupljati, analizirati i širiti informacije o mjerama ruralnog razvoja Zajednice - Prikupljati i širiti najbolje prakse - Pružiti informacije o zbivanjima u ruralnim područjima EU-a i izvan EU-a - Organizirati sastanke i seminare na razini EU-a - Uspostaviti i pokrenuti stručne mreže u cilju olakšavanja razmjene stručnog znanja i pružanja podrške provedbi i evaluaciji politike ruralnog razvoja - Pružiti podršku nacionalnim mrežama i prekograničnoj suradnji	Tehnička pomoć, čl. 182 Financijska potpora za pripremu, praćenje, evaluaciju, informacijske i kontrolne aktivnosti potrebne za provedbu programa, uključujući - Sastanke i sl. aktivnosti potrebne radi izvršavanja obveza Odbora za praćenje (npr. studije itd.) - Informativne i promidžbene kampanje - Prevođenje i tumačenje na zahtjev Komisije izvan obveza definiranih negdje drugdje - Posjete i seminare - Aktivnosti vezane uz pripremu mjera programa kako bi se osigurala njihova učinkovitost, uključujući mjere koje su predviđene u kasnijoj fazi - Privremenu evaluaciju - Uspostavu i rad nacionalne mreže radi koordiniranja pripreme i provedbe lokalnih strategija ruralnog razvoja (čl. 178) i buduće nacionalne mreže za ruralni razvoj - Odbor za praćenje će se konzultirati u vezi aktivnosti tehničke pomoći. Direkcija je dužna svake godine donijeti godišnji akcijski plan za aktivnosti tehničke pomoći - Za sve posjete i seminare koji se ne održavaju na inicijativu Komisije, potrebno je izraditi pismeni izvještaj koji se podnosi Odboru za praćenje Zemlje korisnice programa IPA i organizacija koja je osnovana u zemljama korisnicama programa IPA imaju pristup Europskoj mreži za ruralni razvoj (čl. 183). Nije razrađena, spominje se tek da je prihvatljiva za primanje financijske potpore u okviru Tehničke pomoći.	Mjera 501, Tehnička pomoć Točno kao i Uredba o programu IPA Troškovi vezani za sudjelovanje u Europskoj mreži za ruralni razvoj se mogu pokriti iz Tehničke pomoći (poglavlje 5.4.1.4.). Nije razrađena, spominje se tek da je prihvatljiva za primanje financijske potpore u okviru Tehničke pomoći (poglavlje 5.4.1.4.)	IPA je puno određenija u aktivnostima koje se mogu (je potrebno) financirati kroz ovu mjeru. To se čini korisnim za razumijevanje tehničke pomoći. Program IPARD u mjeri 302 navodi sljedeće: "Mjera LEADER će se financirati iz Tehničke pomoći do trenutka akreditacije mjere Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja". To se čini kontradiktornim u usporedbi s onim što se navodi u programu IPA i EAFRD: Tehnička pomoć može financirati nacionalnu ruralnu mrežu, što nije istovjetno LAG-ovima ili LEADER-u u mjerama iz osi 2 IPARD-a (os 4 Uredbe 1698/2005). Cilj IPARD-a je financirati redovnu podmjernu 1 mjere 202 u okviru Tehničke pomoći dok se ne akreditira mjera 501 koja podrazumijeva Tehničku pomoć, dok TP spominje tek potporu namijenjenu nacionalnoj mreži za ruralni razvoj. U IPARD-u se ne navode podaci o nacionalnoj mreži za ruralni razvoj. U IPARD-u se ne navodi način organiziranja sudjelovanja u Europskoj mreži za ruralni razvoj. To bi mogla biti propuštena prilika, s obzirom da sudjelovanje u toj mreži može pomoći u razvijanju jasnije vizije o ruralnom razvoju u Hrvatskoj. Nema pojedinosti o nacionalnoj mreži za ruralni razvoj.
--	--	---	---

Nacionalna mreža za ruralni razvoj (čl. 68.) - Za umrežavanje nacionalnih mreža, organizacija i uprava uključenih u ruralni razvoj - Financijska potpora namijenjena strukturama i tijelima za pokretanje mreže - Financijska potpora akcijskom planu koji u najmanju ruku sadrži identifikaciju i analizu dobrih prenosivih praksi i pružanje informacija o tim praksama, upravljanje mrežom, organiziranje razmjene iskustava i stručnog znanja, priprema programa osposobljavanja za LAG-ove u procesu formiranja i pružanje tehničke pomoći za inter-teritorijalnu i prekograničnu suradnju	Nije razrađena, spominje se tek da je prihvatljiva za primanje financijske potpore u okviru Tehničke pomoći.	Nije razrađena, spominje se tek da je prihvatljiva za primanje financijske potpore u okviru Tehničke pomoći (poglavljje 5.4.1.4.)	Nema pojedinosti o nacionalnoj mreži za ruralni razvoj.
Upravljanje i nadzor Nadležnosti države članice (čl. 74) - Zaštititi financijske interese EU-a putem administrativnih odredaba - Imenovati Upravnu direkciju - Imenovati akreditiranu Agenciju za plaćanje - Imenovati certifikacijsko tijelo - Uspostaviti sustav upravljanja i kontrole za programe ruralnog razvoja, jasno alociranje i odvajanje funkcija između UD-a i drugih tijela - Provesti potreban nadzor u skladu s procedurama EU-a Upravna direkcija (čl. 75) Odgovorna za učinkovito, djelotvorno i ispravno upravljanje i provedbu - Primjenjuje kriterije tijekom odabira - Evidentira i održava statističke podatke o provedbi za praćenje i evaluaciju - Izvještava korisnike o njihovim obvezama i brine o uspostavi odgovarajućeg računovodstvenog sustava za transakcije vezane za pomoć - Upućuje korisnike u obvezu da podatke i postignute rezultate dostavljaju Upravnoj direkciji - Osigurava provođenje evaluacije u skladu s utvrđenim rokovima	Čl. 11.–31. opisuju opće upravljanje i nadzor nad programom IPA koji uključuje slične stavke kao i Uredba 1698/2005. Primjenjivi mehanizam: decentraliziran bez ex ante kontrole.	Poglavljje 6. Administrativna organizacija i postupci Upravljanje i nadzor su djelomično organizirani putem IPARD-a i djelomično putem Uredbe 41. Opisana su sva glavna tijela (UD, Agencija), s naglaskom na operativne opise. Kontrolni mehanizmi su manje specifični. Poglavljje 6.2. o izbjegavanju dvostrukog financiranja se više bavi preklapanjem s drugim programima. Postoje suptilne razlike u opisu Upravne direkcije u odnosu na EAFRD.	Možda je to zbog prijevoda, ali "Administrativna organizacija i postupci" se doima ograničenim u usporedbi s izrazom "upravljanje i nadzor". Ovo poglavljje nije operativne prirode, iako opisi imaju težiste na radnim operacijama. Opis Upravne direkcije se fokusira na zadatke, umjesto na odgovornosti kao što je slučaj u EAFRD-u. Tako primjerice prema IPARD-u Upravna direkcija uspostavlja Odbor za praćenje, dok prema EAFRD-u Upravna direkcija vodi Odbor za praćenje. Tablica s pregledom nacionalnog programa i potpore u usporedbi s IPARD-om ukazuje na razlike u kriterijima i vrsti potpore. Nije jasno u kojoj je mjeri nacionalni program potpora u skladu s pravnom stečevinom EU.

- Vodi Odbor za praćenje (OzP) i brine o tome da on dobije sve informacije koje su mu potrebne kako bi mogao izvršavati svoje zadatke - Osigurava usklađenost s promidžbenim zahtjevima - Izrađuje godišnji izvještaj o napretku, dostavlja ga OzP-u i šalje Europskoj komisiji nakon odobrenja od strane OzP - Brine o tome da Agencija za plaćanje dobije sve potrebne informacije - Upravna direkcija snosi odgovornost uslijed delegiranja Informiranje i javnost (čl. 76) - Država članica (DČ) je dužna osigurati informacije i objaviti široj javnosti nacionalni strateški plan, programe ruralnog razvoja i doprinos EU-a. Cilj je transparentnost. - Upravna direkcija (UD) je dužna izvijestiti potencijalne korisnike, stručne organizacije, gospodarske i socijalne partnere, institucije uključene u promicanje jednakosti između muškaraca i žena i relevantne nevladine organizacije, uključujući udruge za zaštitu okoliša o mogućnostima koje nudi program za ruralni razvoj i pravilima za pristup financiranju - UD izvještava korisnike o doprinosu EU-a - UD izvještava opću javnost o rezultatima programa i ulozi EU-a	Čl. 62: Zemlja korisnica i IPA koordinator objavljuju informacije o programima i radu, dok Komisija objavljuje pregled korisnika. Čl 63: Krajnji korisnici oblikuju i provode dosljedan skup aktivnosti promidžbe Čl 182., pod 1 - b: Tehnička pomoć obuhvaća informativne i promidžbene kampanje	Poglavlje 8 Informacijske i promotivne aktivnosti Ovo poglavlje je prilično opisnog karaktera, nedovoljno strukturirano. Naglasak je na internom širenju informacija i obuci, manjim događanjima i aktivnostima širih razmjera kao primjerice Internet i radio/TV.	Nedostaje jasna strategija komunikacije prema različitim ciljnim skupinama pomoću različitih komunikacijskih kanala i alata. Ne spominju se platforme društvenih medija kao mogući alati za dostizanje šire zajednice.
Praćenje i evaluacija Odbor za praćenje (čl. 77) - Uključivanje socijalnih partnera prema čl. 6 - Predstavnici EK se mogu pridružiti u savjetodavnom svojstvu	Evaluacija i praćenje (čl. 57 -59) - Evaluacija učinkovitosti, kvalitete i dosljednosti - Sektorski OzP (npr. za ruralni razvoj) je dužan osigurati informacije Odboru za praćenje programa IPA (čl. 59 na koji se upućuje u čl. 192)	Poglavlje 9 Praćenje i evaluacija Poglavlje 9.1.1 o Odboru za praćenje slijedi program IPA i Uredbu 1698/2005. Sadržani su svi elementi odgovornosti, s manjim jezičnim razlikama (primjerice povremeno u IPARD-u nasuprot periodično u EAFRD-u) što može biti stvar prijevoda.	Naglašava se značaj praćenja u smislu aspekta provedbe programa. Isto tako, IPARD ističe da bi praćenje trebalo biti kvantitativno i kvalitativno. IPARD ne opisuje postupak odabira članova OzP iz skupine socijalnih partnera.

Odgovornosti Odbora za praćenje (čl. 78) - Procijeniti učinkovitost provedbe - OzP će se konzultirati o kriterijima za financiranje - OzP povremeno ocjenjuje napredak u ostvarivanju ciljeva na temelju dokumentacije dostavljene od strane UD-a - OzP ispituje rezultate provedbe prema osi - OzP razmatra i odobrava godišnje izvještaje o napretku, kao i završni izvještaj prije slanja Europskoj komisiji - OzP može predložiti prilagodbe ili revizije programa čiji je cilj postizanje ciljeva ili poboljšanje upravljanja, uključujući financijsko upravljanje - OzP razmatra i odobrava sve predložene izmjene i dopune sadržaja odluke Europske komisije o financijskim doprinosima	Odbor za praćenje (čl. 192.) - Sastav i odgovornosti su iste kao i u Uredbi 1698/2005 s jedinom razlikom: EK će sudjelovati u radu Odbora za praćenje.		
Postupci praćenja i Zajednički okvir za praćenje i evaluaciju, uključujući pokazatelje (čl. 79-81) - UD i OzP će pratiti kvalitativne, financijske, izlazne pokazatelje i pokazatelje rezultata - Primjenjivat će se Zajednički okvir za praćenje i evaluaciju - Izradit će se pokazatelji za mjerenje napretka, učinkovitosti i djelotvornosti, financijske provedbe, izlaznih rezultata, rezultata i učinaka	Čl. 57, čl. 192. pod 4 Čl. 191 o evaluacijama i Zajedničkom okviru za praćenje i evaluaciju Dosljednost s "mjerodavnim pravilima koja se primjenjuju na programe ruralnog razvoja u državama članicama" (čl. 191 pod 3)	Postoji potpoglavlje (9.1.2) o prikupljanju podataka u kojem se navodi da je ovaj postupak ključan i složen.	Nedostaju informacije o razrađenim aktivnostima prikupljanja podataka ili informacije o tome koje će se podatke prikupljati u navedenim tablicama. Čini se da će OzP zaprimati podatke, mada nije mogao predložiti koje podatke je potrebno prikupiti.
Godišnji izvještaji o napretku (čl. 81-83) - UD dostavlja EK godišnji izvještaj o napretku prije 30. lipnja iduće godine, uključujući: izmjene općih uvjeta koji imaju utjecaja na uvjete provedbe, napredak u ostvarivanju zacrtanih ciljeva koji je potrebno potkrijepiti pokazateljima izlaznih rezultata i rezultata, financijsku provedbu, sažetak tekuće evaluacije, korake od strane UD-a i OzP u cilju osiguravanja kvalitete i učinkovitosti provedbe (posebice s obzirom na praćenje i evaluaciju, sažetak o glavnim problemima i poduzetim mjerama, korištenje	Sektorski godišnji izvještaji (čl. 193) Godišnji izvještaji se moraju slati Europskoj komisiji, ali i nacionalnom koordinatoru programa IPA i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje. Rokovi: isto kao i u Uredbi 1698/2005. Zahtjevi koji se tiču sadržaja su isti kao i u Uredbi 1698/2005. Čl. 193. pod 1-b (i čl. 61.-2) navodi da OzP provjerava izvješće prije njegove predaje. To nije istovjetno terminu "razmatra i odobrava" iz čl. 78. Uredbe 1698/2005.	Poglavlje 9.1. navodi da OzP odobrava godišnji izvještaj o napretku prije nego se on pošalje Europskoj komisiji i Nacionalnom koordinatoru programa IPA i to u roku od 6 mjeseci od završetka godine.	Čini se da IPARD u ovom dijelu prati EAFRD, a ne IPA-u. OzP je dužan ne samo provjeriti nego i odobriti godišnji izvještaj o napretku.

Tehničke pomoći, koraci u objavljivanju programa), izjavu o usklađenosti. - EK ima dva mjeseca na raspolaganju za iznošenje komentara, odnosno pet mjeseci za završni izvještaj - EK i UD su dužne ocjenjivati glavne rezultate za prethodnu godinu na godišnjoj razini - EK može uputiti svoje komentare državi članici i Upravnoj direkciji koji se potom dostavljaju Odboru za praćenje. DČ će uputiti odgovor o poduzetim aktivnostima. Evaluacija (čl. 84-87) - Ex ante, srednjoročna i ex-post evaluacija - Provedene od strane nezavisnih procjenitelja - Javni dokumenti! - Ex ante evaluacija je dio novog programiranja - Vidi i smjernice Zajedničkog okvira za praćenje i evaluaciju radi ciljeva, rokova i metoda evaluacije	Čl. 57. i čl. 191. se odnose na ex ante, privremenu i ex post evaluaciju provedenu od strane nezavisnih procjenitelja. Načini vrednovanja moraju biti u skladu s onima koji se "odnose na sve programe ruralnog razvoja u državama članicama (čl. 191-3).	Poglavlje 9.2. upućuje na ex-ante, srednjoročne i ex-post evaluacije. Ex ante evaluacija je provedena u vrijeme finaliziranja IPARD-a, a njezini rezultati su uključeni u IPARD.	U poglavlju 9.2. navodi se da će se značaj evaluacije u kontekstu poboljšanja tijekom provedbe iskomunicirati svim zainteresiranim stranama, zajedno s njihovom obvezom surađivanja i sudjelovanja u planiranim evaluacijama.
--	---	---	--

Popis kratica

APPRRR ili Agencija	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
DGU	Državna geodetska uprava
EAFRD	Engl.: European Agricultural Fund for Rural Development (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj)
EK	Europska komisija
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HEP	Hrvatska elektroprivreda
HMRR	Hrvatska mreža za ruralni razvoj
LRS	Lokalna razvojna strategija LAG-a
IPA	Engl.: Instrument for Pre-Accession Assistance (Instrument pretpristupne pomoći)
IPARD	Engl.: Instrument for Pre-Accession Assistance – Rural Development
LEADER	Franc.: Liaison entre actions de développement de l'économie rurale (Poveznica među aktivnostima ruralne ekonomije)
MP	Ministarstvo poljoprivrede
NN	Narodne novine
OCD	Organizacija civilnog društva
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PPDS	Područja posebne državne skrbi
PRAG	Engl.: Practical Guide to Contract Procedures for EU External Actions (Praktični vodič za postupke ugovaranja kod vanjske podrške EU-a)
SAPARD	Engl.: Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Posebni pristupni program za poljoprivredu i ruralni razvoj)
UD	Upravna direkcija programa IPARD – Uprava ruralnog razvoja, EU i međunarodne suradnje Ministarstva poljoprivrede
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU

Poglavlje 9

Literatura i izvori

CAP explained

The Common Agricultural Policy Explained, European Commission of the European Union (DG AGRI) 2004

COM (2012) 601

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on the Main Findings of the Comprehensive Monitoring Report on Croatia's state of preparedness for EU membership (2012)

European Court of Auditors: Has EU assistance improved Croatia's capacity to manage post-accession funding?, Special report No. 14, 2011

Multi-annual Indicative Planning Document (MIPD) 2011.2013 - Croatia, Annex

IPARD Programme 2007 – 2013 Agriculture and Rural Development Plan, Republic of Croatia, Ministry of Agriculture, Fisheries and Rural Development, 2010

IPARD program – Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.–2013., 5. Izmjene, 2012.

Annual Report on Implementation of the IPARD Programme in the Republic of Croatia 2010, Zagreb, 2011

Annual Report on Implementation of the IPARD Programme in the Republic of Croatia 2011, Zagreb, 2012

Support to IPARD On-going Evaluation, 2011 On-going Evaluation Report, March 2012

McMahon 2002

J. McMahon, 'Agriculture', in: A. Ott & K. Inglis, Handbook on European Enlargement, The Haag: Asser Press 2002, p. 391–414.

Rudloff 2002

B. Rudloff, 'The Mid term Review of the Common Agricultural Policy: The Future of Rural Development, Eipascope 2002/3, p. 9–13

SEC (2003) 1208

Comprehensive monitoring report on Slovenia's preparation for membership (2003.).

SEC(2010) 1202

SAPARD Annual Report – Year 2009

Projekt “Zajedno za održivi razvoj u Hrvatskoj”

Voditelj projekta:

ODRAZ - Održivi razvoj zajednice

Poticanje i jačanje inicijativa te suradnje u lokalnim zajednicama, u cilju dugoročnog razvoja na održiv način

Partneri i suradnici:

Hrvatska mreža za ruralni razvoj - HMRR

Zalaganje za održiv razvoj ruralnih područja u Hrvatskoj

SMART

Poticanje djelotvornosti neprofitnog sektora i međusektorske suradnje te promicanje razvoja volonterstva

Changing
Tides
Consultancy
& Training

Changing Tides

Poticanje promjena, jačanje mogućnosti za povezivanje i sudjelovanje javnosti

Milieukontakt International

Poticanje aktivnosti za bolji okoliš u cijelom svijetu

Sufinancira EU u okviru projekta "Zajedno za održivi razvoj u Hrvatskoj"